

ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์
กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะโดยใช้กิจกรรมทักษะดนตรี

ปริญญาพนธ์

ของ

ธูปทอง ศรีทองท่วม

15 ต.ค. 2539

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย

ธันวาคม 2538

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

B 15919

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบได้พิจารณาปัญหานี้อย่างถี่ถ้วนแล้ว เห็นสมควร
รับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาระดับ
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการควบคุม

..... ประธาน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กุลยา ตันติผลาชีวะ)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์อาวุธ วัฒนสิน)

คณะกรรมการสอบ

..... ประธาน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กุลยา ตันติผลาชีวะ)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์อาวุธ วัฒนสิน)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(รองศาสตราจารย์ ดร.ภรณี คุรุรัตน์)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปัญหานี้อย่างถี่ถ้วนแล้ว เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาระดับของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ดร.ศิริยุภา พูลสุวรรณ)

วันที่ .14...เดือน ธันวาคม. พ.ศ.2538.

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี เพราะได้รับความเมตตาในการให้คำปรึกษาและคำแนะนำอย่างดียิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤษณ์ ดันติผลาชีวะ ประธานกรรมการที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ รองศาสตราจารย์อาวุธ วัฒนสิน กรรมการที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์และรองศาสตราจารย์ ดร.ภรณ์ ศุภรัตนะ กรรมการสอบปริญญานิพนธ์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาและขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ในการนี้ขอขอบพระคุณท่านผู้มีพระคุณดังนี้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์รังสี เกษมสุข อาจารย์พัชรา พุ่มพชาติ อาจารย์กัญญา เกตุกล้า ที่ได้กรุณาตรวจและให้คำแนะนำในการแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทดลองและการเก็บข้อมูล

อาจารย์อนันติดา โปษะกฤษณะ ผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลหน้อย อาจารย์นิพนธ์ วิชิตรชัย ผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลธีรชาติ และอาจารย์ประจักษ์มหาวิทยาลัยสยาม ที่กรุณาให้ความรู้และให้คำแนะนำในการใช้แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ ตลอดจนเอกสารต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ในการทบทวนครั้งนี้

ผู้บริหารและคณะครูโรงเรียนอนุบาลหนองคาย สายอนุบาล ที่ให้ความช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกแก่ผู้วิจัยในการทดลองและการเก็บข้อมูล

อาจารย์เรวดี อินทสระ นิสิตปริญญาเอกสาขาการทดสอบและวัดผลการศึกษา ที่กรุณาให้คำปรึกษาในการทบทวน

ความสำเร็จของการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยระลึกในพระคุณคุณอาจารย์ แผนกการศึกษาปฐมวัยทุกท่าน ที่กรุณาให้คำปรึกษา ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ และให้แนวทางปฏิบัติงานการวิจัย ขอขอบคุณเพื่อนและน้อง ๆ นิสิตปริญญาโท สาขาการศึกษาปฐมวัย โดยเฉพาะ คุณนพพร แซ่เลื่อง ขอขอบใจลูกทั้งสองและครอบครัวที่สนับสนุนและเป็นกำลังใจด้วยดีเสมอมา และผู้มีพระคุณอีกหลายท่านที่ไม่ได้กล่าวนามในที่นี้ แต่มีส่วนช่วยให้การทบทวนปริญญานิพนธ์ฉบับสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

คุณค่าและประโยชน์ใด ๆ อันเกิดจากปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณของบิดามารดา ครู อาจารย์ ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่าน

ธูปทอง ศรีทองท่วม

สารบัญ

บทที่

หน้า

1	บทนำ	1
✓	ภูมิหลัง	1
✓	ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	4
	ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	4
	ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	5
	นิยามศัพท์เฉพาะ	6
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์	9
	ความหมายของความคิดสร้างสรรค์	9
	ความสำคัญของการความคิดสร้างสรรค์	11
	องค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์	13
	พัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์	15
	กระบวนการความคิดสร้างสรรค์	16
✓	ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์	18
	ลักษณะของเด็กที่มีความคิดสร้างสรรค์	20
	หลักการในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์	22
	การวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์	23
	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนไหวและจังหวะ	25
	ความหมายของการเคลื่อนไหวและจังหวะ	25
	ความสำคัญของการเคลื่อนไหวและจังหวะ	26

ลักษณะและองค์ประกอบของการเคลื่อนไหวและจังหวะ	27
กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ	32
หลักการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ	33
การจัดประสบการณ์และกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัย	35
✓ ฤทธิ์ที่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนไหวและจังหวะ	38
การวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนไหวและจังหวะ	39
✓ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับดนตรี	41
ความหมายของดนตรี	41
✓ คุณค่าของดนตรี	42
ลักษณะของดนตรี	43
องค์ประกอบของดนตรี	44
✓ ดนตรีกับความคิดสร้างสรรค์	46
ดนตรีกับเด็กปฐมวัย	47
แนวการจัดกิจกรรมดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัย	49
การวิจัยที่เกี่ยวข้องกับดนตรี	51
สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า	54
✓ 3 วิธีดำเนินการศึกษา	55
✓ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	55
✓ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา	56
การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	56
✓ วิธีการดำเนินการทดลอง	63
✓ การเก็บรวบรวมข้อมูล	66
✓ การวิเคราะห์ข้อมูล	66
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	66

✕ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	70
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	70
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	70
✕ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	72
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	72
สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า	72
วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	72
✓ สรุปผลการศึกษาค้นคว้า	74
อภิปรายผล	75
ข้อสังเกตที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้	78
ข้อเสนอแนะ	79
ข้อเสนอแนะในการทบทวน	80
บรรณานุกรม	81
ภาคผนวก	92
ประวัติผู้วิจัย	111

บัญชีตาราง

ตาราง

หน้า

1	แบบแผนการทดลองของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม	63
2	รูปแบบการดำเนินการทดลอง	64
3	แผนการดำเนินการทดลอง	65
4	ผลการเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยระหว่างกลุ่มทดลองกับ กลุ่มควบคุม	71

ภูมิหลัง

✓ ความคิดสร้างสรรค์เป็นกระบวนการปรับตัวเพื่อทำให้เกิดความสมดุลระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทางสังคม ซึ่งมีความสำคัญต่อชีวิตและสังคม ความคิดสร้างสรรค์นี้เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ก่อให้เกิดการคิดอย่างมีประสิทธิภาพที่ส่งผลต่อความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีและด้านวิชาการหลาย ๆ ด้านของโลก เป็นความสามารถของการคิดแบบอเนกนัย (Divergent Thinking) ซึ่งเป็นการคิดที่คิดได้หลายแบบหลายแนวทาง คิดได้กว้างไกล ลักษณะเช่นนี้จะนำไปสู่การประดิษฐ์ที่แปลกใหม่และการแก้ปัญหา ความคิดที่แปลกใหม่นี้ อาจเกิดจากความคิดใหม่ หรืออาจเกิดจากการคิดปรับปรุงจากความคิดเดิม ให้เป็นความคิดที่แปลกใหม่ และแตกต่างจากความคิดเดิมที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ทั้งต่อตนเองและสังคมโดยรวม (Newell, Shaw and Simson. 1963 : 780) ความคิดสร้างสรรค์มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ ประเทศใดก็ตามที่สามารถแสวงหาบุคคลที่มีความสามารถ และพัฒนาบุคคลให้มีความสามารถสูงสุดตามศักยภาพของแต่ละบุคคล และดึงเอาศักยภาพเชิงสร้างสรรค์ของบุคคลออกมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดได้มากเท่าใด โอกาสในการพัฒนาและความเจริญก้าวหน้าของประเทศจะได้รับมีมากเท่านั้น

✓ บุคคลที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์มีเอกลักษณ์ของตนเอง กล้าคิด กล้าลอง กล้าแสดงออก และมีความเชื่อมั่นในตนเอง ไม่กลัวต่อความเปลี่ยนแปลง (อาลี รังสินนท์. 2526 : 63) นอกจากนี้ บุคคลที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ยังเป็นผู้ที่มีความรู้สึกไวต่อปัญหา คิดได้หลายแง่หลายมุม มีความสามารถในการคิดอย่างคล่องแคล่วและมองการณ์ไกล (วิชัย วงษ์ใหญ่. 2523 : 4) ดังนั้น การพัฒนาคุณภาพของมนุษย์จึงควรพัฒนาด้านสติปัญญา โดยเฉพาะความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งควรจะเริ่มตั้งแต่เด็กปฐมวัย

เด็กปฐมวัยเป็นวัยที่เด็กพัฒนาด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์สังคม และบุคลิกภาพอย่างรวดเร็ว ประสบการณ์ที่เด็กได้รับในช่วงแรกของชีวิตมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อการพัฒนาการขั้นต่อไป (ดวงเดือน ศาสตร์ภักดิ์. 2522 : 10 - 18) การพัฒนาด้านสติปัญญาโดยเฉพาะความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่มีอยู่ในตัวเด็กทุกคนตั้งแต่แรกเกิด จึงเป็นสิ่งที่ควรส่งเสริมอย่างยิ่ง ทอร์เรนซ์ (Torrance) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์สามารถพัฒนาได้ด้วยการสอน ผูกพัน และฝึกปฏิบัติอย่างถูกวิธี การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์จะให้ผลมากถ้าได้รับการส่งเสริมตั้งแต่เยาว์วัย (อารี รังสินธ์. 2528 : 1 ; อ้างอิงมาจาก Torrance. 1965) แต่ถ้าไม่ได้รับการส่งเสริมตั้งแต่เยาว์วัย ความคิดสร้างสรรค์จะไม่พัฒนาขึ้น อาจจะหยุดชะงักและหายไปจนที่สุด (Gale. 1960 : 430) ดังนั้น การที่จะคงสภาพความคิดสร้างสรรค์ของเด็กให้คงอยู่ หรือพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กให้ดีขึ้นหรือไม่ขึ้นอยู่กับผู้ใกล้ชิดเด็ก (ชัยณรงค์ เจริญพานิชย์กุล. 2533 : 229) / ครูสามารถช่วยส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กได้ด้วยการจัดกิจกรรมและประสบการณ์ที่เหมาะสมให้แก่เด็ก เพื่อให้เด็กได้แสดงออกตามความรู้สึนึกคิด (ฉันทนา ภาคบงกช. 2528 : 17) / กิจกรรมที่สามารถส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ให้แก่เด็กปฐมวัยได้แก่ กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ กิจกรรมศิลปะ กิจกรรมการเล่น กิจกรรมทางภาษา การแสดงละคร และกิจกรรมดนตรี ซึ่งล้วนแต่เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกอย่างอิสระ (เยาวพา เคชะคุปต์. 2527 : 180)

การเคลื่อนไหวและจังหวะเป็นสิ่งที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ตั้งแต่แรกเกิดจนถึงวาระสุดท้ายของชีวิต ในเด็กแรกเกิดจะมีการเคลื่อนไหวตามธรรมชาติ โดยไม่ต้องรับการฝึกจากผู้อื่น เช่น การไขว่คว้า การคืบคลาน ซึ่งเป็นการเคลื่อนไหวที่ช่วยให้เด็กมีพัฒนาการทางร่างกาย และการสื่อความหมาย (วัลลีย์ ภัทโรภาส. 2533 : 1) เป็นกระบวนการที่ช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับตนเองและสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัวเด็ก ช่วยให้เด็กมีโอกาสดำเนินการออกทั้งความรู้สึนึกคิดและแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ของตนเอง เพื่อเป็นการติดต่อสื่อสารและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่น สามารถอยู่ในสังคม

ได้อย่างมีความสุข (สุพิตร สภาพิโต และสมโภชน์ หลักฐาน. 2533 : 5) การส่งเสริมให้เด็กมีอิสระในการเคลื่อนไหวที่เหมาะสมกับวัยและพัฒนาการเด็กจะช่วยทำให้เด็กกล้าที่จะแสดงออกถึงความรู้สึกและอารมณ์อย่างเป็นธรรมชาติ ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้เด็กมีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ (ภรณ์ คุรุวิริยะ. 2526 : 27 - 30) กระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดให้กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมในแผนการจัดประสบการณ์ระดับชั้นอนุบาล ที่มีจุดประสงค์เพื่อให้เด็กได้พัฒนาอวัยวะทุกส่วนให้มีความสัมพันธ์กันในการเคลื่อนไหวสนองความต้องการตามธรรมชาติ ความสนใจและความพอใจ ซึ่งจะส่งผลให้เด็กเกิดความซาบซึ้งและมีสุนทรียภาพในการเคลื่อนไหว ได้รับความสนุกสนานและได้แสดงออก มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ จังหวะและดนตรีที่ใช้ในการเคลื่อนไหว ได้แก่ เสียงตบมือ เสียงเพลง เสียงเคาะไม้ เคาะเหล็ก ฆ้องวง กลอง ฯลฯ แต่จากการศึกษาของนิรัตน์ กรองสอาด โดยการวิเคราะห์กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะตามแผนการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษา ชั้นเด็กเล็กของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2534 พบว่ารูปแบบของกิจกรรมที่ใช้ส่วนใหญ่มักจะเป็นการใช้คำสั่งโดยตรงจากครูให้มีการแสดงออกโดยการเลียนแบบและใช้คำสั่งเชิงชี้แนะในการคิดค่อนข้างมาก ซึ่งทำให้เด็กได้รับการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการไม่เต็มที่ (นิรัตน์ กรองสอาด. 2535 : 3) ประกอบกับข้อมูลการสนทนากับครูผู้สอนเด็กปฐมวัย จำนวน 10 คน โดยผู้วิจัยพบว่า 8 ใน 10 คน มีความเห็นว่าน่าจะนำดนตรีเข้ามาใช้ในการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ เพราะดนตรีให้ความรู้สึกในด้านอารมณ์และจินตนาการมากกว่าการให้จังหวะด้วยเครื่องประกอบจังหวะล้วน ๆ และวิธีการจัดกิจกรรมในแผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลไม่ได้กำหนดไว้ตายตัว ครูผู้สอนสามารถเลือกสื่อที่จะนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมได้ตามความเหมาะสม

จากปัญหาและผลงานวิจัยที่กล่าวมาแล้ว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาว่า ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ โดยใช้กิจกรรมทักษะดนตรี ใช้เพลงที่แสดงออกถึงความร่าเริง สนุกสนาน มีชีวิตชีวา เพื่อให้เด็กเกิดจินตนาการ และตอบสนองด้วยการเคลื่อนไหว และเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ ตามแผนการจัดประสบการณ์ขั้นอนุบาลของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ มีความแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะโดยใช้กิจกรรมทักษะดนตรี กับเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะตามแผนการจัดประสบการณ์แบบปกติ

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้านี้ทำให้ทราบผลการจัดประสบการณ์กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะโดยใช้กิจกรรมทักษะดนตรี กับการจัดประสบการณ์กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะแบบปกติที่มีผลต่อความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งจะช่วยให้ครูผู้สอนและผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัย ได้เลือกใช้อย่างเหมาะสม และเป็นแนวทางในการจัดประสบการณ์กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยต่อไป

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นนักเรียนชาย หญิง ที่กำลังศึกษาชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2538 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง คือนักเรียนชาย หญิง ที่กำลังศึกษาชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2538 ของโรงเรียนอนุบาลหนองคาย อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย ซึ่งได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย จากชั้น 2 ห้องเรียน แล้วจับฉลากเพื่อกำหนดเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

3. ระยะเวลาในการทดลอง

การศึกษาค้นคว้านี้ทำการทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2538 ระยะเวลาในการทดลอง 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 วัน วันละ 1 ครั้ง ครั้งละ 20 นาที

4. ตัวแปรที่ศึกษา

4.1 ตัวแปรอิสระ คือ การจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ ซึ่งแบ่งออกเป็น

4.1.1 การจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะโดยใช้กิจกรรมทักษะดนตรี

4.1.2 การจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะแบบปกติ

4.2 ตัวแปรตาม ความคิดสร้างสรรค์

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. เด็กปฐมวัย หมายถึง นักเรียนชาย หญิงอายุระหว่าง 5 - 6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2538 โรงเรียนอนุบาลหนองคาย สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย

2. ความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง ความสามารถของสมองในการคิดจินตนาการ ผสมผสานความรู้ที่ได้รับและประสบการณ์เดิมมาในรูปแบบที่แปลกใหม่ มีลักษณะเฉพาะเป็นของตนเอง ซึ่งวัดด้วยแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของ เจลเลนและเออร์บัน (Jellen and Urban. 1986)

3. การเคลื่อนไหวและจังหวะ หมายถึง ความสามารถของร่างกายในการเคลื่อนไหวเพื่อตอบสนองสิ่งเร้า ได้แก่ ดนตรี จังหวะ รวมทั้งข้อตกลง คำสั่ง และคำถามปลายเปิด

4. กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ หมายถึง การจัดประสบการณ์ที่เปิดโอกาสให้เด็กได้เคลื่อนไหวร่างกายอย่างอิสระตามจินตนาการ โดยใช้เสียงดนตรี เสียงเพลง และจังหวะเป็นสื่อเร้ามี 2 รูปแบบคือ

4.1 กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะแบบปกติ หมายถึง การจัดประสบการณ์ให้เด็กเคลื่อนไหวร่างกายตามแผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลปีที่ 2 เล่ม 1 และ 2 ของสำนักงานสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2536

4.2 กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะโดยใช้กิจกรรมทักษะดนตรี หมายถึง การจัดประสบการณ์ให้เด็กเคลื่อนไหวร่างกายตามลักษณะของดนตรีที่บรรเลงโดยมีเนื้อร้องและไม่มีเนื้อร้องประกอบการเคลื่อนไหวในขณะที่เด็กทำกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ ซึ่งเป็นไปตามลำดับการจัดกิจกรรมทักษะดนตรี โดยสอดคล้องกับรูปแบบกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะที่กำหนดในแผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2536

5. กิจกรรมทักษะดนตรี หมายถึง การจัดประสบการณ์ให้เด็กได้ฟังดนตรีที่บรรเลง โดยมีเนื้อร้องและไม่มีเนื้อร้อง แล้วตอบสนองต่อดนตรีด้วยการร้อง การเล่น การเคลื่อนไหว และการสร้างสรรค์ตามจุดประสงค์ของกิจกรรม โดยจัดเป็นชุดกิจกรรม 8 ชุดกิจกรรม คือ เสียงสร้างสรรค์ จังหวะพาเพลิน รื่นเร่บันเทิงจิต สื่อสรรค์ทรรษา สนุกกับผู้นำ เสียงจากนางฟ้า ท่วงท่าบริหาร วาดฝันสรรค์ทำ

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามลำดับดังนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์
 - 1.1 ความหมายของความคิดสร้างสรรค์
 - 1.2 ความสำคัญของความคิดสร้างสรรค์
 - 1.3 องค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์
 - 1.4 พัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์
 - 1.5 กระบวนการคิดสร้างสรรค์
 - 1.6 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์
 - 1.7 ลักษณะของเด็กที่มีความคิดสร้างสรรค์
 - 1.8 หลักการในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์
 - 1.9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนไหวและจังหวะ
 - 2.1 ความหมายของการเคลื่อนไหวและจังหวะ
 - 2.2 ความสำคัญของการเคลื่อนไหวและจังหวะ
 - 2.3 ลักษณะและองค์ประกอบของการเคลื่อนไหวและจังหวะ
 - 2.4 กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ
 - 2.5 หลักการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ
 - 2.6 การจัดประสบการณ์และกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัย
 - 2.7 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนไหวและจังหวะ
 - 2.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนไหวและจังหวะ

✕ 3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับดนตรี

- 3.1 ความหมายของดนตรี
- 3.2 คุณค่าของดนตรี
- 3.3 ลักษณะของดนตรี
- 3.4 องค์ประกอบของดนตรี
- 3.5 ดนตรีกับความคิดสร้างสรรค์
- 3.6 ดนตรีกับเด็กปฐมวัย
- 3.7 แนวการจัดกิจกรรมดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัย
- 3.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับดนตรี

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์

1.1 ความหมายของความคิดสร้างสรรค์

ความคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งที่อยู่ในตัวบุคคล เป็นความสามารถอย่างหนึ่งของมนุษย์ที่จะกระตุ้นหรือส่งเสริมให้เกิดขึ้นได้ด้วยการฝึก ตามคำจำกัดความในสารานุกรมการศึกษา (Encyclopedia of Education. 1971 : 155) ได้ให้ความหมายความคิดสร้างสรรค์ว่า หมายถึง ผลผลิตของความคิดที่แปลกใหม่และมีคุณค่า ซึ่งได้มาจากความคิด ซึ่งไม่เป็นไปตามแบบแผนของผู้คิดเอง ความคิดนั้นจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อผู้คิดมีความเข้าใจในประเด็นปัญหา มีแรงจูงใจสูงและมีความมุ่งมั่นในการที่จะกระทำให้สำเร็จอย่างแท้จริง

นอกจากนี้ได้มีผู้ให้ความหมายไว้ต่าง ๆ กันดังนี้

1. ความคิดสร้างสรรค์ เป็นลักษณะของความคิดแบบอเนกนัย (Divergent Thinking) ซึ่งเป็นความสามารถทางสมองที่คิดได้หลายแนวทาง หลายแบบ คิดได้

กว้างไกล ลักษณะของความคิดนี้จะนำไปสู่การคิดริเริ่มที่จะประดิษฐ์สิ่งแปลกใหม่ ความคล่องแคล่วในการคิดเพื่อให้เกิดความคล่องตัวและเกิดความมั่นใจในการกระทำ ความคิดยืดหยุ่นอันเป็นความคิดที่จะทำให้มองปัญหาได้หลายแง่หลายมุม คนที่มีความคิดสร้างสรรค์จะสามารถคิดโยงสิ่งต่าง ๆ ให้สัมพันธ์กันอย่างเป็นลูกโซ่ ยิ่งคิดได้มากเท่าไรยิ่งแสดงถึงศักยภาพด้านความคิดสร้างสรรค์มากเท่านั้น (Taylor. 1964 : 108 - 109 ; Wallach and Kogan. 1965 : 13 - 20 ; อารี รังสินธ์. 2532 : 3 ; อ้างอิงมาจาก Guilford. 1950)

2. ความคิดสร้างสรรค์ เป็นกระบวนการทางสมองที่รวบรวมความรู้ที่ได้รับจากประสบการณ์เดิมเพื่อสร้างรูปแบบใหม่ ความคิดใหม่ หรือผลผลิตใหม่ ซึ่งจะเป็นลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคล ความคิดสร้างสรรค์สามารถพัฒนาได้ทุกระดับอายุ ถ้าได้รับการส่งเสริมหรืออยู่ในสภาพการณ์ที่เหมาะสม (Torrance. 1962 : 16 ; Storm. 1969 : 247 , Anderson and Others. 1970 : 90)

3. ความคิดสร้างสรรค์ เป็นความสามารถของบุคคลในการคิดสิ่งแปลกใหม่ ผลผลิตใหม่ ซึ่งสิ่งเหล่านี้อาจจะเกิดจากการรวบรวมความรู้จากประสบการณ์เดิมของแต่ละคนมาเชื่อมโยงเข้ากับสถานการณ์ใหม่ หรืออาจจะเป็นเพียงกระบวนการหรือวิธีการเท่านั้น สิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นนั้นไม่จำเป็นต้องเป็นสิ่งที่สมบูรณ์อย่างแท้จริง (Wescott and Smith. 1967 : 2, อารี รังสินธ์. 2528 : 3 ; อ้างอิงมาจาก Drevdahl. 1960)

4. ความคิดสร้างสรรค์ เป็นจินตนาการประยุกต์ (Applied Imagination) ที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อการแก้ปัญหาอย่างลึกซึ้ง นอกเหนือจากลำดับขั้นของการคิดอย่างปกติ และเป็นความสามารถของบุคคลในการผสมผสานประสบการณ์และความรู้ที่มีอยู่ เพื่อให้เกิดผลผลิตใหม่ที่ถูกต้องสมบูรณ์ (วิจิตร วรตบางกูร. 2520 : 39 ; วิชัย วงษ์ใหญ่. 2523 : 4)

จะเห็นได้ว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นความสามารถของสมองในการคิดแบบ
 อเนกนัย สามารถนำประสบการณ์เดิมและความรู้เดิมมาผสมผสานเข้ากับความรู้นใหม่เพื่อ
 คิดประดิษฐ์สิ่งแปลกใหม่หรือสร้างรูปแบบใหม่ที่มิใช่แบบเดิม และเป็นความรู้ลึกที่ไวต่อปัญหา
 มองปัญหาได้หลายแง่หลายมุม บุคคลแต่ละคนจะมีระดับความคิดสร้างสรรค์แตกต่างกัน แต่
 สามารถพัฒนาได้ทุกระดับอายุ ถ้าได้รับการส่งเสริมและอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม

1.2 ความสำคัญของความคิดสร้างสรรค์

ความคิดสร้างสรรค์มีความจำเป็นต่อชีวิตและเป็นสิ่งจำเป็นในสังคมปัจจุบัน
 เพราะสังคมเปลี่ยนแปลงมีปัญหามากเกิดขึ้นตลอดเวลา เด็กจะต้องได้รับการฝึกให้รู้จักการคิด
 ใหม่ ๆ เพื่อแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่ต้องพบในชีวิตประจำวัน เด็กที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ จึงมี
 โอกาสหาความรู้ไปใช้ในการแก้ปัญหาได้ดีกว่าเด็กที่ไม่ได้รับการฝึกให้รู้จักคิด ความคิดสร้างสรรค์
 เป็นสิ่งที่สามารถแสดงออกมาได้หลาย ๆ แบบ เช่น การเคลื่อนไหว การแสดงละคร งานศิลปะ
 หรือแม้แต่การแสดงออกทางภาษา เฮอร์ล็อก (Hurlock, 1972 : 327 - 328) ได้กล่าว
 ถึงคุณค่าของความคิดสร้างสรรค์ว่า ความคิดสร้างสรรค์ให้ความสุข ความสุข และความพอใจ
 แก่เด็กมาก สิ่งเหล่านี้จะมีผลต่อบุคลิกภาพของเด็กเมื่อโตขึ้น เด็กจะรู้สึกทึ่งเมื่องานสร้างสรรค์
 ของเขาถูกตำหนิ ดูถูกว่าสิ่งที่เขาส่งสร้างนั้นไม่มีคุณค่า เด็กจะมีความพอใจและสนุกสนานเมื่อเขา
 ได้สร้างสิ่งใหม่ ๆ ขึ้นมาด้วยตนเองและได้รับการยอมรับและคำชมเชย

เจอร์ซิล (เยอร์ซาล - เดชะคุปต์, 2522 ; อ้างอิงมาจาก Jersild, 1972 :
 153 - 158) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์มีส่วนช่วยในการส่งเสริมเด็กในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ส่งเสริมสุนทรียภาพ เด็กจะรู้จักชื่นชมและมีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งต่าง ๆ ซึ่งผู้ใหญ่
 ควรทำเป็นตัวอย่างโดยการยอมรับและชื่นชมในผลงานของเด็ก การพัฒนาสุนทรียภาพแก่เด็ก
 โดยให้เด็กเห็นว่าทุก ๆ อย่างมีความหมายสำหรับตัวเขา ส่งเสริมให้รู้จักสังเกตสิ่งที่แปลกจาก
 สิ่งธรรมดาสามัญ ให้ได้ยินในสิ่งที่ไม่เคยได้ยินและหัดให้เด็กสนใจในสิ่งต่าง ๆ รอบตัว

2. เป็นการผ่อนคลายอารมณ์ ลดความกดดัน ความคับข้องใจ และความก้าวร้าวลง
 3. สร้างนิสัยในการทำงานที่ดี ขณะที่เด็กทำงานครูควรสอนระเบียบวินัยที่ดีในการทำงานควบคู่กันไปด้วย เช่น หัดให้เด็กรู้จักเก็บของเป็นที่ ล้างมือเมื่อทำงานเสร็จ เป็นต้น
 4. เป็นการพัฒนากล้ามเนื้อมือ เด็กจะสามารถพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่จากการเล่น การเคลื่อนไหว การเล่นบล็อก และพัฒนากล้ามเนื้อเล็กจากการตัดกระดาษ ประดิษฐ์ภาพ วาดภาพด้วยนิ้วมือ การต่อภาพติดต่อก การเล่นเกมกระดานตะปู
 5. เปิดโอกาสให้เด็กได้สำรวจ ค้นคว้า ทดลอง เด็กจะชอบทำกิจกรรมและใช้วัตถุต่าง ๆ ซ้ำ กัน เพื่อสร้างสิ่งต่าง ๆ ซึ่งเป็นโอกาสที่เด็กจะใช้ความคิดริเริ่ม และจินตนาการ สร้างสิ่งใหม่ ๆ ขึ้น ครูจึงควรจัดหาวัสดุไว้ให้เด็กมีโอกาสพัฒนาการทดลองของตนเอง เช่น ก้อนยาสีฟัน เปลือกไข่ และเศษวัสดุเหลือใช้ เพื่อให้การฝึกสมมติเป็นนักก่อสร้างหรือสถาปนิก
- มุสตี ญูอินทร์ (2526 : 73) ได้กล่าวถึงคุณค่าของการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ว่า

1. มีคุณค่าต่อสังคม

คุณค่าของความคิดสร้างสรรค์ที่มีต่อสังคมนั้น ได้แก่ การที่บุคคลได้คิดและสร้างสรรค์สิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อประโยชน์สุขและความเจริญก้าวหน้าของสังคม หรือหาวิธีการแก้ไขปัญหาค้นพบประสบความสำเร็จและมีประโยชน์ต่อสังคม เช่น ความเจริญในด้านการเกษตร การคมนาคม ความเจริญทางการแพทย์ เป็นต้น

2. มีคุณค่าต่อตนเอง

ความสามารถในการสร้างสรรค์นั้นนับว่ามีคุณค่าต่อบุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์เอง เพราะการสร้างผลงานขึ้นใดขึ้น จะทำให้ผู้สร้างสรรค์มีความพึงพอใจและมีความสุข เช่น การที่เด็กสร้างสรรค์งานด้วยตนเอง จะสร้างความพอใจแก่เด็กไม่ว่าจะเป็นการวาดภาพ การต่อสิ่งของให้เป็นรูปร่างต่าง ๆ การคิดเกมการเล่นที่แปลกใหม่ เด็กจะเกิดความภาคภูมิใจในความสามารถของตน มีกำลังใจตนเอง ซึ่งมีผลไปถึงแบบแผนบุคลิกภาพและความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสังคมของเด็ก

ความคิดสร้างสรรค์เป็นคุณลักษณะที่สำคัญควรรได้รับการปลูกฝังและส่งเสริม เป็นการสร้างนิสัยที่ดีให้กับเด็ก ส่งเสริมให้เด็กได้ค้นคว้าและทดลองเพื่อสร้างสรรค์สิ่งแปลกใหม่ การส่งเสริมให้เด็กมีความคิดสร้างสรรค์นั้นเป็นสิ่งที่มีความสำคัญทั้งต่อตนเองและต่อสังคมโดยรวม เพราะสังคมมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เด็กที่ได้รับการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์จะสามารถนำไปใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิตได้ ดังนั้นครูและผู้เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัยจึงควรช่วยกันส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ให้แก่เด็กวัยนี้ เพื่อช่วยให้เด็ก สามารถปรับตัวให้เข้าสังคมที่เปลี่ยนแปลงและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

1.3 องค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์

กิลฟอร์ดและฮอฟฟ์เนอร์ (Guilford and Hopefner. 1971 : 125 - 142 , เจลเลน และเออร์บัน. (Jellen and Urban. 1986 : 141) ได้ศึกษาถึงองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์และสรุปไว้ดังนี้

1. ความคิดริเริ่ม (Originality) เป็นความคิดที่แปลกใหม่แตกต่างไปจากความคิดเดิม ไม่ซ้ำกับบุคคลอื่น อาจจะเป็นการนำความรู้เดิมมาดัดแปลงและประยุกต์ให้เกิดสิ่งใหม่ขึ้น

2. ความคิดคล่องตัว (Fluency) หมายถึงปริมาณความคิดที่ไม่ซ้ำกันในเรื่องเดียวกัน แบ่งออกเป็น 4 ชนิดคือ

2.1 ความคิดคล่องตัวในด้านถ้อยคำ (Word Fluency) เป็นความสามารถในการใช้ถ้อยคำ

2.2 ความคิดคล่องตัวในการโยงความสัมพันธ์ (Associational Fluency) เป็นความสามารถที่จะคิดหาถ้อยคำที่เหมือนกันหรือคล้ายกันได้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ภายในเวลาที่กำหนด

2.3 ความคิดคล่องตัวทางการแสดงออก (Expressional Fluency)

เป็นความสามารถในการใช้วลีหรือประโยคและนามาเรียงกันอย่างรวดเร็ว เพื่อให้ได้ประโยคที่ต้องการ

2.4 ความคล่องแคล่วในการคิด (Ideational Fluency) เป็นความสามารถที่จะคิดในสิ่งที่ต้องการภายในเวลาที่กำหนด

3. ความคิดยืดหยุ่น (Flexibility) หมายถึง แบบหรือประเภทของความคิดแบ่งออกเป็น

3.1 ความคิดยืดหยุ่นที่เกิดขึ้นในทันทีทันใด (Spontaneous Flexibility) เป็นความสามารถในการคิดได้หลายทิศทางอย่างอิสระ

3.2 ความคิดยืดหยุ่นทางการคิดแปลง (Adaptive Flexibility) หมายถึง ความสามารถในการคิดแปลงความรู้หรือประสบการณ์ให้เกิดประโยชน์หลาย ๆ ด้าน ซึ่งมีประโยชน์ในการแก้ปัญหา

4. ความคิดละเอียดลออ (Elaboration) หมายถึง ความคิดในรายละเอียดเป็นขั้นตอน สามารถอธิบายให้เห็นภาพชัดเจน หรือเป็นแผนงานที่สมบูรณ์ขึ้น จัดเป็นรายละเอียดที่นำมาตกแต่งขยายความคิดริเริ่มให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

5. ความไวต่อปัญหา (Sensitivity to Problem)
6. ความสามารถในการให้ยามาใหม่ (Redefinition)
7. ความซึมซาบ (Penetration)
8. ความสามารถในการทำนาย (Prediction)
9. การมีอารมณ์ขัน
10. ความมุ่งมั่น

ความคิดสร้างสรรค์ประกอบไปด้วย ความคิดริเริ่ม กล้าคิด กล้ากระทำ กล้าแสดงออก ในสิ่งที่ตนเองคิด มีความไวต่อปัญหา และมีอารมณ์ขัน อย่างไรก็ตาม การที่จะทำให้ความคิดสร้างสรรค์ประสบผลสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับความมุ่งมั่นที่จะกระทำที่มีอยู่ในตนเองและสิ่งแวดล้อมภายนอกที่เอื้อต่อการกระทำนั้น

1.4 พัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์

แมคมิลแลน (อาร์. ริงลิ้นท์. 2526 : 41 - 42 ; อ้างอิงมาจาก Macmillan. 1924) ได้แบ่งพัฒนาการทางจินตนาการของเด็กออกเป็น 3 ชั้นคือ

ชั้นที่ 1 เป็นชั้นที่เด็กเล็ก ๆ มีความรู้สึกเกี่ยวกับความสวยงาม ซึ่งจะ
เป็นทางนำไปสู่ความจริง

ชั้นที่ 2 เป็นระยะที่เด็กเริ่มเข้าใจถึงความเป็นจริง เด็กจะเริ่มมีคำถาม
ถึงเหตุและผลด้วยการถามว่า "ทำไม"

ชั้นที่ 3 เป็นชั้นที่เด็กเริ่มเข้าใจคิดที่ละเอียด ๆ ในสิ่งที่เด็กพบเห็นในโลก
แห่งความเป็นจริง

ทอร์แรนซ์ (Torrance. 1964 : 87 - 88) ได้กล่าวถึงพัฒนาการทาง
ความคิดสร้างสรรค์โดยอาศัยผลการวิจัยของ ลิกอน (Ligon. 1957) ไว้ดังนี้

ในระยะขวบแรกของชีวิต (ระยะแรกเกิด - 2 ขวบ) เด็กเริ่มพัฒนาการด้าน
จินตนาการ จะเห็นได้ว่าเด็กเริ่มถามชื่อของสิ่งต่าง ๆ ทำเสียง หรือจ้องหะเด็กเริ่มคาดหวัง
เหตุการณ์ในชีวิตประจำวัน เด็กอายุ 2 ขวบ จะเริ่มทำสิ่งที่แปลกใหม่ไปกว่าเดิม โดยมี
ความกระตือรือร้นที่จะลงมือกระทำ คิดที่จะสำรวจสิ่งต่าง ๆ มากขึ้นด้วยการชิมรส คมกลืน
และสัมผัสด้วยความอยากรู้อยากเห็น ดังนั้นการส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กได้สำรวจโดย
การจัดสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัยที่มีที่ว่าง มีวัสดุอุปกรณ์ที่เอื้ออำนวยต่อการคิดและการเล่นจะ
สามารถช่วยให้เด็กพัฒนาความคิดจินตนาการได้ดี

เด็กอายุ 2 - 4 ขวบ เด็กจะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ จากประสบการณ์โดยตรง
แล้วจะถ่ายทอดประสบการณ์ที่รับรู้โดยวิธีการแสดงออกและจินตนาการ เช่น เด็กไม่เข้าใจว่า
ทำไมไม่ให้เล่นน้ำร้อน เมื่อเด็กได้มีโอกาสสัมผัสจับต้องน้ำร้อนเด็กก็รู้ว่าเป็นสิ่งที่เล่นไม่ได้
เด็กในระยะนี้จะตื่นเต้นกับประสบการณ์ต่าง ๆ ได้ง่าย มีช่วงความสนใจสั้น เด็กจะเริ่มรู้สึก

เป็นตัวของตัวเองและเกิดความเชื่อมั่น แต่การเรียนรู้ใหม่ ๆ อาจจะทำให้เด็กเกิดความหวาดกลัว ดังนั้น พ่อแม่ควรระมัดระวังให้เด็กอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัยอยู่เสมอ ในช่วงนี้ควรให้เด็กเล่นของเล่นที่สำเร็จรูปเพื่อให้เกิดความคิดด้วย เช่น ไม้บล็อก อาจสร้างเป็นบ้าน รถไฟ เป็นต้น

ในวัย 4 - 6 ขวบ เป็นวัยที่เด็กมีจินตนาการสูง แต่เด็กยังไม่มีความสามารถในการสังเกตเนื่องจากความจำกัดของจินตนาการ เมื่อเด็กเริ่มเรียนรู้การวางแผนจะเริ่มสนุกสนานกับการวางแผน และการคาดคะเนในสิ่งที่จะเกิดขึ้นในการเล่นนั้น เด็กเริ่มเลียนแบบบทบาทของผู้ใหญ่หรือผู้ใกล้ชิด มีความอยากรู้อยากเห็น เด็กจะพยายามค้นหาข้อเท็จจริงว่าผิดหรือถูก ในวัยนี้เด็กเริ่มตระหนักถึงความรู้สึกของผู้อื่นและเริ่มคิดถึงการกระทำของตนที่ไปกระทบผู้อื่น ความเชื่อมั่นจะพัฒนายิ่งขึ้นโดยงานศิลปะในทางสร้างสรรค์ จากประสบการณ์ใหม่ ๆ และการเล่นทายคำพูด ในระยะนี้ไม่ควรจะประเมินเด็กโดยใช้มาตรฐานของเด็กวัยที่สูงกว่า เด็กจะต้องได้รับความช่วยเหลือในการเล่นเพื่อฝึกด้านจินตนาการ เช่น จัดหาสิ่งของต่าง ๆ ให้เล่นขายของ เล่นเป็นหมอ เล่นเป็นครู เป็นต้น และเมื่อเล่นเสร็จก็ควรที่จะเน้นเรื่องเก็บของเข้าที่ ซึ่งครู พ่อแม่ ควรจะอนุญาตให้เด็กวัยนี้ได้แสดงออกในด้านความคิด โดยวิธีการส่งเสริมและชมเชย

จะเห็นได้ว่า ความคิดสร้างสรรค์ของบุคคลมีพัฒนาการไปตามลำดับขั้น และเด็กจะเกิดความคิดสร้างสรรค์ได้จากการเรียนรู้ควบคู่ไปกับอายุที่เพิ่มขึ้น เมื่อเด็กเข้าสู่วัย 4 - 6 ขวบ ความเชื่อมั่นจะได้รับการพัฒนา และเด็กจะมีความคิดสร้างสรรค์ที่สูงที่สุด ถ้าเด็กได้รับการกระตุ้นและสนับสนุนด้วยการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมให้กับเด็ก

1.5 กระบวนการคิดสร้างสรรค์

กระบวนการคิดสร้างสรรค์เป็นวิธีการคิดหรือกระบวนการทำงานของสมองอย่างเป็นขั้นตอน ซึ่งทอร์แรนซ์ (Torrance. 1962 : 47) กล่าวว่า กระบวนการคิดสร้างสรรค์นั้นเกิดขึ้นเมื่อคนเรามุ่งคิดไปสู่จุดมุ่งหมาย ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอนคือ

3. **ขั้นเกิดความคิด** ในระยะที่กำลังครุ่นคิดนั้นบางครั้งอาจเกิดความคิดผุดขึ้นมาทันทีทันใด ผู้คิดจะมองเห็นความสัมพันธ์ของความคิดใหม่ที่เข้ากับความคิดเก่า ๆ ซึ่งมีผู้คิดมาแล้ว การมองเห็นความสัมพันธ์อันแนบชิดใหม่นี้จะเกิดขึ้นในทันทีทันใด ผู้คิดไม่ได้นึกฝันว่าจะเกิดขึ้นเลย

4. **ขั้นปรับปรุง** เมื่อเกิดความคิดใหม่แล้วผู้คิดจะขัดเกลาความคิดนั้นให้
หมดจดเพื่อให้ผู้อื่นเข้าใจง่ายหรือต่อเติมเสริมแต่งความคิดที่เกิดขึ้นใหม่ให้รัดกุม และ
วิวัฒนาการก้าวหน้าต่อไปหรือในบางกรณีในขั้นนี้อาจมีการทดลองเพื่อประเมินการแก้ปัญหา
สำหรับเลือกความคิดที่สมบูรณ์ที่สุด ความคิดเหล่านี้ก่อให้เกิดการประดิษฐ์ผลงานใหม่ ๆ

กาเลเกอร์ (Gallagher, 1975 : 249 - 250) ได้กล่าวว่า

กระบวนการของความคิดสร้างสรรค์จะเกิดความคิดหรือสิ่งใหม่ ๆ ขึ้นโดยการลองผิดลองถูก (Trial and Error) โดยแบ่งเป็น 4 ขั้นตอนคือ

1. **ขั้นเตรียม (Preparation)** เป็นขั้นเตรียมข้อมูลต่าง ๆ เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับการกระทำหรือแนวทางที่ถูกต้องหรือข้อระบับผิด หรือข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริง ฯลฯ

2. **ขั้นความคิดคุกรุ่นหรือระยะฟักตัว (Incubation)** เป็นขั้นที่อยู่ในความ
รุ่มรวยของข้อมูลต่าง ๆ ทั้งใหม่และเก่าสะเปะสะปะ ปราศจากความเป็นระเบียบเรียบร้อย
ไม่สามารถขมวดความคิดนั้นจึงปล่อยความคิดนั้นไว้เฉย ๆ

3. **ขั้นความคิดกระจ่างชัด (Illumination)** เป็นขั้นที่ความคิดสับสนนั้น ได้ผ่านการเรียบเรียงและเชื่อมโยงความสัมพันธ์ต่าง ๆ เข้าด้วยกัน ทำให้มีความกระจ่างชัด และจะมองเห็นภาพพจน์ มโนทัศน์ของความคิด

4. **ขั้นทดสอบความคิดและพิสูจน์ให้เห็นจริง (Verification)** เป็นขั้นที่ ได้รับความคิดทั้ง 3 ขั้นจากข้างต้นเพื่อพิสูจน์ว่าเป็นความคิดที่เป็นจริงและถูกต้อง

จะเห็นว่า กระบวนการคิดสร้างสรรค์เป็นวิธีการคิดของสมองอย่างเป็นขั้นตอน จะเกิดขึ้นเมื่อบุคคลมุ่งคิดไปสู่จุดหมายตามลำดับขั้นตอนเริ่มต้นจากเกิดความต้องการ ขั้นการคิด เพื่อสนองความต้องการ รวบรวมข้อมูล เกิดความคิดกระจ่างชัด ลงมือประดิษฐ์ทดลองใช้และ ขั้นสุดท้ายคือการนำไปใช้

1.6 ทฤษฎีเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์

ทฤษฎีที่ใช้เป็นแนวคิดในการศึกษาความคิดสร้างสรรค์ครั้งนี้คือ ทฤษฎีโครงสร้างทางสติปัญญา (Structure of Intellect Model) ของกิลฟอร์ด (Guilford. 1967 : 60 - 64) ได้อธิบายความสามารถทางสมองของมนุษย์เป็น 3 มิติได้แก่

มิติที่ 1 เนื้อหา (Content) หมายถึง ข้อมูลหรือสิ่งเร้าที่เป็นสื่อในการคิด ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ด้านคือ

1. ภาพ (Figural) หมายถึง ข้อมูลหรือสิ่งเร้าที่เป็นสื่อในการคิด
2. สัญลักษณ์ (Symbolic) หมายถึง ข้อมูลที่อยู่ในรูปของเครื่องหมายต่าง ๆ เช่น ตัวอักษร ตัวเลข ตัวโน้ต และสัญลักษณ์ต่าง ๆ
3. ภาษา (Semantic) หมายถึง ข้อมูลที่อยู่ในรูปถ้อยคำที่มีความหมายต่าง ๆ แต่บางอย่างไม่อยู่ในรูปถ้อยคำก็มี เช่น ภาษาใบ้
4. พฤติกรรม (Behavioral) หมายถึง ข้อมูลที่เป็นการแสดงออกของกิริยาอาการของมนุษย์รวมทั้งทัศนคติ การรับรู้ การคิด เช่น การยิ้ม การหัวเราะ การแสดงความคิดเห็น

มิติที่ 2 วิธีการคิด (Operation) เป็นมิติที่แสดงลักษณะการทำงานของสมองในลักษณะต่าง ๆ ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ลักษณะคือ

1. การรู้จักและเข้าใจ (Cognition) หมายถึง ความสามารถทางสมองของบุคคลที่รู้จักและมีความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ ได้ทันทีทันใด เช่น เมื่อเห็นของเล่นรูปร่างกลม ๆ ทำด้วยยางผิวเรียบ ก็บอกได้ว่าเป็นลูกบอล
2. การจำ (Memory) หมายถึง ความสามารถทางสมองของบุคคลที่จะเก็บสะสมรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ไว้ แล้วสามารถระลึกออกมาในรูปเดิมได้ตามที่ต้องการ เช่น การจำหมายเลขประจำตัว การท่องสูตรคูณ
3. การคิดแบบอเนกนัย (Divergent Thinking) เป็นความสามารถทางสมองของบุคคลที่สามารถคิดได้หลายแง่หลายมุมหลายทิศทาง คิดหาคำตอบได้โดยไม่จำกัดจำนวนจากสิ่งเร้าที่กำหนดให้ในเวลาจำกัด เช่น ให้บอกสิ่งที่ยืนต้นด้วยคำว่า น้ำ มาให้มากที่สุด
4. การคิดแบบเอกนัย (Convergent Thinking) เป็นความสามารถทางสมองของบุคคลที่สามารถสรุปข้อมูลที่ดีที่สุดจากข้อมูลที่กำหนดให้และการสรุปเป็นคำตอบนั้นจะเน้นเพียงคำตอบเดียว เช่น การเลือกคำตอบในการทำข้อสอบแบบเลือกตอบ
5. การประเมินค่า (Evaluation) หมายถึง ความสามารถของบุคคลที่สามารถหาเกณฑ์ที่สมเหตุสมผลเกี่ยวกับความดี ความงาม ความเหมาะสมจากข้อมูลที่กำหนดให้

มิติที่ 3 ผลของการคิด (Product) เป็นมิติที่แสดงถึงผลที่ได้จากการทำงานของสมอง เมื่อสมองได้รับข้อมูลจากมิติที่ 1 และใช้ความสามารถในการตอบสนองสิ่งเร้า ซึ่งเป็นวิธีการคิดตามมิติที่ 2 ผลที่ออกมาจะเป็นมิติที่ 3 ซึ่งแบ่งออกเป็น 6 ด้านคือ

1. หน่วย (Units) หมายถึง ส่วนย่อย ๆ ที่ถูกแยกออกมามีคุณสมบัติเฉพาะของตนเองที่แตกต่างไปจากสิ่งอื่น ๆ เช่น หมา แมว มด นก เป็นต้น
2. จำพวก (Classes) หมายถึง กลุ่มของสิ่งที่มีคุณสมบัติบางประการร่วมกัน เช่น สุนัข คน ปลาวาฬ เป็นจำพวกเดียวกันเพราะต่างก็เลี้ยงลูกด้วยนมเหมือนกัน

3. ความสัมพันธ์ (Relations) หมายถึง ผลของการเชื่อมโยงความคิดแบบต่าง ๆ ตั้งแต่ 2 พวกเข้าด้วยกัน โดยอาศัยลักษณะบางประการเป็นเกณฑ์ อาจอยู่ในรูปของหน่วยกับหน่วย จำพวกกับจำพวก ระบบกับระบบ เช่น พระกับวัด นกกับรัง เป็นความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่มีชีวิตกับที่อยู่อาศัย

4. ระบบ (Systems) หมายถึง การเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของผลที่ได้หลาย ๆ คู่เข้าด้วยกันอย่างมีระบบ เช่น 2, 4, 6, 8 ซึ่งเป็นระบบเลขคู่

5. การแปลงรูป (Transformations) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงปรับปรุงการให้คานิยามใหม่ การตีความ การขยายความหรือการจัดองค์ประกอบของข้อมูลที่กำหนดให้เสียใหม่เพื่อนำไปใช้ในวัตถุประสงค์อื่น

6. การประยุกต์ (Implications) หมายถึง การคาดหวังหรือทำนายเรื่องบางอย่างจากข้อมูลที่กำหนดให้ เกิดความแตกต่างไปจากเดิม เช่น เมื่อเห็น ก็คาดว่าจะเป็นผู้ลักษณะของสมาชิกาชาด

ทฤษฎีโครงสร้างทางสติปัญญาของกิลฟอร์ดนี้ นับว่าเป็นพื้นฐานในการศึกษาความคิดสร้างสรรค์ เพราะกิลฟอร์ดเชื่อว่าลักษณะความคิดสร้างสรรค์นั้นเป็นการคิดแบบอเนกนัย คือความคิดหลายทิศทางหลายแง่หลายมุม คิดได้กว้างไกลซึ่งเป็นลักษณะการคิดที่จะนำไปสู่การประดิษฐ์สิ่งใหม่ที่แปลกใหม่ จากข้อสรุปนี้ทำให้มีการศึกษาเรื่องความคิดสร้างสรรค์อย่างกว้างขวางลึกซึ้งขึ้นในเวลาต่อมา

1.7 ลักษณะของเด็กที่มีความคิดสร้างสรรค์

การแสดงออกของเด็กที่มีความคิดสร้างสรรค์จะแตกต่างจากเด็กโดยทั่วไปหรือแม้แต่ในกลุ่มของเด็กที่มีความคิดสร้างสรรค์เองก็แสดงออกแตกต่างกัน บางคนกล้าที่จะแสดงออกอย่างอิสระไม่ต้องการสิ่งเร้าหรือแรงกระตุ้นจากบุคคลอื่นมากนัก แต่บางคนต้องการบรรยากาศที่อบอุ่นเป็นกันเอง เพื่อเป็นแรงเสริมให้เกิดความเชื่อมั่นและกล้าแสดงออก เด็กส่วนใหญ่อยู่นานในประเภทหลังนี้ และมีส่วนหนึ่งไม่มีโอกาสพัฒนาความคิด

สร้างสรรค์ตลอดชีวิต (อารี รังสินนท์. 2532 : 60 ; อ้างอิงมาจาก Gale. 1960) นอกจากนี้ ฮิลล์การ์ด และแอทกินสัน (Hillgard and Atkinson. 1967 : 365) ไรซ์ (Rice. 1970 : 69) พุสตี กูญอินทร์ (2526 : 71 ; อ้างอิงมาจาก Lugo and Hershey. 1979) และอารี รังสินนท์ (2532 : 61) ได้กล่าวถึงลักษณะของเด็กที่มีความคิดสร้างสรรค์ไว้ดังนี้ ✓

1. เป็นคนช่างคิดค้น มีความเป็นตัวของตัวเองในการตัดสินใจ
2. มีความเป็นอิสระ ไม่ชอบตามแบบใคร
3. ชอบคิดชอบหาสิ่งที่ซับซ้อนแปลกใหม่
4. มีความสามารถในการประยุกต์และแสดงออกถึงความคิดริเริ่ม
5. มีความคิดเปิดกว้างพร้อมที่จะรับสถานการณ์ใหม่และสามารถสังเคราะห์สิ่งที่ได้พบเห็นมานั้น

6. มีความอยากรู้อยากเห็น ชอบซักถาม และถามด้วยคำถามที่แปลก ๆ อยู่เสมอ
7. ช่างสังเกต มองเห็นลักษณะที่ผิดปกติได้ง่ายและรวดเร็ว
8. มีไหวพริบ มีสมาธิในสิ่งที่สนใจ
9. มีอารมณ์ขัน และมองสิ่งต่าง ๆ ในแง่มุมที่แปลกออกไป
10. ชอบแสดงออกมากกว่าการเก็บกด

จะเห็นว่าบุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์ เป็นบุคคลที่ช่างสังเกต ช่างคิด

ช่างซักถาม ชอบหาสิ่งที่แปลกใหม่ มีความเป็นตัวของตัวเอง และมีอารมณ์ขัน ถ้าครู พ่อแม่ หรือผู้เลี้ยงดูไม่เข้าใจพฤติกรรมของเด็กเหล่านี้แล้ว ย่อมไม่สามารถที่จะส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ให้ได้รับการพัฒนาถึงขีดสูงสุดตามศักยภาพของเด็กแต่ละคนได้ ✓

1.8 หลักการในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์

ในการสอนครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กโดยตรง เพราะในการสอนเด็กนั้น ครูจะต้องช่วยให้เด็กเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดีด้วยการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ให้เป็นไปในรูปแบบที่ถูกต้อง และส่งเสริมความสามารถ ความถนัดของเด็กให้ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ นั่นคือ ครูผู้สอนจะต้องช่วยให้เด็กเกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านความรู้ ความคิด ความรู้สึก ทักษะ และ การปฏิบัติตนในทางที่ถูกต้องดีงามและเหมาะสม นักจิตวิทยาและนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงหลักการในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ไว้ดังนี้

1) เปิดโอกาสให้เด็กได้คิด ได้ค้นพบ และแสดงออกอย่างอิสระ โดยไม่มีการประเมินค่าทันทีทันใด รับฟังความคิดเห็นตลอดจนวิธีแก้ปัญหาของเด็ก มีความเข้าใจ และยอมรับในผลงานและการสร้างสรรค์ สิ่งแปลกใหม่ ส่งเสริมให้เด็กถามและสนใจต่อคำถามของเด็ก ให้ความสำคัญต่อคำถามที่แปลก ๆ และกระตุ้นหรือรับที่จะตอบคำถามนั้นด้วยความจริงใจ ฟังระลึกเสมอว่า การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในตัวเด็กนั้นต้องทำอย่างค่อยเป็นค่อยไปและต่อเนื่อง (Torrance. n.d. ; Rogers. 1959 : 78 - 80 ; William. 1971)

2) สนับสนุนและกระตุ้นการแสดงความคิดหลาย ๆ ด้านตลอดจนการแสดงออกทางอารมณ์ จัดบรรยากาศทั้งในและนอกห้องเรียนให้เหมาะสมต่อการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ มีการยืดหยุ่นในเรื่องกฎ ระเบียบ วินัย เพื่อเด็กจะได้เป็นตัวของตัวเอง ให้ความสำคัญโอกาสเลือกและตัดสินใจด้วยตนเอง ให้ความสำคัญเมื่อเด็กเรียนรู้ด้วยวิธีของตนเอง เพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจและมีกำลังใจในการที่จะคิดค้นสิ่งใหม่ ๆ ต่อไป (เลิศ อานันทะ. 2521 : 25 , อาสี รังสินนท์. 2532 : 75, 86, 90 ; อ้างอิงมาจาก Blaunt and Klausmier. 1965 : Smith and Hildreth. 1971 Kohl. 1972 , Hillgard. 1973)

3) การจัดให้มีชั่วโมงว่างและที่ว่างภายในห้องเรียน เพื่อให้เด็กได้ใช้ทำงานอย่างอิสระเมื่อเด็กต้องการ สนับสนุนการทำงานเป็นกลุ่ม แต่ควรอนุญาตให้เด็กแยกออกจากกลุ่มไปทำงานคนเดียวได้ในช่วงเวลาที่เด็กต้องการ ครูควรจะเลือกใช้วิธีสอนและเทคนิคที่เหมาะสม เพื่อกระตุ้นและส่งเสริมพัฒนาการความคิดสร้างสรรค์ของเด็กแต่ละคน (อาสี รังสินธ์. 2532 : 87 ; อ้างอิงมาจาก Sommer. 1970 : Davis.

1972)

1.9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์

งานวิจัยในประเทศ

คูซิเอมสกี (Kuziemi. 1977 : 1861 - B) ได้ศึกษาหาความสัมพันธ์ของความคิดสร้างสรรค์กับการเล่นที่ใช้จินตนาการ (Imaginative Play) โดยศึกษากับเด็กระดับ 2 จำนวน 50 คน เป็นเด็กหญิง 25 คน และเด็กชาย 25 คน พบว่าการเล่นที่ใช้จินตนาการมีความสัมพันธ์กับความคิดสร้างสรรค์

โคลแอต ชอว์ และเชอร์วูด (Cliatt, Shaw and Sherwood. 1980 : 1061 - 1064) ได้ทำการทดลองฝึกความสามารถทางการคิดแบบอเนกนัยแก่เด็กอายุ 5 - 6 ปี จำนวน 48 คน โดยกลุ่มควบคุมได้รับการสอนด้วยวิธีใช้คำถามแบบเอกนัยหรือแบบอื่นพบว่า กลุ่มทดลองมีความคิดสร้างสรรค์สูงกว่ากลุ่มควบคุม

งานวิจัยในประเทศ X

เพียงจิต วิจารณ์รัตน์ (2531 : 78 - 82) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ระหว่างเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมวาดรูปเป็นกลุ่มกับเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมวาดรูปเป็นรายบุคคล กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้คือ นักเรียนชั้นเด็กเล็ก อายุ 5 - 6 ปี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2531 โรงเรียนบ้านดอน (ศรีเสริม กลสิกร) อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดน่าน จำนวน 1 ห้องเรียน นักเรียน 30 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยวิธี

จับคู่คะแนน กลุ่มทดลองได้รับการจัดกิจกรรมวาดรูปเป็นกลุ่ม และกลุ่มควบคุมได้รับการจัดกิจกรรมวาดรูปเป็นรายบุคคล ระยะเวลาศึกษา 10 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 วัน ผลการศึกษาพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมวาดรูปเป็นกลุ่มมีความคิดสร้างสรรค์สูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมวาดรูปเป็นรายบุคคลอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

* จาง จ. ขจรศิลป์ (2532 : 75 - 76) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ *
และความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์และการเล่นตามมุมแบบริเริ่มอย่างอิสระ กับแบบครูชี้แนะ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้างครั้งนี้คือ นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 อายุ 4 - 5 ปี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2532 โรงเรียนอนุบาลสระบุรี อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสระบุรี จำนวน 30 คน ระยะเวลาศึกษา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 วัน ผลการศึกษาพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์และการเล่นตามมุมแบบริเริ่มอย่างอิสระ กับเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์และการเล่นตามมุมแบบครูชี้แนะ มีความคิดสร้างสรรค์และความเชื่อมั่นในตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

* อนงค์ แสงเงิน (2533 : 58 - 61) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์
ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นสร้างสรรค์สร้างประกอบการใช้คำถามและการเล่นสร้างสรรค์แบบไม่ใช้คำถาม กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาได้แก่ เด็กปฐมวัยที่มีอายุ 5 - 6 ปี ที่กำลังเรียนอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 จำนวน 44 คน ผลการศึกษาพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นสร้างสรรค์สร้างประกอบการใช้คำถามมีความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้น และแตกต่างจากเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นสร้างสรรค์แบบไม่ใช้คำถามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

* นิตินันท์ วิธิชลชัย (2535 : 86) ได้ศึกษาและเปรียบเทียบความคิด
สร้างสรรค์ระหว่างเด็กปฐมวัยที่ได้รับการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์โดยชุดส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครอง กับเด็กปฐมวัยที่ได้รับการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์โดยอิสระในชีวิตประจำวัน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้างครั้งนี้คือ นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2535 โรงเรียนอนุบาลอีรชาต สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จำนวน 30 คน ระยะเวลาศึกษา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 วัน ผลการศึกษาพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการ

การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์โดยชุดส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครองมีความคิดสร้างสรรค์สูงกว่า
เด็กปฐมวัยที่ได้รับการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์โดยอิสระในชีวิตประจำวัน อย่างมีนัยสำคัญ
ที่ระดับ .01

จากงานวิจัยดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ครูและผู้ปกครองเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการ
ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ให้แก่เด็ก ในขณะที่เด็กทำกิจกรรมบางกิจกรรม ครูจะต้องเข้าไป
มีส่วนร่วม เช่น การฝึกให้เด็กมีทักษะในการคิดจินตนาการ ครูจะต้องเข้าไปมีส่วนร่วมด้วย
การใช้คำถามแบบอเนกนัยเพื่อให้เด็กคิด แต่บางกิจกรรมครูไม่จำเป็นต้องเข้าไปมีส่วนร่วม
คงทนกว่าที่เพียงคอยให้คำแนะนำเมื่อเด็กต้องการความช่วยเหลือ เช่น การให้เด็กทำกิจกรรม
ศิลปะสร้างสรรค์และเล่นตามมุม ควรปล่อยให้เด็กได้ริเริ่มกิจกรรมอย่างอิสระ ให้โอกาสเด็ก
ได้ทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มบ้าง นอกเหนือจากการให้เด็ก และควรได้ทำกิจกรรม
เป็นรายบุคคล นอกจากนั้นการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองเพื่อให้ผู้ปกครองจัดกิจกรรมเสริมที่บ้าน
นอกเหนือจากที่เด็กได้รับที่โรงเรียนก็เป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก
ได้เช่นกัน

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนไหวและจังหวะ

2.1 ความหมายของการเคลื่อนไหวและจังหวะ

การเคลื่อนไหวเป็นกิจกรรมที่ใช้ส่วนต่าง ๆ ของร่างกายประสานสัมพันธ์กัน
ซึ่งเป็นผลจากการที่เด็กได้รับประสบการณ์โดยการฝึกการเคลื่อนไหวร่างกาย และกิจกรรม
จังหวะเป็นกิจกรรมที่อาจจัดขึ้นเป็นกิจกรรมเดี่ยวหรือผสมผสานกับเสียงเพลง ดนตรี และ
การเคลื่อนไหวก็ได้มีผู้ให้ความหมายของการเคลื่อนไหวและจังหวะไว้ดังนี้

1. การเคลื่อนไหวและจังหวะ หมายถึง การเคลื่อนไหวที่มีการผสมผสาน
กันอย่างกลมกลืนต่อเสียงเพลงและเสียงดนตรี ซึ่งเป็นการแสดงออกเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์
ของเด็กในช่วงเวลาที่เคลื่อนไหว (Danford. 1967 : 252 , Arnheim and Others.
1973 : 58)

2. การเคลื่อนไหวและจังหวะเป็นกระบวนการและความสามารถในการควบคุม กลไกการเคลื่อนไหวของร่างกายและจิตใจ โดยใช้อย่างเป็นสื่อกลางในการแสดงออกของ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เพื่อตอบสนองต่อเสียงดนตรีและจังหวะ ซึ่งการแสดงออกของความคิด ริเริ่มสร้างสรรค์นี้จะแสดงออกทางอารมณ์และการสื่อความหมาย อัตราช้า - เร็ว ของ การเคลื่อนไหว อาจเกิดจากการตีฉิ่ง ตีกลอง ตบมือ เคาะเหล็ก เคาะไม้ เป็นต้น (ลาวัญญ์ สุกกรี และเทพทเวา หอมสนิท. 2521 : คานา, พิชิต ภูติจันทร์ และธงชัย มาศสุพงศ์. 2523 : 3, 22)

จะเห็นได้ว่า การเคลื่อนไหวและจังหวะเป็นการเคลื่อนไหวที่ผสมผสานกันอย่างกลมกลืน ต่อเสียงเพลงและดนตรี โดยใช้อย่างเป็นสื่อกลางในการแสดงออกของความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ของเด็กในช่วงที่มีการเคลื่อนไหว

2.2 ความสำคัญของการเคลื่อนไหวและจังหวะ

การจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะให้กับเด็กตั้งแต่ยังเล็ก จะช่วยให้ เด็กเกิดทักษะพื้นฐานในการเรียนวิชาต่าง ๆ เช่น ด้านภาษา นาฏศิลป์ ฯลฯ ขณะเดียวกัน จะทำให้เด็กมีจังหวะในการเคลื่อนไหว ซึ่งมีผลต่อการปรับตัวของเด็ก เพราะการรู้จักจังหวะ จะทำให้ไม่กระทบกระทั่งผู้อื่นได้ง่าย (คณะครูโรงเรียนอนุบาลสามเสน. 2534 : 1) ซึ่งมีความสำคัญกับเด็กปฐมวัยเป็นอย่างมาก เป็นกิจกรรมการออกกำลังกายและรู้จักใช้ เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ก่อให้เกิดความสนุกสนานผ่อนคลายความตึงเครียดทั้งทาง ร่างกายและจิตใจ ช่วยให้เป็นคนกล้าแสดงออกในทางที่ดีงามและมีบุคลิกภาพที่ดีในด้าน การเคลื่อนไหว เป็นการสนองความต้องการตามธรรมชาติของมนุษย์ อันก่อให้เกิดความ พึงพอใจ ช่วยส่งเสริมสุขภาพทั้งทางกายและจิตใจให้สมบูรณ์ อันจะทำให้ชีวิตมีความสุข นอกจากนี้กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะยังช่วยในการบำบัดผู้ป่วยโรคจิตบางชนิด อีกด้วย (พิชิต ภูติจันทร์ และธงชัย มาศสุพงศ์. 2533 : 5 - 6)

2.3 ลักษณะและองค์ประกอบของการเคลื่อนไหวและจังหวะ

การเคลื่อนไหวจัดเป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งของมนุษย์ เริ่มมีขึ้นตั้งแต่เด็กอยู่ในครรภ์มารดา เมื่อเด็กคลอดออกมาการเคลื่อนไหวเริ่มมีขึ้นเพื่อตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป

ลักษณะของการเคลื่อนไหว

การเคลื่อนไหวสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ การแบ่งตามจุดมุ่งหมายของการสอน และการแบ่งตามธรรมชาติของการเคลื่อนไหว ซึ่งการเคลื่อนไหวตามธรรมชาติแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

1. การเคลื่อนไหวอยู่กับที่ (Nonlocomotor Movement)

สุรางค์ศรี เมธานนท์ (2528 : 5 - 6) ได้ให้ความหมายของการเคลื่อนไหวอยู่กับที่ว่า หมายถึง การเคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกายเมื่ออยู่ ณ จุดใดจุดหนึ่ง ไม่เคลื่อนออกจากจุดนั้นเลย ได้แก่

การก้มตัว (Bending) คือการงอพับข้อต่าง ๆ ของร่างกายที่จะทำให้ร่างกายส่วนบนเข้ามาใกล้กับส่วนล่าง

การยืดเหยียดตัว (Stretching) คือการเคลื่อนไหวที่ตรงกันข้ามกับการก้มตัวโดยพยายามยืดเหยียดทุกส่วนของร่างกายให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

การบิดตัว (Twisting) คือการเคลื่อนไหวร่างกายโดยการบิดลำตัวท่อนบนไปรอบ ๆ แกนตั้ง

การหมุนตัว (Turning) คือการหมุนตัวไปรอบ ๆ ร่างกายมากกว่าการบิดตัวซึ่งทำให้เท้าต้องหมุนตามไปด้วยข้างใดข้างหนึ่ง

การโยกตัว (Rocking) คือการย้ายน้ำหนักจากส่วนหนึ่งของร่างกายไปยังอีกส่วนหนึ่งของร่างกาย โดยส่วนทั้งสองจะต้องแตะพื้นคนละครั้งสลับกันไป

การแกว่งหรือการหมุนเหวี่ยง (Swinging) คือการเคลื่อนส่วนใดส่วนหนึ่งโดยหมุนรอบจุดใดจุดหนึ่งให้เป็นรูปโค้งหรือรูปวงกลมหรือแบบลูกตุ้มนาฬิกา เช่น การแกว่งแขนขา ลำตัว เป็นต้น

การเอียง (Swaying) คล้ายกับการโยก ส่วนโค้ง จะเป็นโค้งเข้าหาพื้นการเอียงนี้จะไม่รู้สึกลื่นคล้ายเหมือนกับการแกว่ง

การดัน (Pushing) การเคลื่อนไหวโดยการดัน มักจะเป็นการดันออกจากร่างกาย เช่น การดันสิ่งของและการกดสิ่งของ

การดึง (Pulling) คือการเคลื่อนไหวที่ตรงกันข้ามกับการดัน คือมักจะเป็นการดึงเข้าหาร่างกาย หรือดึงไปในทิศทางใดทางหนึ่งโดยเฉพาะ

การสั่น (Shaking) คือการเคลื่อนไหวที่มีการสั่นสะเทือนของส่วนใดส่วนหนึ่งของร่างกายหรือทุกส่วน เช่น ในการเต้นรำจะมีการจับมือเขย่า การแสดงออกของการตกใจหรือการสั่นในการเต้น

การตี (Striking) เป็นการเคลื่อนไหวที่มาเร็วแล้วหยุด

2. การเคลื่อนไหวที่เคลื่อนที่ (Locomotor Movement)

เชาวลิต ภูมิภาค (2532 : 10 - 11) ได้ให้ความหมายของการเคลื่อนไหวที่เคลื่อนที่ว่า หมายถึง การเคลื่อนไหวจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง ได้แก่

การเดิน (Walking) คือการเคลื่อนที่ตามจังหวะโดยการก้าวเท้าสลับกันไป ในทิศทางใดก็ได้ เท้าที่เป็นหลักจะสัมผัสอยู่กับพื้นตลอดเวลา จนกว่าการถ่ายน้ำหนักตัวไปยังอีกเท้าหนึ่งจะเสร็จสิ้น น้ำหนักตัวจะตกบนเท้าทั้งสองข้างเท่า ๆ กัน ลำตัวตั้งตรงอยู่ในลักษณะสบาย ๆ บ่อยแสนให้อยู่ตามธรรมชาติ การก้าวเท้าให้ก้าวเรียบ ๆ ไปตามจังหวะ

การวิ่ง (Running) คือการเคลื่อนที่ตามจังหวะโดยการก้าวเท้าสลับกันไปพร้อมกับเปลี่ยนน้ำหนักตัวจากเท้าหนึ่งไปยังอีกเท้าหนึ่ง ในขณะที่มีการเปลี่ยนน้ำหนักตัวนั้นจะยกเท้าส่งตัวขึ้นพ้นจากพื้น เท้าทั้งสองจะลอยพ้นจากพื้น

การก้าวกระโดด (Jumping) คือการสปริงตัวขึ้นจากพื้นแล้วลงสู่พื้นด้วยเท้าทั้งสองพร้อมกัน

การกระโดดเขย่ง (Hopping) คือการสปริงตัวขึ้นจากพื้นแล้วลงสู่พื้นด้วยเท้าข้างใดข้างหนึ่งเพียงข้างเดียว

การวิ่งเหยง (Leaping) คือการทิ้งน้ำหนักตัวไว้บนเท้าหนึ่งแล้วสปริงตัวขึ้นจากพื้นด้วยเท้าเดิมนั้น สวิ่งอีกเท้าหนึ่งไปข้างหน้าเพื่อที่จะรับน้ำหนักตัวในขณะที่ลงสู่พื้น

การวิ่งสลับเท้า (Skipping) คือการก้าวกระโดดเขย่ง เว้นแต่จังหวะที่ใช้ในการกระโดดสลับเท่านั้นเร็วและเป็นจังหวะแบ่งก้าวเท้าซ้ายกระโดดเขย่งด้วยเท้าซ้าย และก้าวเท้าขวากระโดดเขย่งด้วยเท้าขวา

การสไลด์ (Sliding) คือการก้าวเท้าออกไปข้าง ๆ แล้วลากเท้าขวาไปชิดเท้าซ้ายหรือลากเท้าซ้ายไปชิดเท้าขวา การลากเท้าไปชิดแต่ละครั้งต่อเนื่องมาให้เท้าพื้นพื้นและให้เข้ากับจังหวะดนตรี

การควมม้า (Galloping) คือการเคลื่อนที่ไปข้างหน้าด้วย การก้าวแล้วตามชิดอีกเท้าหนึ่งเข้าไประชิดเท้าหน้า เท้าเดิมนั้นน้ำหนักน้อยอยู่เสมอ

ก้าวชิดก้าว (Two-step) คือการเคลื่อนที่ไปข้างหน้าด้วย การก้าวเท้าซ้ายไปข้างหน้า ชิดเท้าขวาไปหาเท้าซ้ายทิ้งน้ำหนักตัวมาไว้ที่เท้าขวา ก้าวเท้าซ้ายไปข้างหน้าอีกครั้ง-พัก-เท้าซ้าย ด้วยเท้าขวาชิดเท้าซ้าย (ก้าว - ชิด - ก้าว - พัก)

ในการเคลื่อนไหวและจังหวะอาจส่งเสริมให้มีการใช้อุปกรณ์ประกอบการเคลื่อนไหว ซึ่งเรียกว่า การเคลื่อนไหวประกอบอุปกรณ์หรือวัตถุ

วรศักดิ์ เพียรชอบ (2527 : 174) ได้ให้ความหมายของการเคลื่อนไหวประกอบอุปกรณ์หรือวัตถุว่า เป็นการให้เด็กได้มีการเคลื่อนไหวโดยใช้อุปกรณ์หรือวัตถุอย่างใดอย่างหนึ่งประกอบทำให้เด็กมีพัฒนาการในการทำงานประสานกันดีระหว่างประสาทมือ เท้าและตา
ภรณ์ คุรุรัตน์ (2526 : 30 - 31) ได้ให้ข้อเสนอแนะการใช้อุปกรณ์ประกอบการเคลื่อนไหวว่า อุปกรณ์ที่ใช้ควรจัดหาไว้อย่างเพียงพอและมีขนาดเหมาะสมและให้สัมพันธ์กับการเคลื่อนไหวของเด็ก เพื่อที่จะกระตุ้นความคิด เพิ่มความสนุกสนานและทักษะ และการใช้อุปกรณ์ที่ถูกวิธีจะช่วยให้เด็กมีความคล่องแคล่วและความคุมการเคลื่อนไหวได้ดีขึ้น

พัชรี ผลโยธิน (2526 : 59 - 61) ได้เสนอแนะขั้นตอนในการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวประกอบอุปกรณ์ไว้ดังนี้

1. ให้มีระเบียบสำหรับรับของจากครูและส่งของคืนครูหรือเก็บ เช่น ถุงถั่ว ฝาแสบ หรือวัตถุที่มีขนาดเล็ก ครูควรรวบรวมใส่ในตะกร้าแล้วเลื่อนตะกร้าส่งต่อเป็นทอด ๆ ถ้าเป็นวัตถุที่มีขนาดใหญ่ เช่น ห่วงหอย ครูอาจถือไว้ในมือแล้วให้เด็กเดินผ่านหน้ารับห่วงหอยไปจากมือครูทีละคน บางอย่างครูอาจจะโยนหรือกลิ้งไปให้ เช่น ลูกบอล ลูกโป่ง ไม้พลอง เป็นต้น

2. ให้เด็กได้ทดลองเล่นกับอุปกรณ์หรือวัตถุที่อยู่ในมือของตนอย่างอิสระ ซึ่งเท่ากับเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้คิดเองว่า จะใช้อุปกรณ์หรือวัตถุที่อยู่ในมือนั้นได้อย่างไร โดยรักษาวินัยพอสมควรคือไม่ส่งเสียงเอะอะ และทดลองเล่นอยู่ในระยะที่ควบคุมได้

3. ครูอาจเล่าเรื่องจินตนาการ ให้เด็กเคลื่อนไหวไปตามเนื้อเรื่องนั้น ๆ หรือตั้งคำถามที่เป็นปัญหาให้เด็กคิดหาคำตอบด้วยตนเอง ด้วยการใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ ตามที่กำหนดให้ ธรรมชาติของเด็กปฐมวัยไม่ชอบอยู่นิ่ง สนใจสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่อยู่ใกล้ตัว ดังนั้น ครูปฐมวัยควรใช้การเคลื่อนไหวและอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวเด็กเพื่อสนองความต้องการทางธรรมชาติของเด็ก อุปกรณ์ที่นำมาใช้ประกอบการเคลื่อนไหวไม่เป็นเพียงแค่เครื่องช่วยสอนเท่านั้น แต่เป็นสิ่งที่ช่วยกระตุ้นให้เด็กเกิดการเรียนรู้ด้วย

องค์ประกอบของการเคลื่อนไหวและจังหวะ

การเคลื่อนไหวมีบทบาทและสำคัญมากต่อการเรียนรู้ของเด็ก การเคลื่อนไหวที่มีประสิทธิภาพนั้น เด็กแต่ละคนจะต้องทราบว่าร่างกายของเขาสามารถทำอะไรได้บ้าง เขาสามารถเคลื่อนไหวร่างกายไปได้อย่างไร ไปในทิศทางใด จะต้องสัมพันธ์กับสิ่งใดหรือจะต้องใช้อุปกรณ์อะไรที่จะช่วยให้เขาสามารถเคลื่อนไหวอย่างสัมพันธ์กัน ซึ่ง สุพิตร สมานพิไล (2533 : 4 - 5) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบต่าง ๆ ที่จะเป็นรากฐานของการเคลื่อนไหวดังนี้

1. บริเวณพื้นที่ (Space) หมายถึง สถานที่ที่ต้องการในการเคลื่อนไหวของเด็ก ซึ่งโดยพื้นฐานแล้วจะเกี่ยวข้องกับสิ่งต่อไปนี้คือ

1.1 บุคคลที่อยู่รอบตัวเด็กในขณะที่เด็กมีการเคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย เช่น แขน ขา ลำตัว ในขณะที่ทำอยู่กับที่

1.2 อุปกรณ์หรือวัตถุอื่น ๆ ที่จะช่วยทำให้เด็กสามารถเคลื่อนไหวไปได้รอบ ๆ บริเวณพื้นที่อย่างปลอดภัย

1.3 ทิศทาง (Direction) ได้แก่ การเคลื่อนไหวไปข้างหน้า การเคลื่อนไหวถอยหลัง การเคลื่อนไหวไปด้านข้าง การเคลื่อนไหวไปข้างบน การเคลื่อนไหวไปข้างล่าง การเคลื่อนไหวเป็นวงกลม การเคลื่อนไหวเป็นเส้นตรง การเคลื่อนไหวแบบคดเคี้ยวและการเคลื่อนไหวแบบบิดลาตัว เป็นต้น

1.4 ระดับของการเคลื่อนไหว ได้แก่ ระดับความสูงมาก ระดับความสูงปานกลางและระดับต่ำ

1.5 ขนาด ได้แก่ บริเวณพื้นที่ที่มีขนาดใหญ่ บริเวณพื้นที่ขนาดเล็ก

2. เวลาที่ใช้ในการเคลื่อนที่ หมายถึง ระดับความช้า - เร็ว ของการเคลื่อนไหว เช่น เคลื่อนไหวอย่างช้า ๆ เคลื่อนไหวในระดับความเร็วปานกลาง เคลื่อนไหวในระดับ ความเร็วสูงสุด เคลื่อนไหวอย่างเรียวร้อยนิ่มนวล เคลื่อนไหวไปเรื่อย ๆ เป็นต้น

3. ความแรงของการเคลื่อนไหว หมายถึง ปริมาณหรือจำนวนของความแข็งแรงหรือความแข็งแรงที่ต้องการเพื่อการเคลื่อนไหวที่เหมาะสม เช่น เบามาก หนักมาก แรงมาก ความอ่อนและความตึงตัว เป็นต้น

4. การเปลี่ยนทิศทางหรือท่าทางของการเคลื่อนไหว หมายถึง ลำดับขั้นหรือการเปลี่ยนแปลงขั้นตอนของการเคลื่อนไหวอย่างหนึ่งไปสู่การเคลื่อนไหวอีกอย่างหนึ่งหรือการเปลี่ยนแปลงตำแหน่งทิศทางจากสภาพการณ์หนึ่งไปสู่อีกสภาพการณ์หนึ่งนั่นเอง

การเคลื่อนไหวมีบทบาทสำคัญต่อการเรียนรู้ จินตนาการและการแสดงออกของเด็ก การที่เด็กจะได้รับประโยชน์จากการเคลื่อนไหวมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับความสามารถของครูในการเลือกกิจกรรมและอุปกรณ์ประกอบการเคลื่อนไหวได้อย่างเหมาะสม

2.4 กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ

การเคลื่อนไหวและจังหวะเป็นกิจกรรมการเคลื่อนไหวที่ร่างกายและจิตใจมีปฏิกิริยาตอบสนองต่อดนตรีและจังหวะและมีความสำคัญต่อมนุษย์ทุกเพศทุกวัย ตั้งแต่แรกเกิดจนถึงสูดอายุขัยซึ่ง พิชิต ภูติจันทร์ และธงชัย มาศสุพงศ์ (2523 : 3 - 4) ได้จำแนกกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะไว้ดังนี้

1. การเคลื่อนไหวเบื้องต้น (Basic Movement) ได้แก่ การเดิน การวิ่ง การควมัว ฯลฯ โดยเคลื่อนไหวให้เข้ากับจังหวะ
2. การเลียนแบบ (Imitation) ได้แก่ การเล่นที่สมมติให้เด็กเป็นสัตว์ชนิดใดชนิดหนึ่งแล้วทำเลียนแบบให้เข้ากับจังหวะ เช่น เบ็ดเตล็ด นกบิน ช้างเดิน หรืออาจเลียนแบบวัตถุที่เคลื่อนที่ได้ เช่น รถยนต์ รถไฟ เครื่องบิน ฯลฯ
3. การเล่นเกมบเพลง (Singing Games) ขณะที่เล่นเกมบนั้นก็ร้องเพลงประกอบไปด้วย เช่น ซี่ข้าวสาร โพงพาง มอญซ่อนผ้า ฯลฯ
4. การเคลื่อนไหวตามบทเพลง (Motion Song) ขณะที่ร้องเพลงไปนั้นก็เคลื่อนไหวหรือทำท่าทางประกอบไปด้วย เช่น เพลงคนขายขนมปัง เพลง ล.ลึง เพลงนางช้าง ฯลฯ
5. การเล่นเกมสร้างสรรค์ (Creative Rhythms) หมายถึง การเล่นที่ให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เช่น การแสดงเป็นคนต๊อดน้ำ เป็นหมอ เป็นตำรวจจับขมขม หรือแสดงท่าทางดีใจ เสียใจ หัวเราะ ฯลฯ
6. การเล่นเกมนิยาย (Story Plays) หมายถึง การที่ครูเล่านิทานให้เด็กฟัง ให้เด็กเกิดจินตนาการและแสดงท่าทางตามเนื้อเรื่องที่ครูเล่า เช่น เล่าเรื่องทัศนาวรรณ เชียงใหม่ เล่าเรื่องเทพารักษ์กับคนตัดต้นไม้ ฯลฯ
7. การละเล่นพื้นเมืองของไทย (Thai Folkdance) ได้แก่ การเล่นตามความนิยมของแต่ละท้องถิ่น เช่น รำวง ฟ้อนรำ รำเชื่อง รำมโนห์รา ฯลฯ

8. การเต้นรำพื้นเมืองนานาชาติและการลีลาศ (International Folkdance and Social Dance) ได้แก่ การเต้นรำพื้นเมืองของแต่ละประเทศและการลีลาศในจังหวะประเภทบอลรูม (Ball Room) หรือลาตินอเมริกา (Latin American) จะเห็นได้ว่ากิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะมีหลายประเภท การที่ครูและบุคคลที่เกี่ยวข้องกับเด็กจะนำมาใช้ ควรเลือกกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัยและวุฒิภาวะของเด็ก

2.5 หลักในการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ

พัชรี ผลบุญอิน (2523 : 127 - 130) ได้ให้ข้อเสนอแนะสำหรับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะสำหรับเด็กปฐมวัยไว้ดังนี้คือ

1. ควรเริ่มจากการเคลื่อนไหวที่เป็นอิสระ ไม่ควรมีระเบียบและวิธีการยุ่งยากนัก เช่น ให้เด็กได้กระจายอยู่ภายในห้องและเคลื่อนไหวไปตามธรรมชาติของเด็ก
2. ให้เด็กได้แสดงออกด้วยตนเองอย่างมีอิสระและเป็นไปตามความนึกคิดของเด็กเอง ซึ่งจะเป็นการส่งเสริมให้เด็กมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ แสดงความนึกคิด ความรู้สึกต่าง ๆ
3. ครูควรเปิดโอกาสให้เด็กคิดหาวิธีการเคลื่อนไหวทั้งแบบที่ต้องเคลื่อนที่เป็นรายบุคคล เป็นคู่ เป็นกลุ่มตามลำดับ
4. ให้เด็กได้แสดงเลียนแบบในเรื่องต่าง ๆ เช่น
 - 4.1 กิจกรรมตามธรรมชาติ เช่น ตกปลา พายเรือ ว่ายน้ำ การยกแบก หาม เป็นต้น
 - 4.2 ชีวิตรอบตัวเด็ก เช่น ชีวิตในบ้าน ในโรงเรียน
 - 4.3 ชีวิตสัตว์ต่าง ๆ
 - 4.4 ปรากฏการณ์ธรรมชาติ เช่น ลม ฝน พายุ เป็นต้น
 - 4.5 เครื่องเล่นต่าง ๆ เช่น เรือ เครื่องบิน รถไฟ
 - 4.6 ความรู้สึกนึกคิด เช่น หัวเราะ ร้องไห้ ตกใจ รัก เกasy
 - 4.7 สิ่งต่าง ๆ เช่น เปาะเปาะ ตีกลอง ฯลฯ

กิจกรรมเหล่านี้ครูควรจัดให้เด็กได้แสดงออกเป็นท่าทางหรือการเคลื่อนไหว
อิริยาบถในแบบต่าง ๆ

5. พยายามใช้สิ่งของที่ถูกรอบตัวเด็ก เศษวัสดุต่าง ๆ เช่น กระดาษ
หนังสือพิมพ์ เศษผ้า เศษเชือก เข้ามาช่วยในการเคลื่อนไหว

6. ครูควรกำหนดจังหวะ สัณฐานนัยในการเคลื่อนไหวต่าง ๆ หรือเมื่อ
เปลี่ยนท่าหรือหยุดให้เด็กได้ทราบเมื่อทำกิจกรรมทุกครั้ง

7. การสร้างบรรยากาศอิสระในห้องเรียน ช่วยให้ได้ความรู้สึกอบอุ่น
เพลิดเพลินรู้สึกสบายและสนุกสนาน

8. ครูไม่ควรบังคับให้เด็กเข้าร่วมกิจกรรม เด็กที่อยู่หนึ่ง ๆ ไม่ก็คนนั้นจะค่อย ๆ
เข้าร่วมกิจกรรมเอง

9. ครูควรจัดให้มีเกมการเล่นซึ่งจะช่วยทำให้เด็กสนใจมากขึ้น

10. หลังจากเด็กได้ทำกิจกรรมเคลื่อนไหวร่างกายแล้ว ครูอาจเปิดเพลงจังหวะช้า ๆ
ที่สร้างความรู้สึกให้เด็กสงบและอยากพักผ่อน หรืออาจแบ่งเด็กออกเป็น 2 กลุ่ม ผลัดกันทำกิจกรรม
เพื่อให้เด็กจะได้พักผ่อนไปในตัว

11. ครูต้องเตรียมจัดกิจกรรมทุกครั้งให้เป็นที่น่าสนใจ สนุกสนาน และทำกิจกรรมทุกวัน ๆ
ละประมาณ 15 - 20 นาที

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2534 : 11 - 12) ได้กล่าวถึง
บทบาทของครูในการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะดังนี้

1. ครูควรสร้างบรรยากาศที่จะช่วยให้เด็กมีความมั่นใจในการเล่น กล้าแสดงออก
และมีความสุขสนุกสนาน
2. ครูควรสนับสนุนให้เด็กมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
3. ไม่ควรชี้แนะเด็กในเรื่องความคิดมากเกินไป แต่ควรพูดในเชิงเสนอแนะ เมื่อเด็ก
บางคนยังคิดไม่ออก

4. ก่อนที่กิจกรรมจะสิ้นสุดลง ครูควรให้เด็กพักผ่อนนิ่ง ๆ อย่างน้อย 2 นาที โดยให้เด็กนั่งหรือนอนลงถ้าพื้นสะอาด ให้เด็กอยู่ในท่าสงบนิ่งไม่เคลื่อนไหวสักครู่ จะเป็นการพักผ่อนหลังจากออกกำลังกาย

5. ควรจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ วันละไม่น้อยกว่า 15 - 20 นาที

6. ในระยะแรกควรให้เด็กออกมาร่วมกิจกรรมที่ละกลุ่ม ๆ ละไม่เกิน 10 คน แต่ในระยะต่อไปเมื่อเด็กเข้าใจลักษณะกิจกรรมแล้วอาจเพิ่มจำนวนเด็กมากขึ้น

7. ครูอาจใช้กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะสัมพันธ์กับทักษะทางคณิตศาสตร์ เช่น เมื่อได้เรียนรู้เรื่อง "หยุด" ครูสั่งให้เด็กจับกลุ่ม จำนวน 3 คน (เป็นการฝึกคณิตศาสตร์)

จะเห็นได้ว่าในการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ให้แก่เด็กปฐมวัยนั้น ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กจะต้องเข้าใจถึงหลักการและวิธีการในการจัดกิจกรรมโดยการสร้างบรรยากาศที่ผ่อนคลายและอิสระในห้องเรียนเพื่อช่วยให้เด็กได้มีอิสระในการคิดและแสดงออกด้วยการเคลื่อนไหว

2.6 การจัดประสบการณ์และกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัย

การจัดประสบการณ์และกิจกรรมให้แก่เด็กปฐมวัย มีเป้าหมายเพื่อให้เด็กได้พัฒนาไปในรูปแบบที่พึงประสงค์ในด้านร่างกาย อารมณ์ - จิตใจ สังคม และสติปัญญา เพื่อให้การจัดประสบการณ์ประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2536 : 7) ได้กำหนดกิจกรรมหลักไว้ในแผนการจัดประสบการณ์ระดับชั้นอนุบาล 6 กิจกรรมได้แก่ การเคลื่อนไหวและจังหวะ กิจกรรมสร้างสรรค์ การเล่นตามมุม กิจกรรมนางกลม การเล่นกลางแจ้ง และเกมการศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2536 : 3) ได้กำหนดตารางกิจกรรมประจำวันไว้ดังนี้

08.30 - 08.45 รับเด็กเป็นรายบุคคล ตรวจสอบภาพ บันทึกคำพูดเด็ก
พาเด็กไปห้องน้ำ

08.45 - 09.00 เคารพธงชาติและสวดมนต์

09.00 - 09.10 สนทนา ข่าว และเหตุการณ์

09.10 - 09.30	การเคลื่อนไหวและจังหวะ
09.30 - 10.30	กิจกรรมสร้างสรรค์และเล่นตามมุม
10.30 - 10.40	พัก (รับประทานอาหารว่าง)
10.40 - 11.00	กิจกรรมในวงกลม
11.00 - 11.30	เล่นกลางแจ้ง
11.30 - 12.30	พักรับประทานอาหาร
12.30 - 14.00	นอนพักผ่อน
14.00 - 14.20	เก็บที่นอน ล้างหน้า
14.20 - 14.30	พัก (รับประทานอาหารว่าง)
14.30 - 14.45	เกมการศึกษา
14.45 - 15.00	สรุป

หมายเหตุ หากมีเหตุการณ์อื่นใดที่เด็กสนใจเกิดขึ้น ครูอาจนำมาสอนได้ทันที หรือหากครูประสงค์
จะพาเด็กไปศึกษานอกสถานที่ ก็อาจดักกิจกรรมประจำวันในช่วงเวลานั้นแล้วพา
เด็กไปศึกษานอกสถานที่ได้

การจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2536 : 6) ได้กำหนดวัตถุประสงค์
ของการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะไว้ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาอวัยวะทุกส่วนให้มีความสัมพันธ์กันอย่างดีในการเคลื่อนไหว
2. เพื่อสนองความต้องการตามธรรมชาติ ความสนใจและความพอใจของเด็ก
3. เพื่อให้เกิดความซาบซึ้งและมีสุนทรียภาพในการเคลื่อนไหวตามจังหวะ
4. เพื่อผ่อนคลายความตึงเครียด
5. เพื่อให้ได้รับประสบการณ์ สนุกสนานรื่นเริงจากการเล่นกิจกรรมการเคลื่อนไหว

และจังหวะแบบต่าง ๆ

6. เพื่อพัฒนาด้านสังคม การปรับตัวและความร่วมมือในกลุ่ม

7. เพื่อให้โอกาสเด็กได้แสดงออกและมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ในการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2536 : 10) ได้แบ่งกิจกรรมออกเป็น 2 ตอนดังนี้

1. กิจกรรมพื้นฐาน เป็นกิจกรรมที่ต้องฝึกทุกครั้งก่อนที่จะทำกิจกรรมอื่น ๆ ต่อไป ลักษณะการจัดกิจกรรมมีจุดเน้นในเรื่องจังหวะและการเคลื่อนไหวหรือท่าทางอย่างอิสระ

1.1 ำให้เด็กทราบถึงข้อตกลงในเรื่องสัญญาณและจังหวะ ซึ่งครูจะให้เครื่องให้ จังหวะชนิดใดก็ได้โดยครูต้องทำความเข้าใจกับเด็กก่อนว่า สัญญาณนั้น หมายถึงอะไร เช่น ำให้จังหวะ 1 ครั้ง สม่ำเสมอ แสดงว่า ำให้เด็กเดินหรือเคลื่อนไหวไปเรื่อย ๆ ตามจังหวะ ำให้จังหวะ 2 ครั้งต่อกัน แสดงว่า ำให้เด็กหยุดการเคลื่อนไหว โดยเด็กจะต้องหยุดนิ่งจริง ๆ หากกำลังอยู่ในท่าใดก็ต้องหยุดนิ่งในท่านั้นจะเคลื่อนไหวหรือเปลี่ยนท่านไม่ได้

2. กิจกรรมสัมพันธ์เนื้อหา เป็นกิจกรรมที่จัดให้เด็กเคลื่อนไหวร่างกาย โดยเน้น การทบทวนเรื่องที่ได้รับรู้จากกิจกรรมอื่นและนำมาสัมพันธ์กับเนื้อหา โดยมีรูปแบบการจัด กิจกรรมหลายวิธี ดังนี้

2.1 การท่าทางประกอบเพลงหรือคำคล้องจอง เป็นการจัดกิจกรรมให้ เด็กเคลื่อนไหวหรือบริหารร่างกายอย่างอิสระประกอบเพลงหรือคำคล้องจอง

2.2 การปฏิบัติตามคำสั่ง เป็นการจัดกิจกรรมให้เด็กเคลื่อนไหวร่างกาย ตามที่ครูออกคำสั่ง เช่น การจัดกลุ่มตามจำนวน การท่าทางตามคำสั่ง ฯลฯ

2.3 การปฏิบัติตามข้อตกลง เป็นการจัดกิจกรรมโดยให้เด็กเคลื่อนไหวร่างกาย ตามข้อกำหนด เช่น การฝึกความจำสถานที่สมมติ สัญญาณ ท่าทาง เกมการเล่น ฯลฯ

2.4 การเป็นผู้นำ ผู้ตาม เป็นการจัดกิจกรรมโดยให้เด็กเคลื่อนไหวร่างกาย หรือท่าทางเป็นผู้นำให้เพื่อนปฏิบัติตามหมุนเวียนสลับกันไป

2.5 การท่าทางตามจินตนาการ เป็นการจัดกิจกรรมให้เด็กท่าทางตาม ความคิดจินตนาการโดยฟังคำบรรยายเรื่องราว เพลง ทำนอง โดยท่าทางจินตนาการ ประกอบอุปกรณ์ เช่น ห่วงพลาสติก ธิบิ้น เชือก ฯลฯ

จะเห็นว่า ลักษณะของกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะมีทั้งกิจกรรมเดี่ยวและ
กิจกรรมกลุ่มโดยเด็กจะมีอิสระในการคิดอย่างสร้างสรรค์และหลากหลาย แต่ยังคงอยู่ในข้อ
กำหนดและสัญญาณที่ตกลงไว้กับเด็ก และเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติของครูผู้สอน สำนักงาน
คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จึงได้กำหนดไว้เป็นตารางกิจกรรมประจำวัน ซึ่งใน
แต่ละวันจะต้องจัดให้ครบทั้ง 6 กิจกรรม แต่สามารถปรับและยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสม

2.7 ทฤษฎีเกี่ยวข้องกับการเคลื่อนไหวและจังหวะ

ทฤษฎีที่ใช้เป็นแนวคิดในการศึกษาครั้งนี้คือ

1. ทฤษฎีการเรียนรู้ของ ธอร์นไดค์ (Thorndike's Law of Learning)

ซึ่งเน้นการเรียนรู้ที่สำคัญด้วยกฎ 3 ประการได้แก่

1.1 กฎแห่งความพร้อม (Law of Readiness)

การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อเด็กมีความพร้อมทั้งกายและใจเกี่ยวกับ
ร่างกาย (Physical) เพื่อเป็นการเตรียมการใช้กล้ามเนื้อและระบบประสาทให้สัมพันธ์กัน
(Co-Ordination) และเพื่อเป็นการฝึกทักษะ เกี่ยวกับทางจิตใจ (Mental) เป็น
ความพร้อมทางด้านสมองหรือสติปัญญา และควรคำนึงถึงความพร้อมในวัยต่าง ๆ ด้วยว่ามีความ
แตกต่างกันอย่างไร เมื่อเด็กมีความพร้อมทั้งร่างกายและจิตใจจะส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ที่ดี

1.2 กฎแห่งการฝึกหัด (Law of Exercise)

เด็กจะเรียนรู้จากการกระทำซ้ำ ๆ กันหลาย ๆ ครั้งนั่นเอง เกี่ยวกับการ
การเคลื่อนไหวและจังหวะเด็กจะเกิดทักษะในแบบต่าง ๆ ซึ่งทำให้ระบบประสาทและกล้ามเนื้อ
ทำงานสัมพันธ์กันดี

1.3 กฎแห่งผล (Law of Effects)

เด็กจะเรียนรู้ได้ดีขึ้นถ้าผลของการกระทำนั้นเป็นไปในทางบวกหรือทางที่ดี
ซึ่งจะทำให้เด็กเกิดความสนใจเกิดทักษะทำให้เด็กมีความสนุกสนานและความพอใจ (เชาวลิต
ภูมิภาค. 2532 : 109 - 110 ; อ้างอิงมาจาก Thorndike. n.d.)

2. ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของ เพียเจต์ (Piaget's Cognitive Development Theory)

เพียเจต์ถือว่าการทำให้เด็กได้สัมผัสวัตถุต่าง ๆ จะส่งเสริมให้เด็กเกิดการเรียนรู้ได้ โดยเฉพาะในเด็กปฐมวัยซึ่งอาศัยการรับรู้เป็นสื่อในการกระตุ้นทางความคิดของเด็กจำเป็นต้องให้เด็กได้มีโอกาสเคลื่อนไหวและสัมผัสสิ่งต่าง ๆ ทฤษฎีนี้เป็นประโยชน์ในการจัดเนื้อหาและกิจกรรมทางการเคลื่อนไหว โดยให้เด็กได้สัมผัสกับวัตถุต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวเด็กซึ่งจะช่วยทำให้เด็กเรียนรู้ในสิ่งใหม่ ๆ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2523 : 69 ; อ้างอิงมาจาก Piaget. 1952)

ที่จริงแล้วทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนไหวและจังหวะมีอยู่หลายทฤษฎีการเลือกใช้ทฤษฎีใดนั้น ขึ้นอยู่กับการตัดสินใจของครูที่จะเลือกวิธีที่เหมาะสมกับวัยและความแตกต่างของเด็กแต่ละคน

2.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนไหวและจังหวะ

งานวิจัยในประเทศ

ทวาง (Hwang. 1986 : 190) ได้ศึกษาเพื่อหาการตรวจสอบประสิทธิภาพของการเคลื่อนไหวและการกระตุ้นทางดนตรีที่ใช้ในโปรแกรมศิลปะในด้านการคิดเชิงสร้างสรรค์ และการสร้างสรรค์ทางศิลปะ ของเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีการออกแบบโดยผ่านการเคลื่อนไหวหรือละครเชิงสร้างสรรค์มากระตุ้นความคิดของเด็ก เปรียบเทียบกับการกระตุ้นทางศิลปะด้วยการสอนแบบเดิมโดยใช้การตั้งคำถามทางภาษา ผลจากการศึกษาครั้งนี้พบว่า การกระตุ้นด้วยการเคลื่อนไหวในบทเรียนศิลปะมีประสิทธิภาพเช่นเดียวกับการตั้งคำถามทางภาษา

งานวิจัยในประเทศ

สุนทรี่ สราวุธชาติ (2533 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะที่เน้นองค์ประกอบพื้นฐานกับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะตามแผนการจัดประสบการณ์แบบปกติ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 อายุ 4 - 5 ปี ภาคเรียนที่ 3 โรงเรียนอนุบาลสระบุรี อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา

จังหวัดสระบุรี จำนวน 30 คน ระยะเวลาศึกษา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 วัน ผลการศึกษาพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะที่เน้นองค์ประกอบพื้นฐานมีความคิดสร้างสรรค์สูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะตามแผนการจัดประสบการณ์แบบปกติอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

มาณวิภา ผลพิรุฬห์ (2533 : 78 - 80) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความสามารถในการเล่าเหตุการณ์ด้านการพูดรายละเอียดของเหตุการณ์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการสอนโดยใช้ทักษะละครสร้างสรรค์ ซึ่งประกอบด้วยการเรียนรู้ตนเอง การใช้พื้นที่ ระดับและทิศทาง ลักษณะเฉพาะ ประสาทสัมผัส การสื่อความหมาย กับการสอนตามแผนการจัดประสบการณ์ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 อายุ 5 - 6 ปี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2532 โรงเรียนอนุบาลสามเสน กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร จำนวน 30 คน ระยะเวลาศึกษา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 วัน ผลการศึกษาพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมโดยใช้ทักษะพื้นฐานละครสร้างสรรค์มีความสามารถในการเล่าเหตุการณ์ด้านการพูดรายละเอียดของเหตุการณ์สูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการสอนตามแผนการจัดประสบการณ์ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

นิรัตน์ กรองสอาด (2535 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะที่เน้นเทคนิคการสื่อความหมาย กับเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะตามแผนการจัดประสบการณ์แบบปกติ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือนักเรียนชั้นเด็กเล็ก อายุ 5 - 6 ปี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2535 โรงเรียนอนุบาลนครสวรรค์ อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 30 คน ระยะเวลาศึกษา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 วัน ผลการศึกษาพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะที่เน้นทักษะในการสื่อความหมายมีความคิดสร้างสรรค์สูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะตามแผนการจัดประสบการณ์แบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

จากเอกสารและงานวิจัยที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าการเคลื่อนไหวและจังหวะมีความสำคัญต่อเด็กปฐมวัย เพราะเด็กจะเคลื่อนไหวร่างกายอยู่ตลอดเวลา ซึ่งครูและผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็ก จึงควรจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ เพื่อสนองความต้องการทางธรรมชาติของเด็กและส่งเสริมให้เด็กเกิดความคิดสร้างสรรค์

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับดนตรี

3.1 ความหมายของดนตรี

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525 ได้ให้ความหมายของดนตรีไว้ว่า หมายถึง เสียงที่ประกอบกันเป็นทำนองเพลง เครื่องบรรเลงซึ่งมีเสียงดังทำให้รู้สึกเพลิดเพลิน หรือเกิดอารมณ์รัก โศก หรือรื่นเริง เป็นต้น ได้ตามทำนองเพลง (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน. 2525 : 291) นอกจากนี้ดนตรีอาจหมายถึง

1. การรวบรวมระดับเสียงสูงต่ำ ให้เป็นรูปแบบของเสียงที่ไพเราะด้วยการบรรเลงตามตัวโน้ตที่เขียนไว้ ดนตรีเป็นสิ่งที่รับรู้ได้จากการฟัง (William and Seymour. 1963 : 245 ; Longman. 1978 : 156)

2. เป็นวิทยาศาสตร์ประยุกต์ คือเป็นทั้งศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ที่แสดงถึงสุนทรียภาพ เป็นความงามที่มองเห็นด้วยจิตใจและความนึกคิด เมื่อได้ฟังหรือได้ยินแล้ว จะทำให้เกิดความประทับใจและมีอารมณ์คล้อยตาม ตามประเภทของเสียงดนตรี มนุษย์สามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้อย่างมหาศาล (สมโภชน์ รอดบุญ. 2518 : 9 - 11 , ราชไพพรรณ ศรีโสภาค. 2516 : 212, ฌูรท์ สุทธิจิตต์. 2537 : 129)

3. การรวบรวมเสียงให้เป็นรูปแบบของเสียงที่ไพเราะ ซึ่งสามารถรับรู้ได้จากการฟัง เสียงของดนตรี ทำให้ผู้ฟังเกิดอารมณ์คล้อยตามเป็นความงามที่มองเห็นได้ด้วยจิตใจและความนึกคิด

3.2 คุณค่าของคนตรี

ดนตรีมีความผูกพันต่อชีวิตมนุษย์เป็นอย่างมาก มีอิทธิพลต่ออารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด เสียงดนตรีสามารถทำให้ผู้ฟังเกิดสุนทรียะ มองโลกในแง่ดี ช่วยผ่อนคลายความเครียด และกระตุ้นให้บุคคลเกิดอารมณ์ในรูปแบบต่าง ๆ กัน มนุษย์สามารถถ่ายทอดความรู้สึกและอารมณ์ออกมาได้ด้วยการใช้ดนตรีเป็นสื่อ เช่น ความรักของพ่อแม่ที่มีต่อลูกจะแสดงออกมารูปของเพลงกล่อมเด็ก ความรักระหว่างชายหญิง จะแสดงออกมารูปของเพลงรักหวานซึ้งหรือความรักชาติ จะแสดงออกมารูปของเพลงปลุกใจ เป็นต้น (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2524 : 128) นอกจากนี้อิทธิพลของเสียงดนตรียังช่วยกล่อมเกลาลูบไล้ที่หยาบกระด้าง ก้าวร้าว โหดเหี้ยม ของมนุษย์ให้ผ่อนคลายลงได้ (ทวีป อภิลิทธิ. 2521 : 25)

ฉรุภะ สุธงจิตต์ ได้กล่าวสรุปถึงคุณค่าของคนตรีไว้ว่า ดนตรีมีคุณค่าในการพัฒนาความสุนทรียะความซาบซึ้ง และพัฒนาการเรียนรู้ด้านอื่น ๆ เช่น ในด้านความคิดสร้างสรรค์ ทานองและจังหวะจะช่วยให้เด็กรู้ซึ่งถึงถึงความสวยงาม แสดงออกทางอารมณ์ กระตุ้นให้เด็กคิดค้น ทดลอง และแสดงออกโดยใช้กิจกรรม ดนตรีเป็นสื่อ ด้านสติปัญญาและภาษา ดนตรีเป็นสื่อทำให้เด็กคิดและเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องของเสียง พัฒนาการรับรู้และสามารถเชื่อมโยง แนวคิดต่าง ๆ เข้าด้วยกัน และใช้ภาษาเป็นสื่อในการอธิบายความรู้สึกที่มีต่อดนตรี ซึ่งจะทาให้เด็กมีพัฒนาการด้านการใช้ภาษามากขึ้น พัฒนาการด้านร่างกาย การที่เด็กได้ร้องเพลง ได้เล่นเครื่องดนตรี ได้เคลื่อนไหวเข้าจังหวะ จะช่วยให้เด็กมีพัฒนาการด้านกล้ามเนื้อใหญ่เล็ก และอวัยวะต่าง ๆ ดีขึ้น การที่เด็กมีประสบการณ์ด้านดนตรี จึงเป็นการช่วยเติมความรู้สึก และความต้องการของเด็กให้เต็ม ทำให้เด็กเจริญเติบโต ทั้งในด้านร่างกาย และจิตใจที่เจริญงอกงาม ควบคู่ไปกับการคิดทางวิชาการ ด้านอื่น ๆ ซึ่งคุณค่าในด้านนี้จัดว่าเป็นด้านที่สำคัญที่สุด (ฉรุภะ สุธงจิตต์. 2537 : 128 - 129)

จะเห็นได้ว่า ดนตรีมีคุณค่าในการพัฒนาความสุนทรียะ พัฒนาด้านร่างกาย และพัฒนาการเรียนรู้ในด้านอื่น ๆ ดังนั้น เด็กควรจะได้รับประสบการณ์ดนตรีจากกระบวนการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับวัยและความต้องการ

3.3 ลักษณะของดนตรี

สมโภชน์ รอดบุญ (2520 : 40 - 45) ได้แบ่งลักษณะดนตรีออกเป็น

2 ลักษณะคือ

1. เพลงร้อง แบ่งออกเป็นแบบร้องเดี่ยว และแบบร้องเป็นหมู่คณะใน

ลักษณะการประสานเสียงให้เกิดความกลมกลืน

2. เพลงบรรเลง แบ่งออกเป็นประเภทต่าง ๆ ดังนี้

2.1 Folk Music คือดนตรีที่มีท่วงทำนองเป็นเพลงพื้นเมืองที่แสดงออกถึงเอกลักษณ์ของชาตินั้น ๆ

2.2 Country Music คือเพลงลูกทุ่งฟังเข้าใจง่าย ถ้าเป็นเพลงตะวันตกท่วงทำนองและลีลาเป็นแบบโคบาลเสียงวู้ เครื่องดนตรีที่ใช้เป็นกีตาร์ หรือหีบเพลง

2.3 Popular Music คือ ดนตรีที่มีท่วงทำนองของเพลงสมัยนิยม นำมาเรียบเรียงเสียงประสานใหม่ ใช้เครื่องดนตรีประเภทใดประเภทหนึ่ง เช่น เปียโน ไวโอลิน ทรัมเปต กีตาร์

2.4 Light Music คือดนตรีที่บรรเลงด้วยวงออร์เคสตราขนาดใหญ่ บรรเลงอย่างแผ่วเบา นุ่มนวล และสง่างาม ใช้เครื่องลมเป็นเครื่องดนตรีหลักในการบรรเลง

2.5 Popular Classic Music คือเพลงที่ใช้จังหวะเพลงป๊อปที่มี Beat ของเสียงกลองเป็นจังหวะตายตัว และใช้แนวทำนองของเพลงคลาสสิกหรือแนวทำนองหลักมาเป็น Melody

2.6 Lyric Music คือดนตรีที่เต็มไปด้วยพลังอารมณ์เป็นเพลงที่นำมาจากเพลงร้องที่อ่อนหวาน ไพเราะ บรรยายถึงธรรมชาติ มีท่วงทำนองที่สดชื่น รื่นเริง สบายอารมณ์

2.7 Mood Music เป็นเพลงที่มีลักษณะคล้ายลิрикมิวสิก และมีอารมณ์หลายแบบทั้งเศร้าสร้อย สุข ทุกข์ รื่นเริง สนุกสนาน จังหวะของเพลงเปลี่ยนไปตามตลอดเวลา ช้าบ้าง เร็วบ้าง มักจะมีเสียงประกอบ เช่น ผนตก ฟ้าร้อง เสียงคลื่น เป็นต้น

2.8 Light Classic Music เป็นดนตรีที่มีแบบฟอร์มสลับซับซ้อน มีทั้งเพลงประเภทเต้นรำ เพลงรัก เพลงที่บรรยายถึงธรรมชาติจะมีลักษณะบรรยากาที่ช้าและเร็วสลับกันไป

2.9 Classical Music เป็นดนตรีที่เกิดขึ้นจากในวัด ในโบสถ์จนกลายมาเป็นเพลงชาวบ้าน มีกระบวนเพลงหลายกระบวน เร็ว - ช้า - เร็ว สลับกันไป เป็นเพลงที่ต้องใช้วงดนตรีขนาดใหญ่ที่เรียกว่า ออร์เคสตรา

2.10 Jazz Music เป็นดนตรีที่มีจังหวะสม่ำเสมอ พังสับาย ๆ การเล่นมักจะใช้เปียโน แซกโซโฟน และกลองเป็นหลัก แต่มาในระยะหลังได้พยายามเอาเครื่องดนตรีอื่นเข้ามาร่วมด้วย เช่น คลาริเน็ต กีตาร์ไฟฟ้า บราโวโฟน พลุค และไวโอลิน เครื่องดนตรีชิ้นสำคัญที่ขาดไม่ได้คือเบส จะเห็นได้ว่าลักษณะของดนตรีมีมากมายหลายชนิด แต่ละชนิดทำให้ผู้ฟังเกิดความรู้สึกและจินตนาการแตกต่างกันออกไปตามลักษณะของดนตรี

3.4 องค์ประกอบของดนตรี

ดนตรีมีความแตกต่างกันออกไปตามชนิดหรือประเภทขององค์ประกอบของดนตรี ดนตรีสามารถนำมาใช้ประโยชน์เพื่อทำให้เกิดอารมณ์ในลักษณะต่าง ๆ ได้ (Parriott, 1969 : 1724) ดนตรีมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้

1. ทำนอง (Melody) ทำนองของดนตรีมีความเกี่ยวข้องกับการรู้สึกตัวของบุคคลมากที่สุด ผลของทำนองจะก่อให้เกิดผลดังนี้

1.1 ทำให้เกิดการสร้างสัมพันธภาพ (Relationship) และลดความวิตกกังวล

1.2 ทำให้รู้สึกสงบ ผ่อนคลายความรู้สึกในส่วนลึกของจิตใจได้

1.3 ทำให้เกิดความริเริ่มสร้างสรรค์

2. จังหวะหรือลีลา (Rhythm) จังหวะหรือลีลาของดนตรีมีอิทธิพลต่อมนุษย์มาก เพราะจะทำให้เกิดความรู้สึก กล้าทำ กล้าแสดงออก มีการโต้ตอบและเคลื่อนไหว

ร่างกายไปตามจังหวะหรือลีลาของดนตรีได้เองโดยอัตโนมัติมากที่สุด (রাইপুর ১৯৬৬ : ২৫৬) ลีลาของดนตรีที่มั่นคงจะให้ความรู้สึกเชื่อมั่น ลีลาที่สงบราบเรียบสม่ำเสมอจะให้ความรู้สึกพอใจ ปลอดภัยและสงบ และลีลาที่ไม่สม่ำเสมอจะทำให้เกิดความงุนงงหรือสนุกสนานได้ ผลของลีลาจังหวะดนตรีที่มีต่อมนุษย์ คือ (রাইপুর ১৯৬৬ : ১১৯)

2.1 ช่วยให้เกิดสมาธิ (Concentration)

2.2 ช่วยให้มีการผ่อนคลายความเครียด

3. ความดังหรือความเข้มของเสียง (Volume Intensity) เสียงมีความหมายเกี่ยวข้องกับมนุษย์มานานนับพันปี มนุษย์และสัตว์ได้ตอบกับเสียงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเพราะเกี่ยวข้องกับสัญญาณตอบรับที่มีในเสียงนั้น เสียงดังจะเร่งเข้าเดือนกระตุนอารมณ์และการทำงานของต่อมไทรอยด์และสัมพันธ์กับระบบประสาทลิมฟาเอติก เสียงเบาสงบจะทำให้เกิดความรู้สึกสบาย (রাইপুর ১৯৬৬ : ২/৫) ผลของความเข้มของเสียงก่อให้เกิดประโยชน์คือ

3.1 ใช้เป็นสื่อให้เกิดสมาธิได้

3.2 กระตุ้นและลดความรู้สึกส่วนลึกทางจิตใจให้สงบหรือตื่นตัวได้

3.3 สร้างระเบียบและควบคุมตนเองให้เหมาะสม

4. ความเร็วช้าของจังหวะดนตรี (Tempo) ความเร็วช้าของจังหวะดนตรีโดยทั่วไปอยู่ระหว่าง 50 mm. และ 120 mm. ต่อนาที (mm. = Metronom เป็นเครื่องจับจังหวะทางดนตรีต่อนาที เปลี่ยนแปลงตามระดับของจังหวะต่าง ๆ) จังหวะปกติในการตอบรับของร่างกายคนธรรมดาอยู่ระหว่าง 60 - 80 mm. ต่อนาที เทียบได้กับการเดินและการเต้นของหัวใจ ความเร็วช้าของจังหวะ เมื่อนับเทียบจากเครื่องนับจังหวะ ถ้าเร็วกว่าการเต้นของหัวใจ เรียกว่าจังหวะเร็ว และจังหวะที่ช้ากว่าการเต้นของหัวใจ เรียกว่าจังหวะช้า จังหวะที่เร็วจะเร่งความรู้สึก ทำให้ผู้ฟัง ตื่นเต้น ไม่สงบ และจังหวะที่ช้ามีผลทำให้สงบ (রাইপুর ১৯৬৬ : ১৭২৪)

5. การประสานเสียง (Harmony) เป็นการประสมประสานกัน ของเสียงหลายชนิดที่มีลักษณะแตกต่างกัน โดยมีส้ลาจังหวะและท่วงทำนองที่สอดคล้องสัมพันธ์กัน เช่น การขับร้องประสานเสียง หรือการประสานกันของเสียงเครื่องดนตรีต่างชนิดกัน (Parriott. 1969 : 1724)

6. ความกังวานของเสียง (Sonority) เป็นส่วนประกอบที่บอกว่า เสียงมีความสมบูรณ์ของกังวานภายในของเสียงแต่ละเสียงในแต่ละวลีมีมากน้อยเพียงใด เป็นประเด็นสำคัญที่ชี้ให้เห็นว่า ผู้ประพันธ์เพลง (Composer) ได้ฝากความไพเราะไว้ในเพลง หรือฝากความรู้สึกที่เหมือนจากนรก (Limbo) ให้กับผู้ฟัง โดยผ่านความกังวานของเสียงดนตรี (Parriott. 1969 : 1724)

7. ความรู้สึกของดนตรี (Expression of Music) เป็นความรู้สึกของดนตรีที่แสดงออกทำให้ทราบถึงอารมณ์และบรรยากาศของเพลง เช่น เศร้า อ่อนหวาน ร่าเริง สนุกสนาน รุกเร้าใจ (เรณู โกศินานนท์. 2522 : 43)

องค์ประกอบทั้งหมด จะถูกนำมารวมเข้าด้วยกันและเกิดเป็นดนตรีซึ่งจะมีอิทธิพลต่อผู้ฟัง

3.5 ดนตรีกับความคิดสร้างสรรค์

จินตนาการและความรู้สึกนึกคิดมีจุดเริ่มต้นมาจากปรากฏการณ์ตามธรรมชาติ เช่น เสียงน้ำตก เสียงลมพัด เสียงฟ้าร้อง เสียงนกร้อง ฯลฯ จินตนาการทางด้านเสียงจากธรรมชาติเหล่านี้ ได้ถูกนำมาสร้างศิลปดนตรี ซึ่งมีรูปแบบและท่วงทำนองที่หลากหลาย สุกรี เจริญสุข กล่าวว่า ดนตรีและศิลปะทุกแขนงเป็นวิชาที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์ (รังสี เกษมสุข. 2535 : 46 ; อ้างอิงมาจาก สุกรี เจริญสุข. 2534 : 81) ความคิดสร้างสรรค์อาจเกิดขึ้นใน 3 ลักษณะคือ ลักษณะทางกระบวนการ ซึ่งได้แก่ ลักษณะที่ไวต่อการแก้ปัญหาและการปรับตัว ลักษณะบุคคลแสดงออกให้เห็นด้วยความอยากรู้อยากเห็น ชอบซักถาม ชอบทดลอง มีความคิดริเริ่ม มานะ อดทน และลักษณะของผลผลิต ซึ่งได้แก่ ผลงานที่เกิดจาก

แนวคิดใหม่ ๆ (อาสี รังสินธ์. 2529 : 81) ลักษณะความคิดสร้างสรรค์ดังกล่าว
รังสี เกษมสุข (2535 : 48 - 49) กล่าวว่า คนตรีเป็นเครื่องมือที่สามารถสร้างสรรค์
ให้เกิดขึ้นได้มากดังนี้

1. ใช้ดนตรีสอนความคิดสร้างสรรค์ในลักษณะของกระบวนการ ซึ่งจะ เป็นจุด
เริ่มต้นของการปลูกฝังกระบวนการคิดให้แก่เด็ก เพราะการจะเล่นดนตรีให้ได้ดีสูงสุดตาม
ความสามารถของแต่ละบุคคลนั้น จะต้องได้รับการฝึกให้เรียนรู้อย่างมีขั้นตอน หมายถึงเด็กได้
สร้างสรรค์จากมาตรฐานของการเล่นดนตรี จากนั้นเด็กจะสามารถนำมาใช้กับการทำงาน
อื่นหรือการแก้ปัญหาในชีวิตด้วยรูปแบบของกระบวนการที่ได้รับการฝึกฝนจากดนตรี

2. ใช้ดนตรีสร้างสรรค์บุคลิกภาพของบุคคล ดนตรีเป็นกิจกรรมที่ต้องแสดงออก
จึงเป็นโอกาสที่เด็กจะได้พัฒนาบุคลิกภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับความเชื่อมั่นในตนเอง
ความกล้าในการแสดงออก และความสามารถในการอยู่ร่วมกับคนอื่น

3. ใช้ดนตรีสอนให้รู้จักผลิตผลงานจากแนวคิดใหม่ ๆ เด็กจะรู้สึกแต่งเพลง
เขียนเนื้อเพลง และสร้างทำนองเพลงด้วยตนเอง รู้จักประเมินคุณภาพผลงานของตนเองและ
ปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้นได้ ซึ่งลักษณะเช่นนี้จะติดตัวเด็กไป สามารถนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตได้

จะเห็นได้ว่า ดนตรีมีส่วนเกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์ และครูผู้สอนมีบทบาท
สำคัญในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ด้วยดนตรี เป็นผู้คอยกระตุ้นและส่งเสริมให้เด็กรู้จักคิด
และกล้าแสดงออก ซึ่งเป็นการฝึกให้เด็กมีรูปแบบของตนเองและมีความเป็นตัวของตัวเอง

3.6 ดนตรีกับเด็กปฐมวัย

พัฒนาการด้านดนตรีของมนุษย์โดยเฉพาะการรับรู้เรื่องจังหวะ จะเริ่มขึ้น
เมื่อหัวใจของทารกในครรภ์เริ่มต้น ทารกจะเริ่มรับรู้เสียงต่าง ๆ รวมทั้งเสียงดนตรีจาก
สภาพแวดล้อมภายนอกได้ต่อเมื่ออวัยวะเกี่ยวกับการได้ยินพัฒนาเต็มที่ จากการทดลองของ
นักจิตวิทยา นักการศึกษา หลายท่านพบว่า การเปิดเพลงให้ทารกในครรภ์ฟัง มีผลเกี่ยวกับ
การรับรู้ทางดนตรีของเด็ก (พรุทธ์ สุทธจิตต์. 2537 : 115) เมื่อเด็กเติบโตขึ้นมี

วุฒิภาวะมากขึ้น และสามารถเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้ดีขึ้น ดนตรียังคงเป็นสิ่งแวดล้อมที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาความสามารถในด้านต่าง ๆ ของเด็กได้เป็นอย่างดี การฟังดนตรีตั้งแต่วัยเด็กเป็นสิ่งสำคัญ เด็กควรมีโอกาสได้ฟังดนตรีที่ดีซ้ำ ๆ กัน ถ้าเด็กได้ยินเสียงดนตรีตั้งแต่แรกเกิด เด็กจะพัฒนาการรับรู้เสียงดนตรีอย่างค่อยเป็นค่อยไป เด็กในระยะก่อนเข้าโรงเรียนหรือระดับอนุบาลควรได้รับฟังเสียงดนตรีให้มากและสม่ำเสมอ เพราะเด็กสามารถรับรู้ได้ เสียงดนตรีที่เด็กมีความพึงพอใจ จะช่วยทำให้เด็กเกิดความรู้สึกทางที่ดี (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. 2524 : 189 ; อ้างอิงมาจาก Allmershell. n.d.)

ในเด็กปฐมวัยซึ่งอยู่ในช่วงอายุ 3 - 6 ปี เด็กวัยนี้มีวุฒิภาวะและความพร้อมในการที่จะรับรู้และซาบซึ้งกับเสียงดนตรีได้เป็นอย่างดี ดังจะเห็นได้จากการที่เด็กมีอาการหงุดหงิด แต่เมื่อได้ฟังเพลงที่มีความไพเราะเด็กจะค่อย ๆ คลายความหงุดหงิดลง เพราะเสียงดนตรีจะช่วยกล่อมเกลารมณ์ของเด็กให้ความเพลิดเพลินตามไปด้วย (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. 2527 : 503) มาร์วิน กรีนเบิร์ก (Marvin Greenberg) กล่าวว่า เด็กปฐมวัยชอบดนตรีที่มีจังหวะช้า-เร็วปานกลางเร็วกว่าดนตรีที่มีจังหวะช้า-เนิบและตอบสนองต่อเสียงดนตรีได้อย่างมีความหมายตามลักษณะของเสียงดนตรี โดยการใช้การเคลื่อนไหวแสดงท่าทางเข้ากับจังหวะช้า-เร็ว ได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ เด็กวัยนี้จะเริ่มพัฒนาในด้านความรู้สึกหรืออารมณ์เพลง (Mood) สามารถบอกได้ว่าลักษณะของบทเพลงที่ได้ยินนั้น สนุกสนาน ตื่นเต้น น่ากลัว หรือเศร้า เด็กจะมีสมาธิในการฟังมากขึ้นสามารถคิดท่าทางแสดงจังหวะได้ดีขึ้นสามารถใช้การเคลื่อนไหวเป็นสื่อในการแสดงออกถึงความหมายของเพลงที่ได้ยิน (ณรุทธิ์ สุทธิจิตต์. 2537 : 115 - 121 ; อ้างอิงมาจาก Marvin Greenberg. 1979)

จะเห็นได้ว่า ดนตรียิ่งมีอิทธิพลแสดงความผูกพันกับมนุษย์อย่างลึกซึ้งเป็นทั้งศิลปะและศาสตร์ จัดเป็นประสบการณ์การเรียนรู้ที่สำคัญมากอย่างหนึ่งที่เด็กควรได้รับจากกระบวนการเรียนการสอน ตั้งแต่วัยเด็ก ให้ผู้สอนมีความเข้าใจในแนวการจัดกิจกรรมและสื่อการสอน ย่อมจะช่วยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะช่วยให้เด็กได้รับประสบการณ์ด้านดนตรีอย่างถูกต้องสมบูรณ์

3.7 แนวการจัดกิจกรรมดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัย

ณรุทธิ์ สุทธิจิตต์ ได้กล่าวถึง การจัดกิจกรรมดนตรีที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัยไว้ดังนี้

1. สารคดี ควรจัดให้ครอบคลุมเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

1.1 องค์ประกอบดนตรี ได้แก่ จังหวะ ท่วงทำนอง เสียงประสาน

รูปแบบ สีสรร ซึ่งหมายถึง เสียงต่าง ๆ ในสภาพแวดล้อม และเสียงเครื่องดนตรีบางชนิด ที่เด็กสามารถพบเห็นได้

1.2 วรรณคดีดนตรี ได้แก่ เพลงเด็ก เพลงพื้นบ้าน เพลงศิลปะ

เพลงอมตะทั้งเพลงไทยและเพลงคลาสสิก เพลงยอดนิยม และประวัติดนตรี ซึ่งเป็นเรื่องราวของบทเพลง นักประพันธ์ ตลอดจนประวัติดนตรีที่เหมาะสมกับเด็กวัยนี้

1.3 ทักษะดนตรี ได้แก่ การฟัง การร้อง การเล่น การเคลื่อนไหว

การอ่าน และการสร้างสรรค์ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1.3.1 การฟัง (Listening) เด็กควรมีโอกาสได้ฟังเพลง

ทุกประเภทตั้งแต่เพลงสั้น ๆ ง่าย ๆ จนถึงเพลงที่ยาวขึ้น เพลงสำหรับพื้นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการฟังให้กับเด็กได้แก่ เพลงร้องและเพลงบรรเลงด้วยดนตรีล้วน ๆ โดยในระยะแรกอาจจะให้เด็กฟังเพลงสั้น ๆ เพื่อให้คุ้นเคยกับเสียงต่าง ๆ ลักษณะของเสียงสูง - กลาง - ต่ำ และให้เด็กตอบหรือทำท่าทางว่าเสียงที่ได้ยินนั้นอยู่ในช่วงเสียงใด ในระยะต่อมาอาจจะนำเพลงร้อง เพลงบรรเลงมาเปิดให้เด็กฟังตามลำดับ หลังจากฟังเพลงแล้ว อาจจะ让孩子สนองตอบต่อดนตรีโดยการเคลื่อนไหว

1.3.2 การร้อง (Singing) รวมถึงการพูดคำคล้องจองและการ

ร้องเพลงต่าง ๆ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นการร้องหมู่ ควรให้เด็กได้มีโอกาสร้องเพลงเดี่ยวบ้าง เพื่อพัฒนาทักษะของแต่ละบุคคล การร้องควรเน้นที่นำเสียงของการร้องเพลง ไม่ใช้การตะโกน เพลงที่จะนำมาสอนควรเป็นเพลงที่สั้นและใช้ภาษาง่าย ๆ จังหวะและท่วงทำนองไม่ยากจนเกินไป เนื้อเพลงควรเป็นเรื่องใกล้ตัวเด็ก หรืออาจจะเป็นเรื่องของความสนุกสนานหรือการท่องเที่ยวก็ได้

1.3.3 การเล่น (Playing) เด็กวัยนี้ควรจะได้เล่นเครื่องประกอบจังหวะ ทั้งชนิดที่มีระดับเสียง (Pitched Percussion) เช่น ระนาด เปล และชนิดที่ไม่มีระดับเสียง ได้แก่ กลอง ฆ้อง ระฆัง ลูกแซก ฉิ่ง ฉาบ ฆ้องกึ่ง กรับคู่ เป็นต้น หรืออาจจะใช้เครื่องดนตรีที่ประดิษฐ์ขึ้นใช้เองก็ได้ เช่น ระนาดกระป๋อง ระนาดขวดน้ำ กรับหิน เครื่องตีคันทิงยาง ฯลฯ

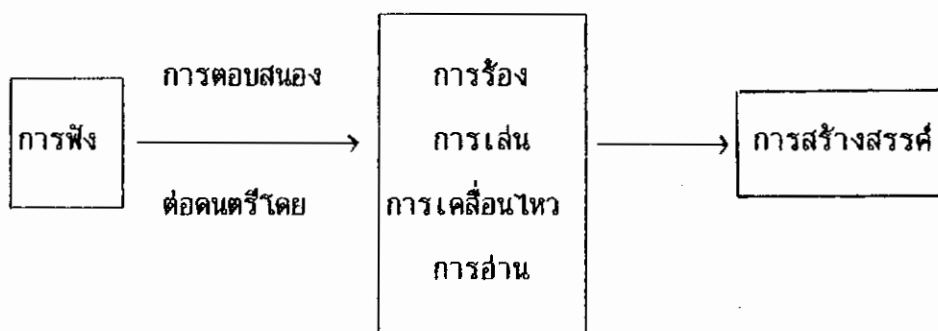
1.3.4 การเคลื่อนไหว (Moving) เด็กในวัยนี้เป็นวัยที่รับรู้จากการสัมผัส การได้ลงมือกระทำ และการเคลื่อนไหว เพื่อสนองตอบต่อดนตรี กิจกรรมนี้จึงเป็นกิจกรรมที่เด็กควรได้ปฏิบัติเสมอ แต่ควรเป็นรูปแบบของการเคลื่อนไหวที่ง่าย ๆ เบื้องต้น ซึ่งจะช่วยให้เด็กรู้สึกสนุกสนานและเกิดการเรียนรู้ ในการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวนอกจากจะใช้เครื่องประกอบจังหวะแล้ว อาจใช้เพลงร้องหรือเพลงบรรเลงโดยเครื่องดนตรีล้วน ๆ และเน้นที่จังหวะมาประกอบการเคลื่อนไหวก็ได้ เพลงเหล่านี้ได้แก่ เพลงยอคนิยมทั่ว ๆ ไป เพลงแจ๊ส เพลงคลาสสิก หรือเพลงพื้นบ้านทั้งของไทยและของชาติอื่น ๆ แต่ควรที่จะเลือกเพลงที่มีจังหวะชัดเจนซึ่งจะทำให้เด็กได้แสดงออกด้วยการเคลื่อนไหวด้วยท่าทางที่เกิดจากการคิดสร้างสรรค์ของเด็กเอง หรือช่วยกันคิดระหว่างเด็กกับเด็กหรือเด็กกับครู

1.3.5 การอ่าน (Reading) นับเป็นสิ่งสำคัญสำหรับเด็กวัยนี้ควรใช้สัญลักษณ์ที่ง่าย ๆ ไม่จำเป็นต้องใช้สัญลักษณ์ทางดนตรีซึ่งผู้สอนสามารถคิดขึ้นเองได้โดยใช้แทนลักษณะของเสียงซึ่งไม่สามารถมองเห็นได้

1.3.6 การสร้างสรรค์ (Creating) เด็กเลือกกระทำได้หลายรูปแบบ เช่น ด้านการร้อง การเล่น การเคลื่อนไหว และการอ่าน การทำให้เด็กคิดหาทางประกอบดนตรีหรือเล่าถึงความรู้สึกที่ได้จากการฟังเพลงซึ่งจัดได้ว่าเป็นการสร้างสรรค์ที่เด็กทำได้ ผู้สอนควรให้คำติชมการสร้างสรรค์ของเด็ก เพื่อเด็กจะได้มีแนวทางการคิดสร้างสรรค์ที่ดีต่อไป

2. ทักษะดนตรี การปลูกฝังทัศนคติที่ดีสำหรับเด็กปฐมวัยนับเป็นสิ่งจำเป็นมาก เนื่องจากเป็นวัยที่เริ่มเรียนดนตรี ผู้สอนจึงควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เด็กได้รับประสบการณ์ที่พึงพอใจ เพื่อให้เด็กเกิดความสนใจ ความชอบ และความรักในดนตรี

3. เทคนิควิธีสอนดนตรี ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนครูควรคำนึงถึง จิตวิทยาการสอน และพัฒนาการเด็ก ผู้สอนควรจะเข้าใจธรรมชาติของผู้เรียนในกลุ่มของตน อย่างถ่องแท้ และปรับวิธีสอนให้เหมาะสมกับพัฒนาการและความต้องการตามธรรมชาติของ เด็ก ฌูธส์ สุธงจิตต์ (2537 : 140) ได้ให้แนวทางในการจัดกิจกรรมทักษะดนตรี ซึ่งสรุปเป็นแผนภูมิได้ดังนี้

จากแผนภูมิจะเห็นได้ว่าจุดเริ่มต้นของกิจกรรมคือการฟัง เพื่อให้เด็กมีการตอบสนอง ต่อดนตรีในลักษณะต่าง ๆ ซึ่งเมื่อเด็กเริ่มมีประสบการณ์ดนตรีมากขึ้น เด็กจะเริ่มสร้างสรรค์ได้ จากการสร้างสรรค์และจากกิจกรรมต่าง ๆ จะช่วยส่งเสริมให้เด็กเกิดความเข้าใจและมี พัฒนาการด้านการฟังดีขึ้น

ดังนั้น ในการสอนเพื่อพัฒนาทักษะดนตรีของเด็กปฐมวัย ผู้สอนจะต้องเลือก เพลงที่เหมาะสมทั้งในด้านการฟัง การร้อง และการเคลื่อนไหว เพื่อปลูกฝังทัศนคติที่ดีต่อ ดนตรีให้กับเด็ก ผู้สอนจะต้องมีความเข้าใจธรรมชาติของเด็กและสามารถเลือกเทคนิควิธีสอน ที่เหมาะสมกับเด็กวัยนี้ได้อีกด้วย

3.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับดนตรี

งานวิจัยในต่างประเทศ

แฟรงเคนเบอร์เกอร์ (Frankenberger. 1979 : 143) ได้ศึกษา ผลของการใช้ดนตรีร่วมกับการฝึกอบรมผ่อนคลายกับเด็กที่มีการเรียนรู้ช้าและมีความก้าวร้าว

ผลปรากฏว่า การใช้ดนตรีร่วมกับการฝึกอบรมแบบผ่อนคลาย ช่วยทำให้เด็กมีการเรียนรู้ดีขึ้น และมีความก้าวร้าวทางอารมณ์ลดลง

งานวิจัยในประเทศ

พัชรา พุ่มพชาติ (2533 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาและเปรียบเทียบผลของการใช้เสียงดนตรีในการลดพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กปฐมวัยโดยการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ที่ใช้เสียงดนตรีประกอบ กับการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ปกติต่อการลดพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กปฐมวัย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ นักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวชั้นอนุบาลปีที่ 1 อายุ 4-5 ปี วนภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2533 โรงเรียนอนุบาลวัดธาตุทอง เขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จำนวน 2 ห้องเรียน ห้องเรียนละ 8 คน ระยะเวลาศึกษา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 วัน ผลการศึกษาเสียงดนตรีสามารถลดพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กปฐมวัยได้ ทั้งการก้าวร้าวโดยการกระทำและโดยคำพูด และการใช้เสียงดนตรีประกอบการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ทำให้เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมก้าวร้าวลดลงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ปกติอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

จันทร์เพ็ญ สุภาพผล (2535 : 70 - 73) ได้ศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้ฟังนิทานประกอบดนตรี ควบคู่กับกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมความช่วยเหลือ กับเด็กปฐมวัยที่ได้ฟังนิทานประกอบภาพควบคู่กับกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมความช่วยเหลือ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 อายุ 5 - 6 ปี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2535 โรงเรียนอนุบาลแพะ อำเภอเมืองแพะ จังหวัดแพะ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแพะ จำนวน 30 คน ระยะเวลาศึกษา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน ผลการศึกษาพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้ฟังนิทานประกอบดนตรีควบคู่กับกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมความช่วยเหลือ มีพฤติกรรมทางสังคมดีกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้ฟังนิทานประกอบภาพควบคู่กับกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมความช่วยเหลือ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

จักรชุตตา เอียร์ปรีชา (2537 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลของการใช้เสียงดนตรีในการส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กปฐมวัย โดยการจัดกิจกรรมในบรรยากาศที่มีเสียงดนตรีประกอบกับการจัดกิจกรรมแบบปกติ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ คือนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 อายุ 4 - 5 ปี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2536 โรงเรียนอนุบาลวัดนางนองสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร จำนวน 2 ห้องเรียน ห้องเรียนละ 30 คน รวม 60 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมโดยการสุ่มอย่างง่าย เป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 วัน ผลการศึกษาพบว่า พัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมในบรรยากาศที่มีเสียงดนตรีประกอบสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์ การเคลื่อนไหวและจังหวะ และดนตรี แสดงให้เห็นว่า ความคิดสร้างสรรค์สามารถพัฒนาได้จากการส่งเสริมให้เด็กเกิดจินตนาการด้วยการเล่นริเริ่มอย่างอิสระ การมีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มการโต้ตอบคำถาม ซึ่งอาจจะเป็นในกลุ่มเพื่อน กลุ่มผู้ปกครอง ซึ่งการเคลื่อนไหวและจังหวะจะเป็นตัวกระตุ้น นอกจากนี้จากการศึกษาอีกพบว่า การใช้กิจกรรม เช่น ละครสร้างสรรค์ร่วมกับการเคลื่อนไหวและจังหวะมีผลต่อการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์อีกด้วย

งานนี้ของการใช้ดนตรีเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ยังไม่มีผู้วิจัย ส่วนใหญ่การวิจัยมักจะใช้เสียงดนตรีเพื่อการส่งเสริมหรือควบคุมพฤติกรรมที่ต้องการของเด็ก โดยเฉพาะงานวิจัยของจักรชุตตา เอียร์ปรีชา (2537) ที่เริ่มใช้เสียงดนตรีในการส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กปฐมวัย และจากข้อเขียนของรังสี เกษมสุข (2535) ได้ชี้ให้เห็นว่าดนตรีสามารถสร้างความคิดสร้างสรรค์ได้ อีกประการหนึ่ง ดนตรีทำให้เด็กได้รับความสนุกเพลิดเพลินสอดคล้องกับกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าน่าจะเป็นแนวทางที่น่าจะนำมาทดลองใช้กับเด็กปฐมวัย ด้วยการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ให้เด็กโดยเปรียบเทียบกับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะตามแผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะโดยใช้กิจกรรมทักษะดนตรี กับเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะแบบปกติ มีความคิดสร้างสรรค์แตกต่างกัน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีขั้นตอนการดำเนินงานดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา
3. แบบแผนการทดลอง
4. วิธีดำเนินการทดลอง
5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นนักเรียนชาย หญิงที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาล

ปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2538 ของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือนักเรียนชาย หญิง อายุระหว่าง 5 - 6 ปี

ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2538 โรงเรียนอนุบาลหนองคาย อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย ซึ่งในการเลือกกลุ่มตัวอย่างมีขั้นตอนดังนี้

1. ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายโดยการจับสลาก เพื่อกำหนดเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม จำนวน 2 ห้องเรียน จากจำนวนห้องเรียน 4 ห้องเรียน นักเรียน 120 คน
2. จากห้องเรียนที่สุ่มได้ จับสลากห้องเรียนโดยการสุ่มอย่างง่ายอีกครั้งหนึ่ง เพื่อกำหนดเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

กลุ่มทดลอง ได้รับการจัดประสบการณ์กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ โดยใช้กิจกรรมทักษะดนตรี จำนวนนักเรียน 30 คน

กลุ่มควบคุม ได้รับการจัดประสบการณ์กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะแบบปกติ จำนวนนักเรียน 30 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

1. ชุดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะกับดนตรี
2. คู่มือการใช้ชุดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะกับดนตรี
3. แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของเจเลนและเออร์บัน (Jellen and Urban. 1986)
4. เครื่องบันทึกเสียง
5. แถบบันทึกเสียงดนตรี

การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. การจัดประสบการณ์กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะโดยใช้กิจกรรมทักษะดนตรี
ดำเนินการตามลำดับขั้นดังนี้
 - 1.1 ศึกษาแผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ของสำนักงานคณะกรรมการ
การประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2536
 - 1.2 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวและจังหวะกับ
ดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัย
 - 1.3 จัดรูปแบบประสบการณ์กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ และคัดเลือกสื่อ
ที่จะใช้ในการจัดกิจกรรมโดยกำหนดกรอบตามกิจกรรมทักษะดนตรี สำหรับเด็กปฐมวัยในการ
เคลื่อนไหวและจังหวะประกอบดนตรี คือ
 - 1.3.1 การจำแนกเสียงธรรมชาติและเสียงดนตรี ได้แก่ กิจกรรมชุด
เสียงสร้างสรรค์

- 1.3.2 การฟังจังหวะดนตรี ได้แก่ กิจกรรมชุด จังหวะพาเพลิน
- 1.3.3 การฟังท่อนองเพลง ได้แก่ กิจกรรมชุด รื่นเร่บันเทิงจิต
- 1.3.4 การทำท่าทางตามจินตนาการ ได้แก่ กิจกรรมชุด สื่อสรรค์พรรษา
- 1.3.5 การทำท่าทางเป็นผู้นำผู้ตาม ได้แก่ กิจกรรมชุด สนุกกับผู้นำ
- 1.3.6 การทำท่าทางปฏิบัติตามคำสั่ง ได้แก่ กิจกรรมชุด เสียงจากนางฟ้า
- 1.3.7 การทำท่าทางประกอบจังหวะเพลง ได้แก่ กิจกรรมชุด ท่วงท่าบริหาร
- 1.3.8 การร้องและทำท่าทางตามจินตนาการ ได้แก่ กิจกรรมชุด

วาดฝันสรรค์ทำ โดยการจัดกิจกรรม 1 กิจกรรมต่อสัปดาห์

1.4 คัดเลือกสื่อที่จะใช้ในการจัดกิจกรรมชุดการเคลื่อนไหวกับดนตรีโดยคำนึงถึงวัย
ความสามารถ ความสนใจและประสบการณ์ที่เด็กจะได้รับ

1.5 นำรายการชุดกิจกรรมและสื่อเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษปฐมวัย
และด้านดนตรีเป็นผู้ตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข รวม 3 ท่าน คือ

1. ผศ.รังสี เกษมสุข คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
2. อาจารย์พัชรา พุ่มพชาติ สถาบันราชภัฏจันทรเกษม
สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ
3. อาจารย์กัญญา เกตุกล่ำ ร.ร.บางบัว เขตจตุจักร
สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร

ซึ่งผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่านได้ให้ความเห็นว่า มีความเหมาะสมทั้งในด้านรูปแบบของกิจกรรมและสื่อ

1.6 นำชุดกิจกรรมและสื่อไปทดลองใช้กับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง
พบว่า รูปแบบของกิจกรรมเหมาะสมกับเด็กปฐมวัย แต่ควรให้เด็กทุกคนมีส่วนร่วมในกิจกรรมแต่ละวัน
จึงได้ปรับการแบ่งกลุ่มเด็กในแต่ละวันจาก 5 กลุ่มเป็น 3 กลุ่ม แล้วให้ผลัดเปลี่ยนกันออกไปเคลื่อนไหว
ร่างกายตามจุดประสงค์ของกิจกรรมแต่ละชุดในแต่ละวัน

1.7 นำชุดกิจกรรมและสื่อไปใช้ในการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างตามแผนการทดลอง
ต่อไป

2. การจัดทำคู่มือการจัดประสบการณ์กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะกับดนตรี
สำหรับใช้เป็นคู่มือในการจัดกิจกรรม

2.1 ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการจัดทำคู่มือครูการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย

2.2 กำหนดโครงสร้างของคู่มือครูประกอบด้วย ชื่อกิจกรรม เนื้อหา จุดประสงค์
สื่อ การดำเนินกิจกรรม และการประเมินผล

2.3 นำคู่มือการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะกับดนตรีเสนอ
ผู้เชี่ยวชาญ กลุ่มเดียวกันกับชุดตรวจกิจกรรมและสื่อ เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของชื่อกิจกรรม
เนื้อหา จุดประสงค์ สื่อ การดำเนินกิจกรรม และการประเมินผล ซึ่งผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่านได้ให้
ความเห็นว่ คู่มือการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหว และจังหวะกับดนตรีมีความเหมาะสม แต่ให้ปรับ
เรื่องการใช้ภาษาให้เหมาะกับเด็กปฐมวัย

2.4 นำคู่มือการจัดประสบการณ์กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะกับดนตรีที่ปรับ
ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้กับเด็กที่มีในกลุ่มตัวอย่าง เพื่อตรวจสอบความเป็นไปได้
ของการดำเนินกิจกรรม พบว่า สามารถดำเนินการตามแผนและเวลาที่กำหนด สามารถนำไปใช้กับ
กลุ่มตัวอย่างได้

2.5 นำคู่มือการจัดประสบการณ์กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะกับดนตรีไปใช้
ในการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างตามแผนการทดลองต่อไป

3. การคัดเลือกดนตรีประกอบการเคลื่อนไหว

3.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับดนตรี ซึ่งได้ศึกษาเกี่ยวกับทักษะ
พื้นฐานดนตรีที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย ดนตรีที่เหมาะสมกับการเคลื่อนไหวและจังหวะการจัดกิจกรรม
ดนตรีที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย

3.2 คัดเลือกเพลงบรรเลงและเพลงที่มีเนื้อร้องประเภทที่มีท่วงทำนองที่
สนุกสนานร่าเริง และเหมาะสมกับชุดกิจกรรมแต่ละชุด อดเสียงลงในแถบบันทึกเสียง

3.3 นำชุดกิจกรรมและแถบบันทึกเสียงเพลงที่คัดเลือกเรียบร้อยแล้วให้
ผู้เชี่ยวชาญชุดเดียวกันตรวจสอบความเหมาะสมระหว่างกิจกรรมและเพลงในเรื่องของทำนอง จังหวะ
และลักษณะดนตรี ซึ่งผู้เชี่ยวชาญได้ลงความเห็นว่ควรปรับเพลงวันที่ 2 ในชุดกิจกรรมวาดผืนสรรค์ทำ
ให้มีจังหวะเร็วขึ้น

3.4 นานแถบบันทึกเสียงเพลงที่ปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ไปทดลองใช้ร่วมกันกับคู่มือการจัดประสบการณ์กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะกับดนตรี กับเด็กที่มีในกลุ่มตัวอย่างเพื่อตรวจสอบความเป็นไปได้ของการดำเนินกิจกรรม พบว่า จังหวะเพลงที่เลือกใช้เป็นจังหวะค่อนข้างเร็วเหมาะกับกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ สามารถนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างได้

3.5 นานแถบบันทึกเสียงดนตรีไปใช้ในการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างตามแผนการทดลอง

4. แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของเจเลนและเออร์บัน (Jellen and Urban. 1986 : 138 - 155) ศึกษาวิธีการใช้แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์จากผลการวาดภาพ หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า แบบทดสอบ ทีซีที - ดีพี (TCT - DP:Test for Creative Thinking - Drawing Production) ของ เจเลน และเออร์บัน ดังต่อไปนี้

4.1 ลักษณะของแบบทดสอบ เป็นแบบทดสอบที่ใช้กระดาษและดินสอ โดยใช้ทดสอบเป็นรายบุคคลหรือเป็นรายกลุ่มบุคคล ซึ่งกำหนดรูปแบบดังนี้

4.1.1 สิ่งที่กำหนดเป็นสิ่งที่เร้าที่จัดเตรียมไว้ ในรูปของชิ้นส่วนเล็ก ๆ มีขนาดและรูปร่างแตกต่างกัน เช่น รูปมุมฉาก รูปครึ่งวงกลม รูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสปลายเปิดรูปจุด รูปรอยเส้นประ รูปเส้นโค้ง คล้ายตัว S ซึ่งประกอบอยู่ด้านในและด้านนอกกรอบสี่เหลี่ยมใหญ่

4.1.2 การตอบสนองสิ่งเร้า ผู้ถูกทดสอบสามารถตอบสนองได้อย่างอิสระตามจินตนาการโดยการวาดภาพขึ้นมาภายในขอบเขตของช่วงเวลาที่กำหนดให้และมีเกณฑ์สำหรับยึดถือเป็นหลักการประเมินคุณค่าความคิดสร้างสรรค์จากผลการวาดภาพทั้งหมด

4.2 การใช้แบบทดสอบ

4.2.1 ผู้ถูกทดสอบจะได้รับแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ TCT-DP และดินสอดำซึ่งไม่มียางลบ เพื่อมิให้ผู้ตอบเปลี่ยนแปลงที่วาดแล้ว

4.2.2 ผู้ทดสอบอ่านคำสั่งซ้ำ ๆ และชัดเจน

4.2.3 เมื่อผู้ถูกทดสอบเข้าใจแล้ว ให้ลงมือวาดภาพ ถ้าหากมีคำถามในช่วงที่กำลังทำแบบทดสอบ ผู้ทดสอบอาจตอบในลักษณะ "เด็ก ๆ อยากรวดภาพอะไรก็ได้ตามที่อยากจะวาดทุกรูปที่วาดเป็นสิ่งที่ถูกต้องทั้งสิ้น ทำอย่างไรก็ได้ ไม่มีสิ่งใดผิด"

4.2.4 ในการทดสอบกำหนดเวลา 15 นาที หลังจากนั้น ผู้ทดสอบจะเก็บแบบทดสอบทั้งหมด เขียนชื่อ อายุ เพศ และชื่อเรื่องหรือชื่อภาพที่ผู้ถูกทดสอบเป็นผู้ตั้งไว้ที่มุมขวาบนของแบบทดสอบ

4.2.5 ผู้ทดสอบจดบันทึกเวลาการทำงานแบบทดสอบของผู้ที่สำเร็จก่อน 12 นาที ไว้ที่มุมขวาบนของแบบทดสอบ และปฏิบัติเช่นเดียวกันกับข้อ 4.2.4

4.3 เกมที่การประเมิน

การประเมินผลแบบทดสอบ ดำเนินการตามเกณฑ์การประเมินผลของแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์โดยการวาดภาพของเจเลน และเออร์มัน (Jellen and Urban. 1986 : 138 - 155) ซึ่งมีเกณฑ์การประเมินผลทั้งหมด 11 เกณฑ์ ดังนี้

1. การต่อเติม (Cn : Continuations)
 2. ความสมบูรณ์ (Cm : Completions)
 3. ภาพที่สร้างขึ้นใหม่ (Ne : New Element)
 4. การต่อโยงด้วยเส้น (Cl : Connection with a Line)
 5. การเชื่อมโยงที่ทำให้เกิดเป็นเรื่องราว (Cth : Connections with a Theme)
 6. การข้ามเส้นกันเขตโดยการใช้ชิ้นส่วนที่กำหนดให้นอกกรอบใหญ่ (Bfd : Boundary Breaking Fragment Dependent)
 7. การข้ามเส้นกันเขตอย่างอิสระโดยไม่ใช้ชิ้นส่วนนอกกรอบที่กำหนดให้ (Bfi : Boundary Breaking Fragment Independent)
 8. การแสดงความลึก ใกล้ - ไกล หรือมิติของภาพ (Pe : Perspective)
 9. อารมณ์ขัน (Hu : Humor)
 10. การคิดแปลกใหม่ ไม่เป็นแบบแผนปกติ (Uc : Unconventionality)
 11. ความเร็ว (Sp : Speed)
- (แปลและเรียบเรียงโดยอาจารย์อนันต์ ติศา ไปชะกฤษณะ)

คะแนนผลรวมของแบบทดสอบ TCT - DP

ด้านหลังของแบบทดสอบมีช่องเล็ก ๆ อยู่ 11 ช่อง แต่ละช่องจะมีรหัสสำหรับให้คะแนน วิธีการให้คะแนนให้ทับส่วนล่างของแบบทดสอบขึ้นมาจะสามารถให้คะแนนได้ทันที คะแนนรวมสูงสุดของแบบทดสอบ TCT-DP คือ 72 คะแนน โดยมีรายละเอียดของคะแนนดังนี้
เกณฑ์ข้อที่ 1 - 11 ยกเว้นข้อ 10 คะแนนเต็มข้อละ 6 คะแนน ข้อ 11 แบ่งเป็น 4 ช้อยย่อย
ช้อยย่อยละ 3 คะแนน รวม 12 คะแนน

4.4 การทดลองหาความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทีซีที-ดีพี (TCT-DP) ของเจเลน และเออร์บัน (Jellen and Urban. 1986 : 138 - 155) เนื่องจากแบบทดสอบชุดนี้ เจเลน และเออร์บัน (Jellen and Urban) โดยมหาวิทยาลัย จอห์นส์ ฮอปกินส์ (Johns Hopkins University) ได้หาค่าความเชื่อมั่น โดยนำแบบทดสอบไปใช้กับเด็กพิเศษ หูตึง ในโรงเรียนสอนเด็กพิเศษ (Special School for the disabled) จำนวน 22 คน ได้ค่าความเชื่อมั่น .91 นำไปใช้กับเด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าโรงเรียนคอมพริเฮนซีฟสคูล (Comprehensive School) จำนวน 27 คน ได้ค่าความเชื่อมั่น .97 นำไปใช้กับเด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงในโรงเรียนยูโรเปียน แอคาเดมิก สคูล (European Academic 2nd School) จำนวน 18 คน ได้ค่าความเชื่อมั่น .89 และนำไปใช้กับเด็กที่เรียนโปรแกรมคณิตศาสตร์ใน โรงเรียนแมธีแมติกส์ โปรเจคต์ สคูล (Mathematics Project-School) จำนวน 45 คน ได้ค่าความเชื่อมั่น .94 โดยเด็กทุกกลุ่มที่กำลังศึกษาอยู่ในเกรด 7 อายุระหว่าง 13 - 14 ปี (อนินทิตา ไบชะกฤษณะ. 2532 : 96) ในประเทศไทย อนินทิตา ไบชะกฤษณะ ได้นำแบบทดสอบมาทดลองใช้กับเด็กไทยระดับอนุบาลในโรงเรียนอนุบาลทูน้อย กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นโรงเรียนอนุบาลเอกชน อายุระหว่าง 4.7 - 6.2 ปี จำนวน 48 คน ทำการทดสอบ 2 ครั้ง ได้ค่าความเชื่อมั่น .77 และ .96 ตามลำดับ (อนินทิตา ไบชะกฤษณะ. 2532 : 50 - 51) แต่ในการทดลองครั้งนี้ ผู้วิจัยได้หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบโดยนำแบบทดสอบไปทดลองใช้กับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนอนุบาลหนองคาย ที่ไม่เข้ากลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำผลการตรวจมาหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของ ครอนบัค (ส่วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2536 : 170 - 171) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .68

ตาราง 1 แบบแผนการทดลองของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม

กลุ่ม	สอบก่อน	ทดลอง	สอบหลัง
ER	-	X	T ₂
CR	-	-	T ₂

ER แทน กลุ่มทดลองที่ได้จากการสุ่มอย่างง่าย

CR แทน กลุ่มควบคุมที่ได้จากการสุ่มอย่างง่าย

X แทน การเคลื่อนไหวและจังหวะโดยใช้กิจกรรมทักษะดนตรี

- แทน การเคลื่อนไหวและจังหวะแบบปกติ

T₂ แทน การสอบหลังการทดลอง

วิธีการดำเนินการทดลอง

ผู้วิจัยดำเนินการทดลองดังนี้

1. สร้างความคุ้นเคยกับเด็กที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เป็นระยะเวลา 1 สัปดาห์
2. การดำเนินการทดลอง มีขั้นตอนดังต่อไปนี้
 - 2.1 กลุ่มที่ 1 เป็นกลุ่มที่ใช้ในการทดลองโดยจัดให้เด็กได้รับการจัดประสบการณ์กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะโดยใช้กิจกรรมทักษะดนตรี
 - 2.2 กลุ่มที่ 2 เป็นกลุ่มที่ใช้เป็นกลุ่มควบคุมได้รับการจัดประสบการณ์กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะแบบปกติ
3. เมื่อสิ้นสุดการทดลอง ผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัยทำการทดสอบหลังการทดลองทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้แบบทดสอบมาตรฐานของเจเลน และเออร์บัน (Jellen and Urban. 1986)

4. นำข้อมูลที่ได้จากการทดสอบไปวิเคราะห์ตามวิธีการทางสถิติต่อไป

ตาราง 2 รูปแบบการดำเนินการทดลอง

ลำดับที่	วัน	เวลา 09.10 - 09.30	09.40 - 10.00
1	จันทร์	กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม
	อังคาร	กลุ่มควบคุม	กลุ่มทดลอง
	พุธ	กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม
	พฤหัสบดี	กลุ่มควบคุม	กลุ่มทดลอง
	ศุกร์	กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม

ลำดับที่ 2 จะสลับเวลาต่อจากลำดับที่ 1 จนถึงลำดับที่ 8

สัปดาห์ที่ 1	วัน	เวลา	กลุ่ม
1	จันทร์	09.10 - 09.30	กลุ่มทดลอง
2	อังคาร	09.40 - 10.00	กลุ่มควบคุม
3	พุธ	09.10 - 09.30	กลุ่มทดลอง
4	พฤหัสบดี	09.40 - 10.00	กลุ่มควบคุม

ตาราง 3 แผนการดำเนินการทดลอง

กลุ่มทดลอง 1 (การจัดประสบการณ์กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะโดยใช้กิจกรรมทักษะดนตรี)	กลุ่มควบคุม 2 (การจัดประสบการณ์กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะแบบปกติ)
<u>ขั้นนำ</u> เตรียมเด็กให้พร้อมก่อนเริ่มกิจกรรมด้วยการแนะนำลักษณะของกิจกรรม บอกจุดประสงค์ของกิจกรรมและแนะนำสื่อการเรียน (5 นาที) <u>ขั้นกิจกรรม</u> 1. ครูสนทนากับเด็กเกี่ยวกับสิ่งที่จะให้เด็กปฏิบัติในขณะฟังเพลง 2. ครูเปิดเพลงประจำวันให้เด็กฟังจากแถบบันทึกเสียง 3. ให้เด็กเคลื่อนไหวร่างกายประกอบเสียงดนตรีตามที่กำหนดไว้ในกิจกรรมประจำวัน 4. ครูแนะนำในรายละเอียดของกิจกรรม 5. เด็กทำกิจกรรมตามจุดประสงค์ (10 นาที) <u>ขั้นสรุป</u> เด็กและครูร่วมกันสนทนาตามจุดประสงค์เพื่อสรุปเนื้อหาประจำวัน (5 นาที)	<u>ขั้นนำ</u> เตรียมเด็กให้พร้อมก่อนเริ่มกิจกรรมด้วยการแนะนำลักษณะของกิจกรรม บอกจุดประสงค์ของกิจกรรมและแนะนำสื่อการเรียน (5 นาที) <u>ขั้นกิจกรรม</u> 1. ครูสนทนากับเด็กเกี่ยวกับจังหวะสัญญาณที่ใช้ในการเคลื่อนไหวร่างกาย 2. ครูเคาะจังหวะด้วยเครื่องประกอบจังหวะและให้สัญญาณตามข้อตกลง ให้เด็กเคลื่อนไหวร่างกายตามจังหวะการเคาะตามที่กำหนดไว้ในแผนการจัดกิจกรรมประจำวัน (10 นาที) <u>ขั้นสรุป</u> เด็กและครูร่วมกันสนทนาตามจุดประสงค์เพื่อสรุปเนื้อหาประจำวัน (5 นาที)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

นำแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์จากผลการวาดภาพของเจลเลน และเออร์บัน (Jellen and Urban. 1986) ไปทดสอบเด็กปฐมวัยที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 60 คน แล้วตรวจหาคะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้เพื่อนำคะแนนไปวิเคราะห์ตามวิธีการทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติดังนี้

1. ทาค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนจากแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์จากผลการวาดภาพของเจลเลน และเออร์บัน (Jellen and Urban. 1986)
2. เปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test แบบ Independent Samples)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การทาค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนจากแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ซึ่งได้แก่

- 1.1 คะแนนเฉลี่ย (ส่วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2536 : 59)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ $\bar{X}$ แทน ค่าคะแนนเฉลี่ย

$\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

N แทน จำนวนนักเรียน

1.2 ค่าความแปรปรวน (ลัวน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2536 : 63)

$$S^2 = \frac{N \sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N - 1)}$$

เมื่อ	S^2	แทน	ค่าความแปรปรวน
	$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
	$\sum X^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง
	N	แทน	จำนวนนักเรียน

2. การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์โดยหาสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของครอนบัค (Cronbach) (ลัวน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2536 : 170 - 171)

$$\alpha = \frac{n}{n - 1} \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right]$$

เมื่อ	α	คือ	สัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น
	n	คือ	จำนวนข้อของเครื่องมือวัด
	S_i^2	คือ	คะแนนความแปรปรวนเป็นรายข้อ
	S_t^2	คือ	ความแปรปรวนของคะแนนรวม

3. ค่าความเชื่อมั่นของการตรวจให้คะแนนแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์

โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์ของความสอดคล้องของ เคนดอลล์ (Kendall) (วิเชียร เกตุสิงห์. 2524 : 145 - 146)

$$W = \frac{12 \sum D^2}{m^2 N (N^2 - 1)}$$

เมื่อ	W	แทน	สัมประสิทธิ์ของความสอดคล้อง
	D	แทน	ผลต่างของผลรวมของอันดับที่ของนักเรียนแต่ละคน กับค่าเฉลี่ยของผลรวมของอันดับที่
	m	แทน	จำนวนชุดของอันดับที่
	N	แทน	จำนวนนักเรียน

4. เปรียบเทียบคะแนนความคิดสร้างสรรค์ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

โดยใช้ t-test แบบ Independent Samples (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2536 : 84)

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{(n_1 - 1) S_1^2 + (n_2 - 1) S_2^2}{n_1 + n_2 - 2} \left[\frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2} \right]}}$$

$$\text{โดยมี } df = n_1 + n_2 - 2$$

เมื่อ	t	แทน	ค่าความแตกต่าง
	$\bar{X}_1$	แทน	คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มทดลอง
	$\bar{X}_2$	แทน	คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มควบคุม
	n_1	แทน	จำนวนนักเรียนของกลุ่มทดลอง
	n_2	แทน	จำนวนนักเรียนของกลุ่มควบคุม
	S_1^2	แทน	ค่าความแปรปรวนของคะแนนกลุ่มทดลอง
	S_2^2	แทน	ค่าความแปรปรวนของคะแนนกลุ่มควบคุม

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการทดลองและการแปลความหมายจากการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นที่เข้าใจตรงกัน ผู้วิจัยจึงได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

N	แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน คะแนนเฉลี่ย
S^2	แทน ความแปรปรวนของคะแนน
t	แทน อัตราส่วนวิกฤติที่ใช้ในการพิจารณาการแจกแจงแบบที
**	แทน ความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ระหว่างเด็กปฐมวัยที่ได้รับการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ด้วยการจัดประสบการณ์กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะโดยใช้กิจกรรมทักษะดนตรี กับเด็กปฐมวัยที่ได้รับการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ด้วยการจัดประสบการณ์กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะแบบปกติ ปรากฏผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ตาราง 4 ผลการเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กรวมวัยระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม

กลุ่มตัวอย่าง	N	X	S ²	t
กลุ่มทดลอง	30	43.17	71.94	8.44**
กลุ่มควบคุม	30	27.73	28.41	

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 4 แสดงว่า ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กรวมวัยหลังการทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง เพื่อศึกษาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะโดยใช้กิจกรรมทักษะดนตรี และเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะแบบปกติ ซึ่งมีลำดับขั้นตอนของการวิจัยและผลสรุปดังนี้

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะโดยใช้กิจกรรมทักษะดนตรี กับเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะแบบปกติ

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะโดยใช้กิจกรรมทักษะดนตรี กับเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะแบบปกติ มีความคิดสร้างสรรค์แตกต่างกัน

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร

ประชากรที่เข้าในการศึกษาค้นคว้านี้เป็นนักเรียนชาย หญิง อายุระหว่าง 5 - 6 ปี ที่กำลังศึกษาในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2538 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย

2. กลุ่มตัวอย่าง คือนักเรียนชาย หญิงที่กำลังศึกษาชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2538 โรงเรียนอนุบาลหนองคาย อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย ซึ่งได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย จำนวน 2 ห้องเรียน นักเรียนห้องเรียนละ 30 คน แล้วจับฉลากห้องเรียนอีกครั้งหนึ่ง เพื่อกำหนดเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

3. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

1. ชุดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะกับดนตรี มี 8 ชุดกิจกรรม ได้แก่

- ชุดกิจกรรมที่ 1 เสียงสร้างสรรค์
- ชุดกิจกรรมที่ 2 จังหวะพาเพลิน
- ชุดกิจกรรมที่ 3 รื่นเรริงบันเทิงจิต
- ชุดกิจกรรมที่ 4 ลือสรค์หรรษา
- ชุดกิจกรรมที่ 5 สนุกกับผู้นำ
- ชุดกิจกรรมที่ 6 เสียงจากนางฟ้า
- ชุดกิจกรรมที่ 7 ท่วงท่าบริหาร
- ชุดกิจกรรมที่ 8 วาดฝันสรค์ท่า

2. คู่มือการใช้ชุดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะกับดนตรี

3. แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์โดยการวาดภาพของเจเลน และเออร์บัน

(Jellen and Urban. 1986 : 138 - 155)

4. เครื่องบันทึกเสียง

5. แถบบันทึกเสียงดนตรีของแต่ละชุดกิจกรรม

4. วิธีดำเนินการทดลอง

ดำเนินการทดลองดังนี้

4.1 ประชุมผู้บริหารและครูผู้สอนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่เป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการทดลองและวิธีการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ให้แก่เด็ก

4.2 ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยได้ดำเนินการทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2538 เป็นเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 วัน วันละ 40 นาที โดยเด็กปฐมวัยในกลุ่มทดลองได้รับการจัดประสบการณ์กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะโดยใช้กิจกรรมทักษะดนตรี กลุ่มควบคุมได้รับการจัดประสบการณ์กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะแบบปกติ

4.3 เมื่อสิ้นสุดการทดลอง ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยได้ทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมหลังทำการทดลองด้วยแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์โดยการวาดภาพของเจเลนและเออร์บัน (Jellen and Urban) แล้วทำการตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์เพื่อนำคะแนนไปวิเคราะห์ตามวิธีการทางสถิติ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ทาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ คะแนนเฉลี่ย และค่าความแปรปรวน
2. เปรียบเทียบคะแนนความคิดสร้างสรรค์ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test แบบ Independent Samples)

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

จากการศึกษาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ ปรากฏผลดังนี้

เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ โดยใช้กิจกรรมทักษะดนตรี กับเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะแบบปกติ มีความคิดสร้างสรรค์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

1. ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะโดยใช้กิจกรรมทักษะดนตรีกับเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์กิจกรรมการเคลื่อนไหวแบบปกติ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน โดยเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะโดยใช้กิจกรรมทักษะดนตรีมีความคิดสร้างสรรค์สูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะแบบปกติ ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากการจัดประสบการณ์กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะโดยใช้กิจกรรมทักษะดนตรีให้โอกาสเด็กได้ฟังเพลง ให้โอกาสคิดทำทางในการเคลื่อนไหวตามลักษณะของเพลงที่ได้ฟังแล้วแสดงออกด้วยการเคลื่อนไหวร่างกายอย่างอิสระภายใต้บรรยากาศที่อบอุ่นเป็นกันเองระหว่างครูกับเด็กที่เกอร์ทรูด (Gertrude) ได้กล่าวไว้ว่า ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กจะได้รับการส่งเสริมให้เกิดขึ้นได้ด้วยการสร้างบรรยากาศให้เด็กรู้สึกเป็นอิสระ (Gertrude. 1966 : 470) นอกจากนี้ การให้โอกาสเด็กคิดทำทางให้เป็นไปตามลักษณะของทำนองเพลงตามความหมายของเนื้อเพลงที่ได้ฟังเป็นสิ่งที่เด็กในวัยนี้ชอบ ดังที่ ฌูธส์ สุทธิจิตต์ กล่าวไว้ว่า เด็กปฐมวัยอายุ 5 - 6 ปี การแสดงออกโดยการเคลื่อนไหวตอบสนองต่อดนตรีมีความหมายมากขึ้น เด็กสามารถคิดทำทาง แสดงจังหวะระดับเสียง ความดัง ความค่อย หรืออารมณ์เพลงได้ดีขึ้น สิ่งหนึ่งที่เด็กชอบคือ การคิดทำทางให้เป็นไปตามความหมายของเนื้อเพลงที่ได้ยิน (ฌูธส์ สุทธิจิตต์. 2537 : 120) เด็กสามารถรับรู้เสียงดนตรีที่เขาให้ความสนใจและช่วยให้มีความเข้าใจและเกิดการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้ดี ดนตรีช่วยให้สมองซีกขวาได้รับการกระตุ้นและเกิดจินตนาการ ดังคำกล่าวของ ประมวล ดิฉินสัน ที่กล่าวว่า ดนตรีช่วยส่งเสริมสมองซีกขวา ซึ่งเป็นความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ (ประมวล ดิฉินสัน. 2527 : 107)

2. ผลจากการดำเนินกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะโดยใช้กิจกรรมทักษะดนตรีอย่างมีขั้นตอนตามที่ผู้วิจัยกำหนด ส่งผลต่อตัวเด็กดังนี้

2.1 การลำดับขั้นตอนของกิจกรรมจากการฟัง ซึ่งเป็นขั้นตอนแรกของกิจกรรมทักษะดนตรี จุดมุ่งหมายของการฟังคือ เพื่อจำแนก เพื่อการคิดทำทางในการเคลื่อนไหว และฟังเพื่อรับรู้ความรู้สึกของเพลงเด็กในกลุ่มทดลองได้ปฏิบัติตามข้อตามจุดมุ่งหมายของกิจกรรมเด็กสามารถจำแนกเสียงธรรมชาติได้แก่ เสียงคลื่น เสียงน้ำไหล เสียงฟ้าร้อง เสียงสัตว์ เสียงลม เป็นต้น และสามารถจำแนกเสียงดนตรี บอกลักษณะของการเกิดเสียงได้ว่าเป็นเสียงที่เกิดจากการตี การสี การดี การเป่า และสามารถบอกความรู้สึกของเพลงได้ว่า ฟังแล้วรู้สึกสนุก ตื่นเต้น หรือเศร้าเสียใจ ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของอัลเมอร์เชลล์ (Allmershell) ที่กล่าวถึงการฟังดนตรีของเด็กปฐมวัยไว้ว่า เด็กในระยะก่อนเข้าโรงเรียนหรือระดับอนุบาลควรได้รับฟังเสียงดนตรีให้มาก และสม่ำเสมอ เพราะเด็กสามารถรับรู้ได้ เสียงดนตรีที่เด็กฟังพอจะช่วยให้เด็กเกิดความรู้สึกในทางที่ดี (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2524 : 189 ; อ้างอิงมาจาก Allmershell. n.d.) ลักษณะของดนตรีที่นำเข้ามาใช้ในกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะเป็นดนตรีที่มีจังหวะค่อนข้างเร็ว สอดคล้องกับแนวคิดของมาร์วิน กรีนเบิร์ก (Marvin Greenberg) ที่กล่าวว่า เด็กปฐมวัยชอบดนตรีที่มีจังหวะค่อนข้างเร็วกว่าดนตรีที่มีจังหวะช้า (บุรุษ สุทธิจิตต์. 2537 : 115 - 121 ; อ้างอิงมาจาก Marvin Greenberg. 1979) เสียงดนตรีนับเป็นสิ่งแวดล้อมทางสังคมอย่างหนึ่งที่มีความใกล้ชิดกับเด็กตั้งแต่แรกเกิด เด็กเริ่มได้ยินเสียงเดินของหัวใจแม่ เสียงเพลงที่แม่กล่อม เสียงเพลงจากวิทยุ หรือแถบบันทึกเสียง เป็นต้น เสียงดนตรีไม่ว่าจะเป็นประเภทใด ถ้าผู้ฟังชอบจะทำให้รู้สึกสงบ สบายใจ ผ่อนคลายอารมณ์ รู้สึกสดชื่น ร่าเริง แจ่มใส ในขณะที่เด็กทำกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะโดยใช้ดนตรีประกอบ เด็กจะเกิดความพึงพอใจในการทำกิจกรรม ดนตรีจะดึงดูดความสนใจเด็ก ทำให้เด็กมีความตั้งใจแน่วแน่ในการฟัง เป็นสมาธิที่ช่วยให้เด็กเกิดความคิดสร้างสรรค์และมีจินตนาการในขณะที่ทำกิจกรรมได้ง่าย

2.2 เด็กแสดงความคิดที่เกิดจากการฟังเพลงออกมาด้วยการเคลื่อนไหวร่างกาย หลังจากเด็กฟังเพลงจบครูจะเปิดเพลงอีกครั้งหนึ่ง แล้วให้เด็กเคลื่อนไหวร่างกายตามที่คิดว่าอย่างอิสระ เพื่อสื่อความหมายให้ผู้อื่นเข้าใจในสิ่งที่คิด เด็กสามารถคิดทำทางในการเคลื่อนไหว

ร่างกายเข้ากับจังหวะ ทานอง และเนื้อหาของเพลงได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของ มาร์วิน กรีนเบอร์ก (Marvin Greenberg) ที่กล่าวว่า เด็กปฐมวัยจะเริ่มพัฒนาในด้านความรู้สึกหรืออารมณ์เพลง (Mood) เด็กสามารถบอกได้ว่าลักษณะของเพลงที่ได้ยินนั้นสนุกสนาน ตื่นเต้น น่ากลัว หรือเศร้า สามารถใช้การเคลื่อนไหวเป็นสื่อในการแสดงออกถึงความหมายของเพลงที่ได้ยิน (ฉรุฑ์ สุทธิจิตต์. 2537 : 115 - 121 ; อ้างอิงมาจาก Marvin Greenberg. 1979)

2.3 การสื่อความหมายให้ผู้อื่นรู้ด้วยภาษา เด็กจะเสาะหความรู้ที่รับรู้จากการฟังเพลง เด็กในกลุ่มทดลองส่วนใหญ่สามารถบอกความรู้สึกของเพลงได้อย่างถูกต้อง สามารถเล่าเนื้อหาจากเพลงที่ฟังให้เพื่อนและครูฟังได้ เด็กสนุกและมีความสุขจากการได้ฟัง ได้คิด ได้แสดงผลงานจากการคิดออกมาด้วยการเคลื่อนไหวร่างกายและการเล่าเรื่อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเลศ อานันตะ ที่พบว่า เสียงดนตรีสามารถส่งเสริมความคิด จินตนาการ ช่วยกระตุ้นให้มีการแสดงออกในทางสร้างสรรค์ด้วยการเคลื่อนไหวร่างกายให้สอดคล้องกับการคิดของเด็กที่เกิดจากการฟังดนตรี (เลศ อานันตะ. 2518 : 129)

3. ดนตรีมีอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิดและอารมณ์ ช่วยผ่อนคลายความเครียด ทำให้เกิดสมาธิ ซึ่งเป็นผลที่จะนำไปสู่การรับรู้ การเรียนรู้ เกิดความคิดสร้างสรรค์ในกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะที่ใช้ดนตรีเป็นสื่อเพื่อกระตุ้นให้เด็กคิดและแสดงออกด้วยการเคลื่อนไหวร่างกาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ผลทาน ศรีณรงค์ ที่พบว่า ดนตรีเป็นสิ่งเร้าหรือกระตุ้นทำให้นักเรียนเกิดอารมณ์คล้อยตาม เกิดจินตนาการและยังพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองชอบการเขียนเชิงสร้างสรรค์โดยใช้ดนตรีเป็นสิ่งเร้าในการสอน เพราะทำให้เกิดความรู้สึกสบายใจ ไม่วิตกกังวล (ผลทาน ศรีณรงค์. 2528 : บทคัดย่อ) นอกจากนี้งานวิจัยของ พัชรา พุ่มพชาติ ยังพบว่า ดนตรีเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการสร้างอารมณ์ เสียงดนตรีจะช่วยผ่อนคลายความตึงเครียดทางอารมณ์ ช่วยลดพฤติกรรมก้าวร้าว ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์ในทางที่ดีขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่การอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (พัชรา พุ่มพชาติ. 2533 : 84)

ดังนั้น การจัดประสบการณ์กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะโดยใช้กิจกรรมทักษะดนตรี จึงเป็นวิธีการหนึ่ง ที่จะช่วยส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย เพราะดนตรีสามารถ กระตุ้นให้เด็กคิดค้นทดลอง และแสดงออกโดยใช้กิจกรรมทักษะดนตรีเป็นสื่อ ช่วยส่งเสริมพัฒนาการ ด้านร่างกาย เพราะประสบการณ์ดนตรีจะเกี่ยวข้องกับการเล่นเครื่องดนตรี การร้องเพลง และการเคลื่อนไหวร่างกาย ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะช่วยให้เกิดมีพัฒนาการด้านกล้ามเนื้อและอวัยวะต่าง ๆ ดนตรีช่วยพัฒนาด้านสติปัญญา เพราะดนตรีเป็นสื่อให้เด็กคิดและทำความเข้าใจกับลักษณะของ ทำนองเพลงและเนื้อหาเพลง ช่วยพัฒนาด้านอารมณ์ เมื่อเด็กได้ฟังดนตรีเด็กจะรับรู้ความรู้สึกของ อารมณ์เพลง และมีอารมณ์คล้อยตาม เช่น เพลงที่มีทำนองสนุกสนานรื่นเริง เด็กจะแสดงออกด้วย ความสนุกสนานร่าเริง หน้าตายิ้มแย้มเบิกบาน เด็กสามารถรับรู้เสียงดนตรีที่เขามีความพึงพอใจ และช่วยให้มีความเข้าใจและเกิดการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้ดี (บุรุษ สุทธิจิตต์. 2537 : 128 ; มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. 2524 : 189 ; อ้างอิงมาจาก Allmershell. n.d.) จึงสรุปได้ว่า ดนตรีเป็นสิ่งแวดล้อมอย่างหนึ่งที่สำคัญ ที่ส่งผลต่อพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็ก สติปัญญาเป็นส่วนหนึ่งของพันธุกรรม แต่สิ่งแวดล้อมจะช่วยพัฒนาสติปัญญา ความคิดสร้างสรรค์เป็น ส่วนหนึ่งของสติปัญญา ดังนั้น ดนตรีจึงสามารถส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยได้ ดังจะเห็นได้จากผลของการทดลองในครั้งนี้ว่า ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยสูงขึ้นอย่างเห็น ได้ชัด

ข้อสังเกตที่ได้จากการวิจัย

1. เด็กปฐมวัยในกลุ่มทดลองกล้าคิด กล้าแสดงออกโดยไม่กลัวว่าจะถูกหรือผิด สนุกสนานกับการเคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย และสามารถใช้ส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย ประกอบการเคลื่อนไหวมากขึ้น และมากกว่ากลุ่มควบคุม เพราะเด็กมีโอกาสดำเนินการคิด และสื่อความหมายตามลำดับขั้นของทักษะดนตรีจากง่ายไปหายากอย่างสม่ำเสมอ ในแต่ละสัปดาห์ จากกิจกรรมทักษะดนตรี

2. เมื่อทำกิจกรรมกลุ่มย่อยเด็กแต่ละคนในกลุ่มทดลองจะช่วยกันวางแผนในการทำกิจกรรมตามที่ได้รับมอบหมายและร่วมมือกันปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่มด้วยความตั้งใจและพร้อมเพรียง ส่วนกลุ่มควบคุมครูผู้สอนจะเป็นผู้กำหนดหรือออกคำสั่งให้เด็กปฏิบัติตามซึ่งจะเป็นไปตามแผนการสอนชั้นอนุบาลของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ

3. การเปิดเสียงดนตรีควรปรับระดับเสียงให้พอเหมาะกับระดับการได้ยินของเด็ก เพื่อให้เด็กเกิดความสนใจและตั้งใจฟังดนตรี ซึ่งจะส่งผลต่อความคิดจินตนาการ

4. เมื่อวิเคราะห์ผลการวาดภาพจากแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ที่ใช้ที่ ดีพี (TCT-DP) ของเจเลนและเออร์บัน (Jellen and Urban) หลังการทดลองพบว่า ทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีการวาดภาพนอกกรอบที่กำหนด และกลุ่มทดลองมีการพลิกกระดาษกลับไปด้านหลังแล้ววาดภาพ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความกล้าลอง กล้าเสี่ยง มีรายละเอียดของภาพมากขึ้น ตั้งชื่อภาพได้เหมาะสมกับเรื่องราวที่วาดมากขึ้น

5. เด็กสนุกและมีความสุขกับการได้เคลื่อนไหวร่างกายตามเสียงดนตรีอย่างอิสระ จะเห็นได้จาก ใบหน้าที่ยิ้มแย้ม หัวเราะและมีอารมณ์เบิกบาน

ข้อเสนอแนะ

1. ในการทำกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะไม่ว่าจะเป็นแบบใดก็ตาม ควรให้เด็กมีอิสระในการคิดทำทางในการเคลื่อนไหว แต่อยู่ในกรอบของเรื่องที่กำหนด ครูไม่ควรเป็นต้นแบบในการออกท่าทางแล้วให้เด็กเลียนแบบท่าทางของครูบ่อย ๆ แต่ถ้าใช้กิจกรรมทักษะดนตรีครูต้องทำตามขั้นตอนและ เพลงที่ได้รับการคัดเลือกแล้ว

2. กรณีที่มีความจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนเพลง ต้องเลือกเพลงที่อยู่ในระดับเดียวกันกับเพลงที่ผู้วิจัยนำเสนอ แล้วอาจปรับตามความเหมาะสม

3. การเลือกดนตรี ควรยึดจุดประสงค์ของกิจกรรม ความเหมาะสมกับวัย และความสนใจของเด็ก ที่กำหนดในกิจกรรมทักษะดนตรีที่ผู้วิจัยกำหนดและที่สำคัญคือต้องมีขั้นตอน การฟัง การคิด และการแสดงออก

4. ครูสามารถนำกิจกรรมทักษะดนตรีจากการวิจัยไปใช้ให้เหมาะสมกับเนื้อหา ความต้องการและสภาพได้โดยยึดหลักการของกิจกรรมทักษะดนตรีในแต่ละชุด

ข้อเสนอแนะในการท้าววิจัย

1. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบคนตรีกับการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ระหว่าง เด็กปฐมวัยในเมืองกับเด็กปฐมวัยในชนบท

2. ควรมีการศึกษาพัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์ด้วยการใช้ดนตรีในกิจกรรม การเคลื่อนไหว และจังหวะระหว่างเด็กต่างกลุ่มอายุในเด็กปฐมวัย

3. ควรมีการศึกษาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะโดยใช้กิจกรรมทักษะดนตรีในหน่วยงานอื่น ที่มีการดูแล เด็กปฐมวัยให้จัดกิจกรรมนี้เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่ควรพัฒนาให้ เกิดขึ้นในเด็ก เช่น เด็กปฐมวัยในศูนย์โภชนาการกระทรวงสาธารณสุข กรมประชาสัมพันธ์ กรมพัฒนาชุมชน และศูนย์เด็กปฐมวัยของเอกชน เป็นต้น

4. ควรมีการศึกษาผลของการใช้กิจกรรมทักษะดนตรีตามแนวนี้นในการส่งเสริม พัฒนาการด้านภาษา

5. ควรมีการศึกษาระยะยาวเพื่อติดตามผลการทดลองที่ส่งผลต่อความคิดสร้างสรรค์ ในระยะยาว

6. ควรมีการศึกษาโดยการปรับดนตรีให้เหมาะสมกับสภาพ อาจจะใช้เพลงที่ร้อง โดยครูผู้สอน หรือเสียงธรรมชาติอื่น ๆ โดยใช้หลักการกิจกรรมทักษะดนตรีที่ได้ดำเนินการวิจัย

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. การจัดศูนย์เด็กก่อนวัยเรียน.

กรุงเทพฯ : เอราวิชันการพิมพ์, 2523.

———. การพัฒนาความพร้อมด้านสังคมนิสัยระดับก่อนประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
คุรุสภาลาดพร้าว, 2534.

———. แผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลปีที่ 2 เล่ม 1. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา
ลาดพร้าว, 2536.

คณะครูโรงเรียนอนุบาลสามเสน. "กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ," เอกสารประกอบ
การสัมมนา เรื่อง สื่อและกิจกรรมสำหรับเด็กอนุบาล. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2528. อัดสำเนา.

คณิง สายแก้ว. ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์โดยใช้กิจกรรม
มุ่งเน้นทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และการจัดประสบการณ์ โดยใช้กิจกรรมตาม
แผนการจัดประสบการณ์ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ.
ปริญดาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,
2533. อัดสำเนา.

✓ จงใจ ขจรศิลป์. การศึกษาลักษณะการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์และการเล่นตามภูมิที่มีต่อ
ความคิดสร้างสรรค์และความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย. ปริญดาณิพนธ์
กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2532. อัดสำเนา.

จันทร์เพ็ญ สุภาพล. การศึกษาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้ฟังนิทานประกอบดนตรี
และนิทานประกอบภาพควบคู่กับกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมช่วยเหลือ. ปริญดาณิพนธ์
กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2535. อัดสำเนา.

ฉัตรชฎา เขียวปรีชา. พัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมในบรรยากาศ
ที่มิเสี่ยงอันตรายประกอบ. ปริญดาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, 2537. อัดสำเนา.

- จันทนา ภาคบงกช. "สอนให้เด็กคิด," โมเดลการพัฒนาทักษะการคิดเพื่อคุณภาพชีวิตและสังคม
 กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2528. อัดสำเนา.
- ชัยณรงค์ เจริญพานิชย์กุล. พัฒนาเด็กด้วยศิลปะ. กรุงเทพฯ : อักษรสัมพันธ์, 2533.
- ชื่นจิต การุณ. อิทธิพลของการฝึกความสามารถทางการคิดแบบอเนกนัยที่มีต่อความคิด
สร้างสรรค์และการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าของเด็กก่อนวัยเรียน โรงเรียนพร้อมพรรณ
วิทยา อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี. ปริญญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
- ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2525. อัดสำเนา.
- เขาวลิต ภูมิภาค. "กิจกรรมเข้าจังหวะ," เอกสารประกอบการสอนภาควิชาพลศึกษา.
 มหาสารคาม : คณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม, 2532.
 อัดสำเนา.
- ✓ ฤทธิ์ สุทธิจิตต์. "การจัดกิจกรรมและสื่อการสอนเพื่อพัฒนาการเรียนรู้สาระดนตรีสำหรับ
 เด็กปฐมวัย," ใน ปฐมวัยศึกษา : กิจกรรมและสื่อการสอนเพื่อฝึกทักษะพัฒนาการ
และการเรียนรู้. บรรณาธิการโดย พราวพรรณ เหลืองสุวรรณ. หน้า 114 - 170
 กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.
- ✓ ———. กิจกรรมดนตรีสำหรับเด็ก. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534.
- ดวงเดือน ศาสตร์ภักดิ์. รายงานวิจัยเรื่องอิทธิพลของชุมชนที่มีต่อการพัฒนาทางสติปัญญา
ด้านเหตุผล ความสามารถในการเข้าใจบุคคลอื่น. กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยา
 คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2522.
- ✓ ทวีป อภิสิทธิ์. "การปลูกฝังคุณความดีโดยใช้ดนตรีเป็นสื่อ," ประชาศึกษา. 7 : 24 - 27;
 กุมภาพันธ์, 2521.
- ✗ นิตินันท์ วิชิตชลชัย. ผลของการใช้ชุดส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครองที่มีต่อความเชื่อมั่นในตนเอง
และความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย. ปริญญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ :
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2535. อัดสำเนา.

นิรัตน์ กรองสอาด. การศึกษาการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะที่เน้นเทคนิคใน
การสื่อความหมายที่มีผลต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย. ปริญญาโท กศ.ม.
 กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2535. อัดสำเนา.
 ประมวล ดิศจินลัน. จิตวิทยาคณิตศาสตร์มองมนุษย์ (พรสวรรค์) เล่ม 3. กรุงเทพฯ :
 ไทยวัฒนาพานิช, 2527.

ผลทาน ศรีณรงค์. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
 วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2528. อัดสำเนา.

X พุสดี ภูอินทร์. "เด็กกับการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์," เอกสารการสอนชุดวิชาพฤติกรรม
วัยเด็ก หนวยที่ 8 - 15. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2526.

✓ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์, 2525.

พัชรา พุ่มพชาติ. อิทธิพลของเสียงดนตรีที่มีต่อพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กปฐมวัย. ปริญญาโท
 กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2533. อัดสำเนา.
 พัชรีย์ ผลโยธิน. "กายบริหารและจังหวะสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน," เข้าใจเด็กก่อนวัยเรียน.
 ม.ป.ท., 2523.

พิชิต ภูติจันทร์ และธงชัย มาศสุพงศ์. กิจกรรมเข้าจังหวะ. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์,
 2523.

เพียงจิต วรรณสุรัตน์. การศึกษาเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ระหว่างเด็กปฐมวัย
ที่ทำกิจกรรมวาดรูปเป็นกลุ่มกับเป็นรายบุคคล. ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ :
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531. อัดสำเนา.

ภรณ์ สุรวัฒนะ. ละครสร้างสรรค์สำหรับเด็ก. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน
 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2526. อัดสำเนา.

- มาณวิภา ผลพิรุฬห์. ความสามารถในการเล่าเหตุการณ์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการสอน
โดยใช้ทักษะพื้นฐานและสร้างสรรค์กับการสอนตามแผนการจัดประสบการณ์ของ
สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2533. อัดสำเนา.
- ✓ เขียวพา เคชะคุปต์. "การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์," รวมบทความการพัฒนาคิด
สร้างสรรค์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2527.
- ✓ รังสี เกษมสุข. เอกสารประกอบการสอน การสอนดนตรีเบื้องต้นสำหรับครูประถมศึกษา.
กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,
2535.
- ✓ ราชโพธิ์พรณ ศรีโสภาค. "ดนตรีบำบัด," วารสารสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย.
1 : 117 - 126 ; พฤษภาคม 2511.
- ✓ ———. "ดนตรีกับผู้สูงอายุ," วารสารกรมการแพทย์และอนามัย. กรุงเทพฯ :
211 - 212 ; มีนาคม 2516.
- ✓ เรณู โกศินานนท์. ดนตรีศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2522.
- ✓ ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 3.
กรุงเทพฯ : ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ, 2536.
- เลิศ อานันท์นะ. ศิลปะกับเด็ก. กรุงเทพฯ : กราฟิคอาร์ต, 2518.
- . "ความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก," แม่และเด็ก. 2(5) : 21-24; มิถุนายน, 2521.
- ลาวัณย์ สุกรี และเทพาวดี หอมสนิท. กิจกรรมเข้าจังหวะ. กรุงเทพฯ : กรุงเทพฯ
การพิมพ์, 2521.
- วรศักดิ์ เพียรชอบ. หลักและวิธีสอนวิชาการพลศึกษา. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช,
2527.
- วัลลีย์ ภัทโรภาส. "การเคลื่อนไหวพื้นฐาน," เอกสารประกอบการอบรมกิจกรรมกลางแจ้ง
ระหว่างวันที่ 3 - 5 เมษายน 2533. ม.ป.ท, 2533.

วราภรณ์ รักวิจัย. "กิจกรรมสร้างสรรค์สำหรับเด็กก่อนวัยเรียน," เอกสารประกอบการสอน
 กร.531. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, ม.ป.ป.

✓ วิจิตร วรุตบางกูร. "ความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็ก," ศึกษาศาสตร์ . 2 : 40 - 48;
 มกราคม - พฤษภาคม 2520.

+ วิชัย วงษ์ใหญ่. เอกสารประกอบการเรียนเรื่องกิจกรรมสร้างสรรค์สำหรับเด็กก่อนวัยเรียน.
 กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
 ประสานมิตร, 2523.

X วิเชียร เกตุสิงห์. หลักการสร้างและวิเคราะห์เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 3.
 กรุงเทพฯ : เรือนอักษร, 2524.

✓ สมโภชน์ รอดบุญ. สังคีตนิยมว่าด้วยเพลงคลาสสิก. ม.ป.ท., 2518.

X สุโขทัยธรรมมาธิราช, มหาวิทยาลัย. วรรณกรรมและลีลาคดีระดับประถมศึกษา หน่วยที่ 8 - 15.
 กรุงเทพฯ : ประชาชน, 2527.

✓ ————. เอกสารการสอนชุดวิชาการพัฒนาพฤติกรรมเด็ก หน่วยที่ 1 - 5. กรุงเทพฯ :
 วิศดอรี, 2524.

สุรางค์ศรี เมธานนท์. กิจกรรมเข้าจังหวะ. กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู,
 2528.

สุพิตร สมานิตโต. "การเคลื่อนไหวศึกษา," เอกสารประกอบการอบรมกิจกรรมกลางแจ้ง
ระหว่างวันที่ 3 - 5 เมษายน 2533. ม.ป.ท., 2533.

สุพิตร สมานิตโต และสมโภชน์ หลักฐาน. "กิจกรรมกลางแจ้ง," เอกสารประกอบการอบรม
กิจกรรมกลางแจ้งระหว่างวันที่ 3 - 5 เมษายน 2533. ม.ป.ท., 2533.

สุนทรี สราวุธชาติ. ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหว
และจังหวะที่เป็นองค์ประกอบพื้นฐาน. ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
 ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2533. อัดสำเนา.

- X อนงค์ แสงเงิน. การเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นสร้างสรรค์ ประกอบการใช้คำถามและการเล่นสร้างสรรค์แบบไม่ใช้คำถาม. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2533. อุดสาเนา.
- X อนินทิตา โพชะกฤษณะ. การวัดระดับความคิดสร้างสรรค์ของเด็กไทย. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเซาท์เธิ์น อิลลินอยส์ ณ คาร์บอนเดล, 2532. อุดสาเนา.
- X อารี รังสินนท์. ความคิดสร้างสรรค์. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : แพรวพิทยา, 2532.
- . ความคิดสร้างสรรค์. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : แพรวพิทยา, 2528.
- . ความคิดสร้างสรรค์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2526.
- Anderson, R.D. and others. Developing Children's Thinking Through Science. Englewood Cliffs, New Jersey : prentice Hall, Inc., 1970.
- Arnheim, D.D., D. Auxter and W.C. Crowe. Principles and Method of Adapted Physical Education. Saint Louis : C.V. Mosby Company, 1973.
- Y Claitt, P.J., M.J. Shaw and J.M. Sherwood. "Effects of Training on the Divergent Thinking Abilities of Kindergarten Children," Child development. 51 : 1061 - 1064 ; December, 1980

"Creativity : The Creative Person," in The Encyclopedia of Education.

V.2p.554-555. New York : The Free Press, 1971.

Danford, H.G. Creative Leadership in Recreation. Boston : Allyn
and Bacon, 1967.

Frankenberger A.W. Relation Training with Aggressive Mentally Retarded
Adults. Ohio : Ph.D. Dissertation, 1979.

Gale, R.F. Developmental Behavior : A Humanistic Approach. New York:
Macmillan, 1960.

Gallagher, J.J. Teaching the Gifted Child. Boston : Allyn and Bacon,
1975.

Gertrude, H.H. Introduction to the Gifted. New York : McGraw-Hill,
1966.

Greenberg, M. Your Children Need Music. Englewood Cliffs, N.J.:Prentice-
Hall, 1979.

X Guildford, J.P. and R. Hoefner. The Analysis of Intelligence. New York :
McGraw-Hill, 1970.

Hwang, R.L. "The Creative Effectiveness of Movement and Music in Fifth Grade Children's Art Class Motivation," Dissertation Abstracts International. 47 : 2857; August, 1986.

X Hurlock, E.B. Child Development. 5th ed. New York : McGraw-Hill, 1972.

Hilgard, E.R. and R.C. Atkinson. Introduction to Psychology. New York: Harcourt Brace and World Inc., 1976.

X Jellen, H.B. and K.K. Urban. "Test for Creative Thinking Drawing Production," The Creative and Adult Quarterly. 11 : Spring, 1986.

Jersild, A.T. Child Psychology. New Jersey : Prentice-Hall, 1968.

X Kuziemski, N.E. "Relationships Among Imaginative Play Predisposition, Creative Thinking, and Reflectivity Impulsivity in Second-Graders," Dissertation Abstracts International. 38 : 1861 - B ; October, 1977.

Longman, C. Dictionary of Contemporary English. London : Harlow and London Group Limited. 1978.

Newell, A.J.C. Shaw and H.A. Simson. The Process of Creative Thinking.
New York : Atherton, 1963.

✓ Parriott, S. "Music As Therapy," American Journal of Nursing. 69 :
1723 - 1724 ; August, 1969.

Rice, J.P. "The Gifted," Developing Total Talent. Springfield,
Illinois : Charles & C.Thomas Publishers, 1970.

Roger, C.R. "Toward a Theory of Creativity," in P.E. Vernon, ed.
Creativity. Hasmonds Worth, Perguin Book Ltd. 1970.

✓ Storm, R.D. Psychology for the Classroom. Englewood Cliffs,
New Jersey ; Prentice-Hall, 1969.

✗ Taylor, C.W. Creativity Progress and Potential. New York : McGraw-
Hill Book Inc., 1964.

✗ Torrance, E.P. "Association of Classroom Teacher of the National
Education Association," Creativity. 3 : 163-164; October,
1962.

✗ ———. "The Minisota Studies of Creative Thinking 1959 - 1962," in
Widening Horizone in Creativity. p.136.ed. by Talor. Calvin W.,
New York : John Wiley and Sons, Inc., 1964.

× Wallach, M.A. and N. Kogan. Model of Thinking in Young Children.

Holt, Rinehart and Winston Inc., 1965.

William. Frank E. "Training to be Creative May Have Little Effect
on Original Classroom Performance," in Current Reading in
Psychology. New York : John Wiley and Sons, 1971.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

เปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย

คะแนนจากแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์

คนที่	กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม
1	31	29
2	30	39
3	49	24
4	40	28
5	53	25
6	44	29
7	29	28
8	43	21
9	32	28
10	49	30
11	41	27
12	43	31
13	37	26
14	35	20
15	41	35
16	53	33
17	52	25
18	62	25
19	51	28
20	35	19

คนที่	กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม
21	44	26
22	32	21
23	39	21
24	43	33
25	45	29
26	42	32
27	53	25
28	40	22
29	57	32
30	50	41

$$\Sigma X = 1295$$

$$\bar{X} = 43.17$$

$$\Sigma X^2 = 57987$$

$$S_1^2 = 71.94$$

$$\Sigma X = 832$$

$$\bar{X} = 27.73$$

$$\Sigma X^2 = 23898$$

$$S_2^2 = 28.41$$

การคำนวณเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมหลังการทดลอง

ใช้ t-test แบบ Independent Samples

$$\bar{X}_1 - \bar{X}_2$$

$$\begin{aligned} \text{สูตร } t &= \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{(n_1 - 1)S_1^2 + (n_2 - 1)S_2^2}{n_1 + n_2 - 2} \left[\frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2} \right]}} \\ &= \frac{43.17 - 27.73}{\sqrt{\frac{(30 - 1)(71.94) + (30 - 1)(28.41)}{(30 + 30 - 2)} \left[\frac{1}{30} + \frac{1}{30} \right]}} \\ &= \frac{15.44}{\sqrt{\frac{(2086.26 + 823.89)}{58} \times \frac{1}{15}}} \\ &= \frac{15.44}{\sqrt{\frac{2910.15}{870}}} \\ &= \frac{15.44}{1.83} \end{aligned}$$

$$t = 8.44$$

$$df = n + n - 2 = 30 + 30 - 2 = 58$$

$$t_{.01, 58} = 2.669$$

ภาคผนวก ข

- ตัวอย่างแผนการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะกับกิจกรรม
ทักษะดนตรี
- รายชื่อเพลงที่ใช้ในการทดลอง
- รายชื่อผู้ช่วยวิจัย

ตัวอย่างแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เคลื่อนไหวและจังหวะกับกิจกรรมทักษะดนตรี

สัปดาห์ที่ 1

<u>ชื่อชุดกิจกรรม</u>	เสียงสร้างสรรค์
<u>เนื้อหา</u>	เสียงธรรมชาติและเสียงดนตรี
<u>จุดประสงค์</u>	1. จ्ञานเสียงที่เกิดจากธรรมชาติได้ 2. จ्ञานเสียงที่เกิดจากการตีค สี่ ตี เป่าได้ 3. เคลื่อนไหวส่วนต้ง ๆ ตามเสียงเพลงได้ 4. พัฒนาการคิดและจินตนาการ
<u>การดำเนินกิจกรรม</u>	1. ครูสนทนากับเด็กเกี่ยวกับกิจกรรมประจำวัน ดังนี้ 1.1 แนะนำลักษณะของกิจกรรม 1.2 บอกจุดประสงค์ของกิจกรรม 1.3 แนะนำสื่อการเรียน 2. เด็กฟังเพลงประจำวันจนจบเพลง ครูสนทนาเกี่ยวกับเพลง 3. เปิดเพลงอีกครั้งหนึ่ง แล้วให้เด็กเคลื่อนไหวส่วนต้ง ๆ ของร่างกายอย่างอิสระตามเสียงเพลงหรือข้อตกลง 4. ครูแนะนำรายละเอียดในกิจกรรมประจำวัน 5. ให้เด็กทำกิจกรรมตามจุดประสงค์ 6. เด็กและครูร่วมกันสนทนาตามจุดประสงค์เพื่อสรุปกิจกรรมประจำวัน

ลำดับที่	กิจกรรมประจำวัน	สื่อการเรียนรู้
วันที่ 1	1. ครูแนะนำให้เด็กทำความเข้าใจกับเพลงและให้เด็กฟังเพลงประจำวันจากแถบบันทึกเสียงจนจบเพลง ครูสนทนาเกี่ยวกับเพลงตามจุดประสงค์ประจำสัปดาห์ 2. ครูเปิดเพลงอีกครั้งหนึ่ง แล้วให้เด็กเคลื่อนไหวร่างกายประกอบเพลงด้วยการก้าวเดินแล้วเขย่งปลายเท้า ใช้มือและแขนออกท่าทางประกอบการเคลื่อนไหวอย่างอิสระ 3. ให้เด็กบอกเสียงต่าง ๆ ที่ได้ฟังจากเพลง ได้แก่ เสียงน้ำไหล เสียงคลื่น เสียงฟ้าร้อง เสียงลมพัด เสียงสัตว์ร้อง พร้อมทั้งให้ออกเสียงเลียนแบบเสียงที่ได้ยิน ตามที่ครูพูด เช่น เสียงคลื่น ให้เด็กทำเสียง ซ่า ซัด เป็นต้น 4. เด็กและครูร่วมกันสรุป "เสียงที่เกิดจากธรรมชาติเป็นเสียงที่เกิดขึ้นเอง"	1. แถบบันทึกเสียงเพลง All Kind of Everything ชุด Poetry of The Four Seasons Vol.4 2. เครื่องบันทึกเสียง
วันที่ 2	1. ครูแนะนำให้เด็กทำความเข้าใจกับเพลงและให้เด็กฟังเพลงประจำวันจากแถบบันทึกเสียงจนจบเพลง ครูสนทนาเกี่ยวกับเพลงตามจุดประสงค์ประจำสัปดาห์ 2. ครูเปิดเพลงอีกครั้งหนึ่งแล้วให้เด็กเคลื่อนไหวร่างกายประกอบเพลงด้วยการก้าวเดินแล้วเขย่งปลายเท้า ในลักษณะเดินไปข้างหน้าและถอยหลัง ใช้มือและแขนออกท่าทางประกอบอย่างอิสระ 3. แบ่งเด็กออกเป็น 5 กลุ่ม ให้แต่ละกลุ่มหยิบภาพน้ำไหล คลื่น ฟ้าแลบ ลมพายุพัด และภาพสัตว์ กลุ่มละ 1 อย่าง แล้วให้ตัวแทนของกลุ่มออกไปเรียงภาพตามเสียงเพลงที่เปิดในข้อ 2 4. เด็กและครูร่วมกันสรุป "เสียงที่เกิดจากธรรมชาติมีลักษณะแตกต่างกัน"	1. แถบบันทึกเสียงเพลง All Kind of Everything ชุด Poetry of The Four Seasons Vol.4 2. ภาพน้ำตก คลื่น ฟ้าแลบ ลมพายุพัด ภาพฟาน ภาพนก 3. เครื่องบันทึกเสียง

ลำดับที่	กิจกรรมประจำวัน	สื่อการเรียนรู้
วันที่ 3	1. ครูแนะนำให้เด็กทำความเข้าใจกับเพลงและให้เด็กฟังเพลงประจำวันจากแถบบันทึกเสียงจนจบเพลง ครูสนทนาเกี่ยวกับเพลงตามจุดประสงค์ประจำสัปดาห์ 2. ครูเปิดเพลงอีกครั้งหนึ่ง ให้เด็กเคลื่อนไหวร่างกายประกอบเพลงด้วยการก้าวกระโดดแบบอินเดียแดง ใช้มือ แขน ศีรษะ ไหล่ ออกท่าทางประกอบการเคลื่อนไหวอย่างอิสระจนกว่าเพลงจะหยุด 3. ครูสนทนากับเด็กเกี่ยวกับเสียงที่เกิดจากการตี และการเป่าในเพลง แล้วให้เด็กออกท่าทางเลียนแบบลักษณะของการทำให้เกิดเสียงจากการตีและการเป่า พร้อมทั้งให้ออกเสียงดนตรีชนิดนั้น ๆ ไปด้วย 4. เด็กและครูร่วมกันสรุป "เสียงดนตรีไม่ใช่เสียงที่เกิดจากธรรมชาติ แต่เป็นเสียงที่เกิดจากมนุษย์ทำขึ้น"	1. แถบบันทึกเสียงเพลง - Anak จากชุด Poetry of The Four Seasons Vol.2 2. เครื่องบันทึกเสียง
วันที่ 4	1. ครูแนะนำให้เด็กทำความเข้าใจกับเพลงและให้เด็กฟังเพลงประจำวันจากแถบบันทึกเสียงจนจบเพลง ครูสนทนาเกี่ยวกับเพลงตามจุดประสงค์ประจำสัปดาห์ 2. ให้เด็กยืนเป็นวงกลมระยะห่างกันพอสมควร ครูเปิดเพลงอีกครั้งหนึ่ง ให้เด็กเคลื่อนไหวร่างกายประกอบเพลงด้วยการก้าวกระโดดให้ปฏิบัติตามข้อตกลงตามที่ครูสั่ง ได้แก่ ชูแขนขึ้นเหนือศีรษะสลับกันซ้าย-ขวา ยกไหล่ เกาะไหล่ กำมือ แล้วสับมือ จนกว่าเพลงจะหยุด 3. ครูสนทนากับเด็กเกี่ยวกับเสียงที่เกิดจากการตีและการตีในเพลง แล้วให้เด็กออกท่าทางเลียนแบบลักษณะของการทำให้เกิดเสียงจากการตีและการตี พร้อมทั้งให้ออกเสียงดนตรีชนิดนั้น ๆ ไปด้วย 4. เด็กและครูร่วมกันสรุป "เสียงดนตรีเป็นเสียงที่เกิดจากมนุษย์ทำขึ้น มีเสียงแตกต่างกันออกไป ตามลักษณะของการเกิดเสียง"	1. แถบบันทึกเสียงเพลง - Anak จากชุด Poetry of The Four Seasons Vol.2 2. เครื่องบันทึกเสียง

ลำดับที่	กิจกรรมประจำวัน	สื่อการเรียนรู้
วันที่ 5	1. ครูแนะนำให้เด็กทำความเข้าใจกับเพลง และให้เด็กฟังเพลงประจำวันจากแถบบันทึกเสียงจนจบเพลง ครูสนทนาเกี่ยวกับเพลงตามจุดประสงค์ประจำสัปดาห์ 2. ครูเปิดเพลงอีกครั้งหนึ่ง แล้วให้เด็กเคลื่อนไหวร่างกายและออกท่าทางประกอบเพลงอย่างอิสระจนกว่าเพลงจะหยุด 3. ให้เด็กเลือกเครื่องประกอบจังหวะและเครื่องดนตรีที่ครูเตรียมไว้ แบ่งเด็กออกเป็นกลุ่มตามลักษณะการเกิดเสียงประเภทดีด สี ตี เป่า ให้แต่ละกลุ่มเล่นเครื่องดนตรีและออกท่าทางประกอบอย่างอิสระ หมุนเวียนกันไปจนครบทุกกลุ่ม 4. เด็กและครูร่วมกันสรุป "เสียงดนตรีที่เกิดจากการดีด การสี การตี และการเป่า มีลักษณะแตกต่างกัน"	1. แถบบันทึกเสียงเพลง Anak จากชุด Poetry of The Four Seasons Vol.2 2. กลอง ฉิ่ง กรับ กรู้งกริ้ง ขลุ่ย กีตาร์ ซอ เม้าท้อ ออร์แกน แคน 3. เครื่องบันทึกเสียง

การประเมินผล

1. สังเกตการเคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกายประกอบเพลง การแสดงท่าทางเลียนแบบการเล่นดนตรีตามลักษณะการเกิดเสียง ได้แก่ การดีด การสี การตี และการเป่า และการเลียนแบบเสียงที่เกิดจากธรรมชาติ
2. สังเกตการสนทนาโต้ตอบและการตอบคำถาม
3. สังเกตการร่วมกิจกรรม

สัปดาห์ที่ 2

<u>ชื่อชุดกิจกรรม</u>	จังหวะพาเพลิน
<u>เนื้อหา</u>	จังหวะเพลงช้า-เร็ว
<u>จุดประสงค์</u>	1. จังหวะเพลงช้า - เร็ว 2. เด็กเคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกายได้ 3. พัฒนาการคิดและจินตนาการ
<u>การดำเนินกิจกรรม</u>	1. ครูสนทนากับเด็กเกี่ยวกับกิจกรรมประจำวัน ดังนี้ 1.1 แนะนำลักษณะของกิจกรรม 1.2 บอกจุดประสงค์ของกิจกรรม 1.3 แนะนำสื่อการเรียน 2. เด็กฟังเพลงประจำวันจนจบเพลง 3. เปิดเพลงอีกครั้งหนึ่ง แล้วให้เด็กเคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกายอย่างอิสระตามเสียงเพลงหรือข้อตกลงตามเสียงเพลง 4. ครูแนะนำรายละเอียดในกิจกรรมประจำวัน 5. ให้เด็กทำกิจกรรมตามจุดประสงค์ 6. เด็กและครูร่วมกันสนทนาตามจุดประสงค์เพื่อสรุปกิจกรรมประจำวัน

ลำดับที่	กิจกรรมประจำวัน	สื่อการเรียนรู้
วันที่ 1	1. ครูแนะนำให้เด็กทำความเข้าใจกับเพลงและให้เด็กฟังเพลงประจำวันจากแถบบันทึกเสียงจนจบเพลง ซึ่งเป็นเพลงจังหวะช้า ครูสนทนากับเด็กเกี่ยวกับจุดประสงค์ของเพลงประจำสัปดาห์ 2. ครูเปิดเพลงอีกครั้งหนึ่ง ให้เด็กเคลื่อนไหวร่างกายตามทำนอง ได้แก่ การเดินช้า การเดินเร็ว เป็นเส้นตรง เส้นโค้ง หรือวงกลม และเคลื่อนไหวด้วยการเปลี่ยนจากระดับสูงเป็นระดับต่ำและในทางกลับกัน ใช้ส่วนต่างๆ ของร่างกายเช่น แขน มือ ศีรษะ ออกท่าทางอย่างอิสระ 3. ครูสนทนากับเด็กเกี่ยวกับจังหวะเพลงที่ได้ฟัง แบ่งเด็กออกเป็น 3 กลุ่ม ให้ผลิตเปลี่ยนหมุนเวียนกันร้องเพลงท่อนของเพลงซ้ำตามข้อตกลงของกลุ่มแต่ละกลุ่ม จนครบทุกกลุ่ม 4. เด็กและครูร่วมกันสรุป "เพลงที่มีจังหวะช้า การเคลื่อนไหวร่างกายตามจังหวะเพลงก็จะช้าไปด้วย"	1. แถบบันทึกเสียงเพลง Night in the Village ชุดรวมเพลงของ Mrs.Dafner Noga 2. เครื่องบันทึกเสียง
วันที่ 2	1. ครูแนะนำให้เด็กทำความเข้าใจกับเพลงและให้เด็กฟังเพลงประจำวันจากแถบบันทึกเสียงจนจบเพลง ซึ่งเป็นเพลงจังหวะค่อนข้างเร็ว ครูสนทนากับเด็กเกี่ยวกับจุดประสงค์ของเพลงประจำสัปดาห์ 2. ครูเปิดเพลงอีกครั้งหนึ่ง เด็กก้าวเดินตามจังหวะดนตรี ประกอบเพลงด้วยการยกเอว ยกไหล่ โยกลำตัว ใช้มือและแขนออกท่าทางอย่างอิสระ 3. ครูสนทนากับเด็กเกี่ยวกับจังหวะเพลงที่ได้ฟัง แบ่งเด็กออกเป็น 4 กลุ่ม ให้ผลิตเปลี่ยนหมุนเวียนกันออกเสียงเป็นท่อนของเพลงค่อนข้างเร็วตามข้อตกลงของกลุ่มแต่ละกลุ่ม จนครบทุกกลุ่ม 4. เด็กและครูร่วมกันสรุป "ลักษณะการก้าวเดินและการเคลื่อนไหวร่างกายตามจังหวะเพลงช้า เพลงเร็ว จะแตกต่างกัน"	1. แถบบันทึกเสียงเพลง Washington Square ชุดรวมเพลงของ Mrs.Dafner Norga 2. เครื่องบันทึกเสียง

ลำดับที่	กิจกรรมประจำวัน	สื่อการเรียนรู้
วันที่ 3	1. ครูแนะนำให้เด็กทำความเข้าใจกับเพลงและให้เด็กฟังเพลงประจำวันจากแถบบันทึกเสียงจนจบเพลง ซึ่งเป็นเพลงจังหวะเร็ว ครูสนทนาเกี่ยวกับจุดประสงค์ของกิจกรรมประจำสัปดาห์ 2. ครูเปิดเพลงอีกครั้งหนึ่ง ให้เด็กเคลื่อนไหวร่างกายอย่างอิสระ ประกอบเพลงด้วยการวิ่ง เดิน หรือกระโดดไปในทิศทางต่าง ๆ กัน ใช้มือและแขนออกท่าทางประกอบการเคลื่อนไหว เช่น เหยียดแขนออกไปเป็นรูปโค้ง ซ้ำ ๆ ที่ละแขน หรือพร้อมกันทั้งสองแขน หรือกวาดแขนไปด้านหน้า ด้านข้าง ด้านบน หรือด้วยท่าทางอื่น ๆ 3. ครูสนทนากับเด็กเกี่ยวกับจังหวะเพลงที่ได้ฟัง แบ่งเด็กออกเป็น 4 กลุ่ม ให้ผลิตเปลี่ยนหมุนเวียนกันออกเสียงเป็นทำนองเพลงเร็วตามข้อตกลงของกลุ่มแต่ละกลุ่ม จนครบทุกกลุ่ม 4. เด็กและครูร่วมกันสรุป "จังหวะเพลงช้า และจังหวะเพลงเร็ว ให้ความรู้สึกแตกต่างกัน"	1. แถบบันทึกเสียงเพลง American Folk Melody ชุดรวมเพลงของ Mrs.Dafner Norga 2. เครื่องบันทึกเสียง
วันที่ 4	1. ครูแนะนำให้เด็กทำความเข้าใจกับเพลงและให้เด็กฟังเพลงประจำวันจากแถบบันทึกเสียงจนจบเพลง ซึ่งเป็นเพลงจังหวะช้า-เร็ว ครูสนทนาเกี่ยวกับจุดประสงค์ของเพลงประจำสัปดาห์ 2. ครูเปิดเพลงอีกครั้งหนึ่ง ให้เด็กสมมติตัวเองเป็นเปิดหรือข้างชนิดใดชนิดหนึ่ง เคลื่อนไหวร่างกายด้วยการเดินหรือวิ่งช้า-เร็วตามจังหวะดนตรี พร้อมทั้งใช้ส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย ได้แก่ ศีรษะ ไหล่ แขน มือ กัน เคลื่อนไหวอย่างอิสระ 3. ครูสนทนากับเด็กเกี่ยวกับจังหวะเพลงที่ได้ฟัง แบ่งเด็กออกเป็น 4 กลุ่ม ให้ผลิตเปลี่ยนหมุนเวียนกันออกเสียงเป็นทำนองเพลงช้า-เร็วตามข้อตกลงของกลุ่มแต่ละกลุ่ม จนครบทุกกลุ่ม 4. เด็กและครูร่วมกันสรุป "จังหวะเพลงเร็ว ให้ความรู้สึกสนุกสนานมากกว่าเพลงช้า"	1. แถบบันทึกเสียงเพลง Norwegian Dance ชุดรวมเพลงของ Mrs.Dafner Noga 2. เครื่องบันทึกเสียง

ลำดับที่	กิจกรรมประจำวัน	สื่อการเรียนรู้
วันที่ 5	1. ครูแนะนำให้เด็กทำความเข้าใจกับเพลงและให้เด็กฟังเพลงประจำวันจากแถบบันทึกเสียงจนจบเพลง ซึ่งเป็นเพลงจังหวะมาร์ช ครูสนทนากับเด็กเกี่ยวกับจุดประสงค์ของเพลงประจำสัปดาห์ 2. ครูเปิดเพลงอีกครั้งหนึ่ง ให้เด็กก้าวเดินประกอบเพลงตามจังหวะดนตรีในลักษณะก้าวเดินไปข้างหน้า ถอยหลัง เดินไปด้านข้าง ซ้าย ขวา หรือย่อท่าอยู่กับที่ พร้อมทั้งแกว่งแขนไปพร้อมกับจังหวะก้าวเดินอย่างอิสระ 3. ครูสนทนากับเด็กเกี่ยวกับจังหวะเพลงที่ได้ฟัง แบ่งเด็กออกเป็น 2 กลุ่ม ให้กลุ่มหนึ่งออกเสียงจังหวะเพลงมาร์ช อีกกลุ่มหนึ่งก้าวเดินตามจังหวะผลัดเปลี่ยนกัน 4. เด็กและครูร่วมกันสรุป "จังหวะเพลงมาร์ช ให้ความรู้สึกแตกต่างจากเพลงช้า เพลงเร็ว"	1. แถบบันทึกเสียง เพลง Israeli March ชุดรวมเพลงของ Mrs. Dafner Noga 2. เครื่องบันทึกเสียง

การประเมินผล

1. สังเกตการเคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย ได้แก่ การเดิน การวิ่ง การก้าว กระโดด การยกไหล่ การใช้แขนและมือออกท่าทาง
2. สังเกตการปฏิบัติตามข้อตกลง
3. สังเกตการร่วมกิจกรรม

รายชื่อเพลงที่ใช้ในการทดลอง

ชุดกิจกรรม	ชื่อเพลง
1. เสียงสร้างสรรค์	1. All Kind of Everything ชุด Poetry of TheFour Seasons Vol.4 2. Anak ชุด Poetry of The Four Seasons Vol.2
2. จังหวะพาเพลิน	1. Night in the Village ชุดรวมเพลงของ Mrs.Dafner Noga 2. Washington Square ชุดรวมเพลงของ Mrs.Dafner Noga 3. American Folk Melody ชุดรวมเพลงของ Mrs.Dafner Noga 4. Norweigian Dance ชุดรวมเพลงของ Mrs.Dafner Noga 5. Israeli March ชุดรวมเพลงของ Mrs.Dafner Noga
3. รื่นเริงบันเทิงจิต	1. ในทุ่งนา เพลงอนุบาลเด็กเล็ก ชุดสังคัมศึกษา โดย อ.ศรีนวล รัตนสุวรรณ 2. ทหารของชาติ เพลงอนุบาลเด็กเล็ก ชุดสังคัมศึกษา โดย อ.ศรีนวล รัตนสุวรรณ 3. แม่จำเริญ ไท่ ชุดสองวัย ชุดที่ 2

ชุดกิจกรรม	ชื่อเพลง
	4. ปลา เพลงอนุบาลเด็กเล็ก ชุดลูกสัตว์ โดย อ.ศรีนวล รัตนสุวรรณ 5. Morning Melody ชุดรวมเพลงของ Noga
4. สื่อสรรค์हरषा	1. เตี้ยวขอ เตี้ยวแคน ชุดดนตรีพื้นเมืองอีสาน 2. แคนรำเซิ้ง ชุดดนตรีพื้นเมืองอีสาน 3. กบร้องเพลง ชุดฉิ่งคอร์ดไฟ 4. ยิ้มกับตะวัน ชุดสองวัย Vol.2 5. ถามผีเสื้อ ชุดสองวัย Vol.2
5. สนุกกับผู้นำ	1. เก่งไม่กลัว ชุด ธ ธง 2. ผากไว้ก่อน ชุดศัพท์กับออย 3. อย่าคิดลึก ชุดเต๋า สมชายจรดปลายเท้า 4. แก้งใจง่าย ชุดแก้งใจง่าย 5. หายากนะ ชุดแก้งใจง่าย
6. เสียงจากนางฟ้า	1. ยักเอวยักไหล่ ชุดเพลงอนุบาลประกอบทำเดิน กิจกรรมเข้าจังหวะ โดยคณะครู ร.ร.จิตรลดา 2. ชิกกาบุม ชุดเพลงอนุบาลประกอบทำเดิน กิจกรรมเข้าจังหวะ โดยคณะครู ร.ร.จิตรลดา

ชุดกิจกรรม	ชื่อเพลง
	3. กระต่ายเดินร่า ชุดเพลงอนุบาลประกอบ ทำเดินกิจกรรมเข้าจังหวะ โดยคณะครู ร.ร.จิตรลดา 4. เมื่อพบกัน เพลงอนุบาลเด็กเล็ก ชุดกายบริหาร โดย อ.ศรินทร์ รัตนสุวรรณ 5. อาบน้ำ เพลงอนุบาลเด็กเล็ก ชุดกายบริหาร โดย อ.ศรินทร์ รัตนสุวรรณ
7. ท่วงท่าบริหาร	1. ขอให้โชคดี ชุดเพลงบรรเลงแกรมนี่ รุ่งอรุณ Vol.1 2. ไม่ยากหรอก ชุดเพลงบรรเลงแกรมนี่ รุ่งอรุณ Vol.1 3. พลิกโลก ชุดเพลงบรรเลงแกรมนี่ยามบ่าย Vol.2 4. คู่กัด ชุดเพลงบรรเลงแกรมนี่ยามบ่าย Vol.2 5. หัวใจลาบาก ชุดแกรมนี่ โลโก้ ออเคสตรา

ชุดกิจกรรม	ชื่อเพลง
8. วาดฝันสรรค์ฟ้า	1. กระต่าย เพลงอนุบาลเด็กเล็ก ชุดลูกสัตว์ โดย อ.ศรีนวล รัตนสุวรรณ 2. แมงมุม ชุดขุนทองขับขาน 3. หุ่นไล่กา ชุดสองวัย Vol.2 4. ตามีกับท่านวิเศษ นิทานเพลงชุดที่ 4 โดยนกน้อยกับพี่หมี 5. Norwegian Dance ชุดรวมเพลง ของ Mrs.Dafner Noga

รายชื่อผู้ช่วยวิจัย

1. อาจารย์อุไร พรหมสูตร
อาจารย์ 2 ระดับ 6 ครูประจำชั้นอนุบาลปีที่ 2/2
โรงเรียนอนุบาลหนองคาย อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย
2. อาจารย์ปวีณา ชัยนระ
อาจารย์ 2 ระดับ 6 ครูประจำชั้นอนุบาลปีที่ 2/1
โรงเรียนอนุบาลหนองคาย อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย
3. อาจารย์ราตรี เอี่ยมยัง
อาจารย์ 2 ระดับ 5 ครูประจำชั้นอนุบาลปีที่ 2/3
โรงเรียนอนุบาลหนองคาย อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อสกุล	นางธูปทอง ศรีทองทั่วม
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 733 ถนนชัยพร หมู่ที่ 3 ตำบลโนนเมือง อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย 43000
สถานที่ทำงาน	หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย ถนนชัย อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย 43000
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2502	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสตรีหนองคาย "บhumเทพวังสวรรค์" อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย
พ.ศ. 2504	ป.กศ. วิทยาลัยครูอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี
พ.ศ. 2506	ป.กศ.สูง (ภาษาอังกฤษ) วิทยาลัยครูอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี
พ.ศ. 2524	กศ.บ. (การประถมศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2538	กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร กรุงเทพมหานคร

ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์
กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะโดยใช้กิจกรรมทักษะดนตรี

บทคัดย่อ
ของ
ธูปทอง ศรีทองท้วม

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย
ธันวาคม 2538

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะโดยใช้กิจกรรมทักษะดนตรีกับเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์กิจกรรมการเคลื่อนไหวตามแผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ

กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 อายุระหว่าง 5 - 6 ปี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2538 โรงเรียนอนุบาลหนองคาย สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย จำนวน 60 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 30 คน กลุ่มควบคุม 30 คน กลุ่มทดลองได้รับการจัดประสบการณ์กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะโดยใช้กิจกรรมทักษะดนตรี และกลุ่มควบคุมได้รับการจัดประสบการณ์กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะตามแผนการจัดประสบการณ์ ชั้นอนุบาลของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ การทดลองใช้เวลา 8 สัปดาห์ แบบแผนการทดลองเป็นแบบ Randomized Control - Group Posttest Only Design

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ จากผลการวาดภาพของเจเลน และเออร์บัน (Jellen and Urban, 1986) หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าแบบทดสอบทีซีที ดีพี (TCT-DP : The Test For Creative Thinking - Drawing Production) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ t-test แบบ Independent Samples

ผลการวิจัยพบว่า ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะโดยใช้กิจกรรมทักษะดนตรีกับเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะตามแผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาล ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

CREATIVITY OF PRESCHOOL CHILDREN EXPERIENCED
RHYTHMIC MOVEMENT ACTIVITIES
WITH MUSIC SKILLS

AN ABSTRACT
BY
THOOPTONG SRITONGTUAM

Presented in partial fulfillment of the requirements for the
Master of Education degree in Early Childhood Education
at Srinakharinwirot University
December 1995

The purpose of this study was to compare creative thinking between preschool children experienced rhythmic movement activities with music skills and rhythmic movement activities using the lesson plan of The Office of the National Primary Education Commission

Sixty of five to six years old preschool children of 1995 academic year of Nongkhai Kindergaten School were simply randomized into the experimental and control group. The experimental group was provided with rhythmic movement activities and music skills. The control group was provided with rhythmic movement activities using the lesson plan of The Office of the National Primary Education Commission. The design of this study was Randomized Control-Group Posttest-only Design. The experimental period was 8 weeks, five days a week.

The instruments for testing the creative thinking of the sample was TCT-DP (The Test For Creative - Thinking Drawing Production) by Jellen and Urban.

The findings revealed that creative thinking of preschool children between the experimental group and control group was significantly different at .01 level.